INGATLAN ÉRTÉKBECSLÉSI RIPORT

Természetben Fonyód járás és 099 helyrajzi számon nyilvántartott külterületi – kivett / rét megnevezésű és összesen 3 ha 1503 m2 térmértékű – ingatlan, térképen jelölt

ÉRTÉKBECSLÉSI SZAKVÉLEMÉNYE

hozamszámításon alapuló módszerrel.

Készítette: Magyar Martin Zsolt ev.
Cím: 8600 Siófok, Tóth Lajos utca 21.
Adószám: 92067659-1-34
Nyt. sz.: 62333041

Szemle időpontja: 2026.09.21. 9:30
Az értékelés kelte: 2026.10.01

Összefoglaló Értékelési Bizonyítvány

Az ingatlan címe, megnevezése:	Fonyód járás, Fonyód-Bélateleptől délre. külterület, Natura 2000 terület
Az ingatlan helyrajzi száma:	099
Az ingatlan művelési ága:	kivett rét
Térmértéke:	3 ha 1503 m2
Az épületrész alapterülete:	nincs épület
Az értékelés célja:	Az ingatlan piaci forgalmi értékének meghatározása
Az értékelés módszere:	Hozam elven alapuló értékbecslés

Az ingatlan rövid jellemzése:

Az ingatlan Fonyód Berek és az M7 autópálya között, különleges - Natura 2000 - területen fekszik. A terület rét jellegéből adódóan és Natura 2000-es besorolásnak köszönhetően, miszerint “kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület, Különleges madárvédelmi terület.” különleges területnek számít ma Magyarországon. Rendkívüli szabályozások vannak érvényben ezen a természetvédelmi területen. A terület részben sík, gyalogosan járható, ám a valós szint a környező hasonló jellegű területektől merőben eltér, magasabban fekszik. A magasságkülönbség szemrevételezéssel is látványos helyenként méteres különbséget mutat. A terület gazdálkodásra csak részben, vagy egyáltalán nem alkalmas a talajszerkezet összetétele miatt, melyen a szemle során építési törmelék töltés volt látható.

A megállapított forgalmi érték:

A terület megállapított éves forgalmi (piaci) értéke, per, teher és igénymentesen bruttó

595.000.-

azaz ötszázkilencvenötezer - forint.

Korlátozások, amelyek mellett a megállapított érték érvényes:

A helyszíni szemle megállapításait, az értékbecslés tételes részletezését, az alkalmazott korrekciós tényezőket jelen forgalmi értékbecslés további fejezetei tartalmazzák, melyekkel jelen értékbecslési szakvélemény szoros egységet alkot, azok nélkül értelmezése és felhasználása nem megengedett.

Publikálási tilalom:

Jelen ingatlanforgalmi szakértői vélemény kizárólag az ingatlan forgalmi (piaci) értékének meghatározására készült. Egészében vagy részleteiben nyilvánosságra hozni csak az értékbecslő előzetes hozzájárulásával lehet.

Az értékbecslés érvényessége:	90 nap az értékelés fordulónapjától számítva.
A helyszíni szemle időpontja:	2026.09.21. 9:30
Az értékelés fordulónapja:	2026.09.21.
Az értékelő neve:	Magyar Martin Zsolt

Értékbecslő értéknyilatkozatát további 30 nappal díjmentesen meghosszabbíthatja.

Siófok, 2026.10.01.

Tartalomjegyzék

1. A megrendelő adatai, utasításai, az értékelés előzményei 3
2. Az értékelés célja, módszere 3
3. Az ingatlan környezetének leírása 4
4. Az ingatlan részletes bemutatása 5
4.1. Ingatlan-nyilvántartás szerinti állapot bemutatása 5
4.2. Az ingatlan HÉSZ szerinti bemutatása. 6
4.3 Forgalomképesség és likviditás 6
4.4. A környezet és közvetlen környezet értékmódosító adottságai 6
4.5. Natura 2000 terület szabályozásai 7
5. Az ingatlan forgalmi értékének meghatározása hozamszámítás 8
5.1 Fizikai állapot és zónákra bontás 8
5.2. Tőkésítési ráta és táblázat 9
5.3 Kapcsolódó hivatalos szakmai záradékolás, kockázati figyelmeztetés 11
5.4. Kapcsolódó cikk és értékelés 12
6. Alapfeltételezések, korlátozások, szabályozások 13

Melléklet/Függelék: fotódokumentáció, tulajdoni lap, térképszelvény, Natura 2000 terület szabályozás /részlet/

1. A megrendelő adatai, utasításai az értékelés előzményei

Megrendelő neve: Siófok Város Önkormányzata

Megrendelő címe: 8600 Siófok, Fő tér 1.

Kapcsolattartó neve: Vargáné dr. Késmárki Mária

Telefonszáma: 06202646084

Kapcsolata az ingatlannal: Tulajdonos

Megrendelő utasítása: Az ingatlan forgalmi értékének meghatározása

Az értékelés előzményei:

Megrendelő megbízta Magyar Martin Zsolt ev. (an.: Kiss Mária; szül. hely, idő: Siófok, 1989.06.18; szig.: 349177VE; adószám: 92067659-1-34; Nyt. szám: 62333041; Székhely: 8600 Siófok, Tóth Lajos utca 21.) továbbiakban értékbecslőt, az ingatlan forgalmi értékének meghatározásával annak eladási szándék céljából. Megrendelő és értékbecslő között 2026.09.15-én létrejött írásbeli megállapodás alapján jár el értékbecslő a hrsz. 099, természetben Fonyód járás Bélatelep - Berek külterület alatt található ingatlannal kapcsolatban.

2. Az értékelés célja, módszere

Az értékelés célja: Az ingatlan forgalmi (piaci) értékének meghatározása.

Az értékelés módszere: Hozamszámításon alapuló forgalmi értékbecslés.

Az értékelés elkészítéséhez felhasználtam az ingatlannal kapcsolatos dokumentumokat, áttanulmányoztam a tulajdoni lapot. A helyszíni szemle alkalmával megvizsgáltam az ingatlan településen való elhelyezkedését, infrastruktúráját, az ingatlan paramétereit.
A látottakról feljegyzéseket, fényképfelvételeket készítettem. A vagyonérték megállapításának célja, hogy alap adatokat adjon az ingatlan vagyontárgy aktuális piaci forgalmi értékének meghatározásához és gazdasági döntés kiinduló adata legyen. A feladat az, hogy ezen elemzés, vizsgálat a megállapításaival olyan reális forgalmi értéket adjon a megbízó részére a jelenleg látszólag használaton kívül álló ingatlanvagyonról, amely érték a megrendelő döntését segíti elő. A megállapított értéken az ingatlannak értékesíthetőnek kell lennie a szakvélemény korlátozó feltételeivel összhangban. A tanulmányban rögzített értékelési, szakértői becsérték az ingatlan jellemzőit az aktuális árat, erkölcsi és fizikai

avulását figyelembe vevő komplex műszaki, pénzügyi, jogi, piaci és kereskedelmi szemléletű becslés. Az értékelés figyelembe veszi és mérlegeli a forgalmi érték meghatározásánál:

• a forgalomképességet, amennyiben a piaci feltételek adottak,
• az ingatlan elhelyezkedését, településen belüli/kívüli helyét és az ebből következő értékviszonyokat
A mellékletek részét képezi a tulajdoni lap. Ezen dokumentum adatait vizsgálat nélkül felhasználtam az értékelés során, tekintve, hogy az ún. közhiteles nyilvántartásból származik. Az ingatlant a helyszíni szemle időpontjában megismert állapotnak megfelelően értékeltem. A helyszíni szemle során nem került sor diagnosztikai mérésekre, ezért az esetlegesen fennálló, de szemrevételezéssel nem észlelhető érték befolyásoló tényezőkre (mint pl. a rejtett talajszerkezeti hibák, a talajfelszín alatti problémákra) nem terjed ki a szakvélemény. Ezek megállapítására szakértő bevonását lehet kérvényezni, amennyiben a hiba szemmel láthatóan fennáll.

3. Az ingatlan környezetének leírása

Fonyód déli külterületén, a Fonyódi-berek (Dél-balatoni Nagyberek) kapujában fekszik. Városszerkezeti és környezeti szempontból egy rendkívül sajátos, átmeneti zónában helyezkedik el, ahol a természetvédelmi területek, a mezőgazdaság és a modern közlekedési infrastruktúra találkozik:

- Nyugati irányból: A berek hatalmas, összefüggő vizes élőhelye és nyílt vízfelületei határolják.
- Közlekedési folyosó szorításában: Az északkelet-délnyugati irányú vasútvonal és az azzal párhuzamos főút tőszomszédságában található. Ez a sáv választja el a berek vizes magját a keletebbre fekvő részektől.
- Északi és keleti irányból: A területet közvetlenül erdősített védősáv, valamint egy körforgalomhoz csatlakozó közúti csomópont szegélyezi. Kicsit távolabb keletre már a tágasabb, mezőgazdasági művelés alatt álló szántók és földek kezdődnek, Ordacsehi és Lengyeltóti irányába mutatva.
- Déli irányból: Gazdasági, ipari vagy logisztikai jellegű besorolások határolják a közlekedési csomópont túloldalán.

Összességében a terület egy ütközőzónában fekszik, amely közvetít a védett természetes lápos-vízi világ és a mesterségesen kiépített közúti-vasúti és gazdasági infrastruktúra között.

4. Az ingatlan részletes bemutatása

4.1. Ingatlan-nyilvántartás szerinti állapot bemutatása

I. rész

Fonyód külterület

hrsz:	099
Művelési ág:	(kivett megnevezés) rét
Térmérték:	3 ha 1503 m2
Bejegyző határozat:	33710/2008.05.05
	Natura 2000 terület
	Kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület, különleges madárvédelmi terület

II. rész

3. tulajdoni hányad 1/1

Bejegyző határozat:	36056/2001.06.20
jogcím:	csere
jogállás:	tulajdonos
név:	SIÓFOK VÁROS ÖNKORMÁNYZATA
cím:	8600 Siófok, Fő tér 1.
törzsszám:	15397005

III. rész

3. bejegyző határozat, érkezési idő: 34987/2003.05.06

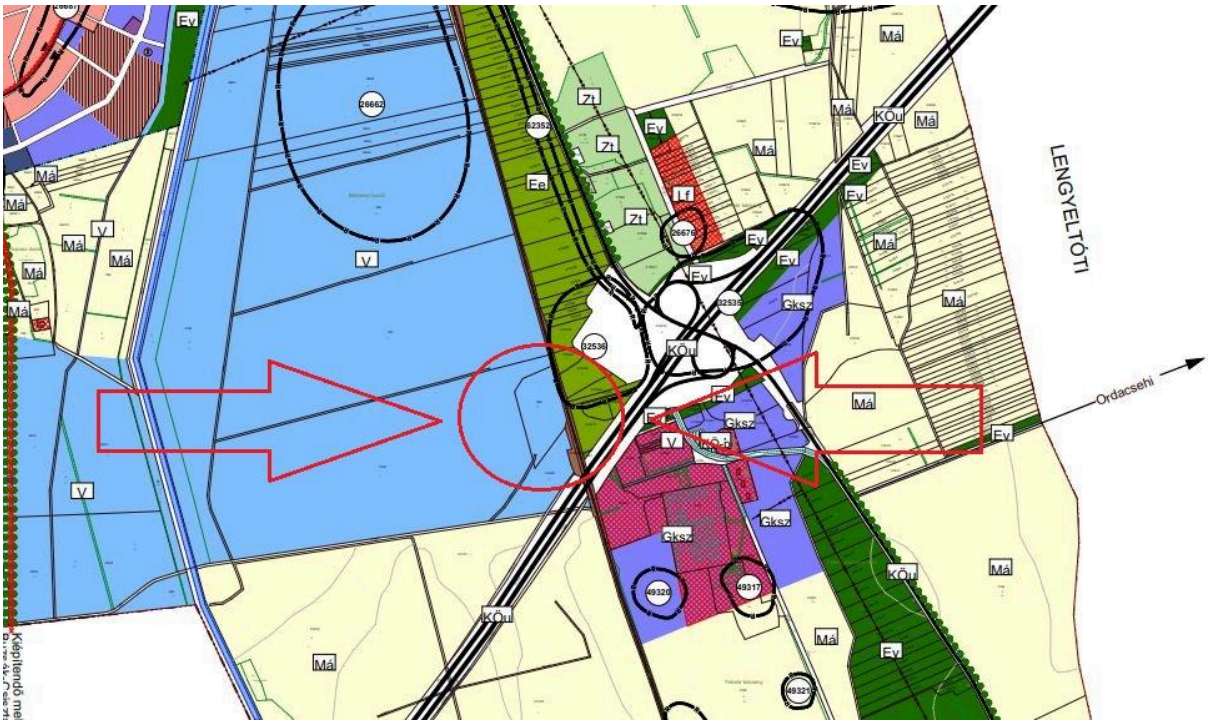
önálló szöveges bejegyzés térképi és területkiigazítás

Összegzés:

A terület 2001-ben került Siófok Város Önkormányzata tulajdonába. Tulajdonba kerülés után történt egy területkiigazítás, mely feltehetően az M7-es autópálya Ordacsehi és Fonyód közötti szakasz építésének kezdetén került bejegyzésre. (2003) Az autópálya ezen szakaszát később, 2006 márciusában adták át. Az építési időszak közben a terület a törmelék deponálási

helyszínévé vált. Ezt követően, a bejegyzés szerint 2008-ban Natura 2000-es természetvédelmi területté vált, az építési törmelékkel együtt.

4.2. Az ingatlan HÉSZ szerinti bemutatása.

Térképen jól látható az autópálya közelsége és a fonyódi lehajtó csomópontja.
Területi besorolás: Beépítésre nem szánt terület - külterület - “V” - Vízgazdálkodási területek

4.3 Forgalomképesség és likviditás

A terület megváltozott forgalomképessége és likviditási gyengesége elsősorban a deponált anyagok milyenségének és mennyiségének köszönhetően jelentősen romlott. Hasonló tulajdonságú és adottságú területekkel az idegen anyagok miatt össze nem hasonlítható. A terület rendeltetésszerű használatra a gyakorlatban alkalmatlan, ezáltal reálisan nézve forgalomképtelen, ezáltal jelentős likviditási gondot okozva.

4.4. A környezet és közvetlen környezet értékmódosító adottságai

- Zajterhelés (közvetlen közelben vasúti közlekedés és autópálya)
- Idegen, a területre nem illő anyagok jelenléte
- Natura 2000-es besorolásból fakadó előírások nem betartása esetén fokozott veszély a bírságra.

- erősen kötött, törmelékes talajszerkezet
+ esetleges támogatások lehívása
+ környezeti pozitív értékmódosító tényező nincs.

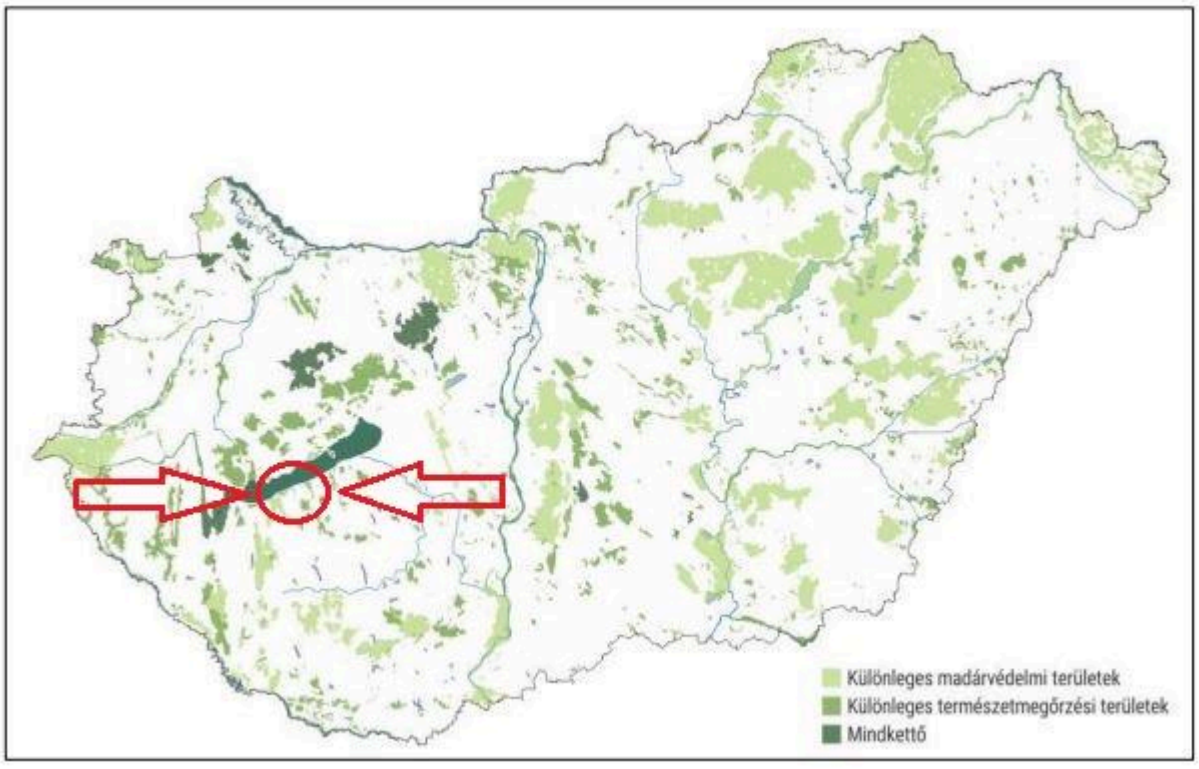
4.5. Natura 2000 terület szabályozásai

A Natura 2000 hálózat fő célja, hogy a területeken található közösségi jelentőségű és a kiemelt közösségi jelentőségű madár-, állat- és növényfajok, illetve élőhelytípusok természetvédelmi helyzetének megőrzése, fenntartása, helyreállítása, valamint a Natura 2000 területeken gazdasági és természetvédelmi szempontból is fenntartható gazdálkodás feltételeinek biztosítása.

A ***különleges madárvédelmi terület*** olyan terület, amelyen a tagállamban előforduló vagy azon átvonuló madárfajok jelentős állománya, illetve élőhelye található, valamint a vízimadarak szempontjából jelentős vizes élőhely található rajta.

A ***különleges természetmegőrzési terület*** olyan terület, amelyen jelölő fajok számottevő állománya vagy közösségi jelentőségű élőhelytípus található.

A kijelölt területek között átfedések is lehetnek, így előfordulhat, hogy egy terület egyszerre különleges madárvédelmi terület és különleges természetmegőrzési terület is egyben.

A területen a szabályozások erősen jelen vannak, az előírások és a támogatáshoz kötött elvárások felsorolása a melléklet 24. oldalától egészen a dokumentum végéig, azaz a 90. oldalig bezárólag részletezett. *A szabályozási dokumentum az összefűzött elektronikus*

szakvélemény melléklet része, a nyomtatott és lefűzött változatnak nem képezi részét. ("KAP_Közös_Agrárpolitika_Natura2000")

5. Az ingatlan forgalmi értékének meghatározása hozamszámítás

5.1 Fizikai állapot és zónákra bontás

A helyszíni szemle és a földrajzi adottságok alapján a terület műszaki, fizikai és gazdasági szempontból két, egymástól radikálisan eltérő zónára oszlik, amely kizárja az ingatlan egységes tömbként való kezelését:

• **„A" Zóna – Sittes, deponált terület (kb. 15 500 m² / 1,55 ha):** A terület megközelítőleg felét érintő szakasz, amely a Fonyód járásban élők elmondása alapján az autópálya építése során keletkezett építési törmelékkel, sittel, beton- és aszfalt darabokkal, szilárd hulladékkal lett feltöltve a vasúti töltéssel párhuzamosan. A szemrevételezés (a meredek emelkedő és a kibúvó anyagok) alapján a feltöltés vastagsága kb. 1,3–1,7 méter között van és viszonylag egyenletesen lejt a sík területek felé, majd egy mesterségesen létrehozott viszonylag meredek rézsű szakasszal kapcsolódik a környezetéhez. Ez a zóna mezőgazdasági gépekkel gyakorlatilag művelhetetlen anélkül, hogy a törmelékek ne tegyenek jelentős anyagi kárt a gépekben. Az állatállomány számára sem optimális közeg és ökológiailag jelentősen degradált.

• **„B" Zóna – Közel eredeti szinten maradt terület (kb. 15 500 m² / 1,55 ha):** A telek azon része, amely domborzatilag megközelítőleg az eredeti szinten maradt, fizikai törmeléket közvetlenül csak néhány helyen mutat (pl itt-ott betonvas látszik ki a föld felszíne fölött), ám feltárást nem végeztem a föld felszíne alatt. Ugyanakkor közvetlenül érintkezik a deponált zónával, valamint a vasút és az autópálya ölelésében van, így kitéve a jelentős zaj-, por- és rezgésterhelésnek, amely tényezők a madárvédelmi és rét célú hasznosítást korlátozza.

Szempont	“A” Zóna	“B” Zóna
Területméret	ca. 13500-15500 m2	ca. 15500-18000m2
Fizikai állapot	erősen szennyezett építési törmelékkel	mérsékelt szennyezettség építési törmelékkel
Művelhetőség	kizárólag emberi erővel (géptörés, sérülésveszély)	Korlátozott kaszálás vagy legeltetés

5.2. Tőkésítési ráta és táblázatok

Módosított hozamalapú megközelítés - Mivel a piacon nem állnak rendelkezésre olyan összehasonlító adatok, amelyek egy természetvédelmi oltalom alatt álló, de felerészben vagy egészében autópálya-építési törmelékkel feltöltött terület adásvételére vonatkoznának, az értékelést tőkésítési (hozamalapú) módszerrel kell levezetni, zónánként elkülönítve. A zónásítás csak feltételezi az igénybevehető támogatást, nem garantálja.

Tőkésítési ráta:

A szokásos külterületi szántók/gyepek 4-7%-os tőkésítési rátája helyett ezen ingatlannál drasztikus kockázati prémiumot kell alkalmazni a gyakorlatilag feloldhatatlan jogi és fizikai ellentmondások miatt:

Szempont	Tőkésítési ráta (%)	Megjegyzés
Likviditási kockázat	4	Rendkívül magas, a terület gyakorlatilag eladhatatlan hagyományos célra a szabad piacon
Hatósági és Natura 2000 szabályozás kockázat	5,5	Natura 2000 státusz megsértése kötelező kármentesítést és bírságot vonhat maga után.
Területi törmelék eltávolítás kockázat	7	A legnagyobb költség faktor a terület mentesítése a szennyezettség alól. (eredeti állapot visszaállítása)
Összesen	16,5	

Segédtáblázat, zónákra bontás:

Szempontok	"A" Zóna	Megjegyzés	"B" Zóna	Megjegyzés	Jövedelem mértéke
Terület nagysága (ha)	1,5	becsült felosztás	1,65	becsült felosztás	0
Potenciális haszonbérleti díj (Ft/ha/év)	0	művelésre alkalmatlan	29700	Erősen nyomott piaci áron	18000
Natura 2000 támogatás* (Ft/ha/év)	0	azonnal elutasítják	48047	redukált érték*	29119
Nettó éves összes jövedelem (Ft/év)	0		77747		47119
Kerekítés (Ft) - óvatosság elve alapján	0		77500		

Tőkésítési ráta (%)	16,5%	nettó (Ft)	469697	bruttó (Ft)	596515

Natura 2000 támogatás: nettó 115EUR/ha/év	115	*Redukált érték: Tekintve, hogy a "B" Zóna közvetlenül kapcsolódik a szennyezett területhez és azon néhány helyen fellelhető szintén szennyeződés nyoma (betonvas, beton, aszfalt, építési törmelék) így a kapott értéket a 70%-ára redukálom.
KAP-RD23-1-24 mezőgazdasági területek kompenzációs támogatása	361,73	
EUR-->FT 361,73 (MNB 2026.09.23 árfolyam)	41599	

Ármeghatározás: Összes nettó jövedelem / tőkésitési ráta = Piaci érték (nettó eladási ár)

A 8640 Fonyód, külterület, 099 helyrajzi számú ingatlan forgalmi értékét per, teher - és igénymentesen az óvatosság elvét figyelembe véve, ezáltal lefelé kerekítve bruttó

<u>595.000.- - azaz ötszázkilencvenötezer - forint</u>

értéken állapítom meg.

5.3 Kapcsolódó hivatalos szakmai záradékolás, kockázati figyelmeztetés

Alulírott Magyar Martin Zsolt, mint értékbecslő kötelező jelleggel az alábbi záradékot rögzítem a szakvéleményben.

Tényállás rögzítése (Fizikai állapot):

A helyszíni szemle során megállapítottam, hogy a vizsgált, ingatlan-nyilvántartás szerint „rét” művelési ágú terület fizikai állapota merőben eltér a hivatalos állapottól. A terület megközelítőleg 40-50%-án, de feltételezhetően nagyobb területen is (az „A” zónában) a szomszédos autópálya építése során keletkezett építési törmeléket, sittet, betont és aszfaltot halmoztak fel a vasúti töltéssel párhuzamosan, a vasúti töltés magasságáig. A feltöltés vastagsága szemrevételezéssel megállapítható, helyenként eléri az 1,3–1,7

méter magasságot, a talajszerkezet összetétele viszont csak méréssel (kb. 50 000 m³ törmelék-föld keveréke a térképen jelölt terület)

Időrendi és Jogi Ellentmondás:

Megalapozott szakmai feltételezés szerint a terület Natura 2000-es (különleges madárvédelmi) besorolása a fizikai feltöltést követően, historikusan került bejegyzésre. (2008) Emiatt a terület jogilag szigorúan védetté vált, miközben fizikailag már súlyosan degradált volt. Ez feloldhatatlan ellentmondást jelent a természetvédelmi elvárások és a valóság között.

Szakértői Kompetencia Korlátai:

Az értékbecslő nem rendelkezik igazságügyi talajmechanikai, környezetvédelmi vagy toxikológiai szakértői jogosultsággal. Jelen szakvélemény a deponált anyag esetleges veszélyes hulladék (pl. azbeszt, nehézfémek) tartalmát nem vizsgálja.

Kármentesítési és Helyreállítási Kötelezettség mint Rejtett Teher:

Fennáll a reális kockázata annak, hogy a Természetvédelmi Hatóság a mindenkori tulajdonost a terület saját költségén történő kármentesítésére és az eredeti állapot helyreállítására kötelezi. Ennek becsült költsége a logisztikai és lerakási díjak miatt több millió forint lehet, ami a telek tiszta állapotú értékét is többszörösen meghaladhatja!

Forgalomképtelenség és Értékelési Korlátozás:

A leírt fizikai és jogi anomáliák miatt az ingatlan a szabad piacon mezőgazdasági vagy fejlesztési célra gyakorlatilag forgalomképtelen. Értékét jelképes összegben lehet megállapítani, valamint a zónákra bontásnak a lehetőségét kiaknázni.

5.4. Kapcsolódó cikk és értékelés

Sajnos ma Magyarországon nem egyedi eset, hogy Natura 2000-es területek kerülnek ilyen mértékben degradálásra és válnak építési törmelék lerakóhelyévé. A területek kármentesítése óriási költség és egyértelműen látszik, hogy meghaladja annak reális piaci értékét több tízszeres mértékben is, ellentétben a bírság mértékével, amely nincs arányban a kármentesítés összegével.

https://telex.hu/belfold/2026/09/30/csopak-natura-2000-erdo-kivag-villa-epites-birsag

6. Alapfeltételezések, korlátozások, szabályozások

Általános alapfeltételek:

A vagyonértékelés során a megrendelő tudomásul veszi, hogy az értékelő részletes diagnosztikai vizsgálatot nem végezhet. A vagyon értékének megállapítása szemrevételezés, illetve a megrendelő adatszolgáltatása alapján készült. Az értékbecslőnek sem jelenlegi, sem jövőbeli érdekeltsége nincs az értékelt ingatlannal, az ingatlan jelenlegi és jövőbeli tulajdonosával. A megállapított érték nem függ az értékbecslésért kapott ellenértéktől, tehát az ingatlan megállapított értéke és alulírott készítőjének díjazása között nincsen semminemű kapcsolat. A szakvélemény szellemi érték, annak készítője és a megrendelőjének hozzájárulása nélkül harmadik személy az adatokat nem használhatja fel. Az értékelési szakvélemény csak teljes egészében értelmezhető, abból egyes megállapításokat vagy részleteket kiragadni és önmagukba felhasználni tilos!

Speciális alapfeltételek:

Az értékelés során tehermentes állapot feltételezett. Feltételezzük, hogy a tulajdonjog forgalomképes és nem terheli semmilyen jelzálog, vagy egyéb kötelezettség azokon kívül, amelyeket konkrétan megemlítettem a jelentésben. A számítások során nem, de a végeredményben – figyelembe véve az óvatosság elvét – az adatokat lefelé kerekítettem és végső, bruttó értéket állapítottam meg. A tulajdonos által rendelkezésemre bocsátott adatok valódiságát nem vizsgáltam. Jogi kérdésekben nem nyilvánítok véleményt. Az értékelés során nem végeztem az ingatlan jogi helyzetére vonatkozó vizsgálatokat, kizárólag az átvett adatszolgáltatásokra vagy a beszerzett dokumentumokra támaszkodtam. A kapott információk megbízhatónak tekinthetők, de valódiságukért nem vállalható a felelősség. Nem képezte a megbízás tárgyát az ingatlanhoz kapcsolódó kötelezettségek vizsgálata, sem az ingatlan nyilvántartáson kívüli jogok és tények feltárása. Az ingatlan per, teher- és igénymentes állapotban lett értékelve. Az ingatlan állapotának felmérése szemrevételezéssel történt, a megállapított érték a szemrevételezéskori állapotra vonatkozik. A szemle és Natura 2000-es státusz közötti állapot drasztikusan eltér, amely az értéket is negatívan befolyásolja. Az értékelt ingatlan alapterületét helyszíni szemle során ellenőriztem, azt körbejártam. A szakvéleményben leírtakat a helyszíni szemlén látottak alapján mutattam be. A helyszíni szemle során talajmechanikai, környezetvédelmi és egyéb hasonló vizsgálatokat nem végeztem. Nincs meg a képesítésem arra, hogy felismerjem a veszélyes, egészségre ártalmas

anyagokat, de szemrevételezéssel is megállapítható oda nem illő, környezetre, élővilágra feltehetően káros anyagok jelenlétét tapasztaltam a területen. Az értékbecslés minden figyelembe vett tényező ellenére is csak közelítő értéket ad, mivel a tényleges értékek (piaci, bérleti) a valós vevő és eladó közti alku során alakul ki. A szakvélemény – figyelembe véve a jelenlegi ingatlanforgalmi viszonyokat és az azon belül a piaci árak kalkulálható változásait – a kiadásától (a szakvéleményben feltüntetett fordulónaptól) számított 90 napig érvényes. Jelen értékelési szakvélemény minden tartozékával együtt a megbízó tulajdonát képezi és csak a megbízó által közölt célokra használható fel. A szakvélemény ezen kívül bármely felhasználásához a készítő írásos hozzájárulása szükséges.

Értékbecslői nyilatkozat:

Értékbecslési tevékenységem során a tudomásomra jutott szakmai és üzleti titkot megőrzöm. Az értékelést végző nem vállal felelősséget olyan később jelentkező gazdasági vagy műszaki okokért, eseményekért, amelyek befolyásolják a számításokban megadott értékeket, az elemzések megállapításait. A szakvélemény a tárgyi ingatlant, mint jelentősen mérsékelt forgalomképességű ingatlant értékeli és a helyszíni szemle során tapasztalt állapotra vonatkozik. Az értékelést követően bekövetkezett bárminemű változásért, gazdasági, környezeti körülmények megváltozása, engedély nélküli építés, a környezetbe nem illő anyagok további deponálásáért stb. melyek az ingatlan értékét befolyásolják, felelősséget nem vállalok.

Magyar Martin Zsolt

Aláírás

2026.10.01.

21/09/2026

21/09/2026

21/09/2026

21/09/2026

21/09/2026

21/09/2026

21/09/2026

21/09/2026

21/09/2026

21/09/2026

21/09/2026

Elektronikusan aláírta:
Lechner Nonprofit Kft. - Földhivatal
Szigit

Somogy Vármegyei Kormányhivatal
Balatonboglár Szabadság utca 15.

E-hiteles tulajdoni lap - Teljes másolat

Megrendelés szám:30005/8595/2025

2025.04.08

FONYÓD Szektor: 53

Külterület **099 helyrajzi szám**

I. RÉSZ

Földrészlet területe változás elõtt: 31812 (m2) törlõ határozat:358/1996.08.27
Földrészlet területe változás elõtt: 31401 (m2) törlõ határozat:34987/2003.05.06

1. Az ingatlan adatai:
alrészlet adatok

mûvelési ág/kivett megnevezés/	min.o	terület ha m2	kat.t.jöv. k.fill.	alosztály adatok ter. ha m2	kat.jöv k.fill
. rét	7	3.1503	26.15		

2. bejegyzõ határozat: 33710/2008.05.05
Natura 2000 terület
Kiemelt jelentõségû természetmegõrzési terület, Különleges madárvédelmi terület.

II. RÉSZ

1. tulajdoni hányad: 1/1 törlõ határozat: 33205/1995.05.23
bejegyzõ határozat, érkezési idõ: 32042/1993.04.16

törlõ határozat: 33205/1995.05.23

jogcím: tulajdonba adás
jogállás: tulajdonos
név: SOMOGY MEGYEI ÖNKORMÁNYZATI HIVATAL
cím: 7400 KAPOSVÁR Csokonai utca 3

2. tulajdoni hányad: 1/1 törlõ határozat: 36056/2001.06.20
bejegyzõ határozat, érkezési idõ: 33205/1995.05.23

törlõ határozat: 36056/2001.06.20

jogcím: tulajdonba adás
jogállás: tulajdonos
név: ZÖLDFOK-SIÓ TELEPÜLÉSGAZDÁLKODÁSI ZRT.
cím: 8600 SIÓFOK Bajcsy-Zsilinszky utca 220.
törzsszám: 11227209

3. tulajdoni hányad: 1/1
bejegyzõ határozat, érkezési idõ: 36056/2001.06.20
jogcím: csere
jogállás: tulajdonos
név: SIÓFOK VÁROS ÖNKORMÁNYZATA
cím: 8600 SIÓFOK Fõ tér 1.
törzsszám: 15397005

III. RÉSZ

1. bejegyzõ határozat, érkezési idõ: 358/1996.08.27

Önálló szöveges bejegyzés területkiigazítás.

Folytatás a következõ lapon

E-hiteles tulajdoni lap - Teljes másolat

Megrendelés szám:30005/8595/2025

2025.04.08

FONYÓD Szektor: 53

Külterület **099 helyrajzi szám**

Folytatás az elõzõ lapról

III. R É S Z

2. bejegyzõ határozat, érkezési idõ: 34014/2001/ 2000.10.13

Önálló szöveges bejegyzés név és székhelyváltozás.

3. bejegyzõ határozat, érkezési idõ: 34987/2003.05.06

Önálló szöveges bejegyzés térképi és területkiigazítás.

Az E-hiteles tulajdoni lap másolat tartalma a kiadást megelõzõ napig megegyezik az ingatlan-nyilvántartásban szereplõ adatokkal. A szemle másolat a fennálló bejegyzéseket, a teljes másolat valamennyi bejegyzést tartalmazza. Ez az elektronikus dokumentum kinyomtatva nem minõsül hiteles bizonyító erejû dokumentumnak.

TULAJDONI LAP VÉGE

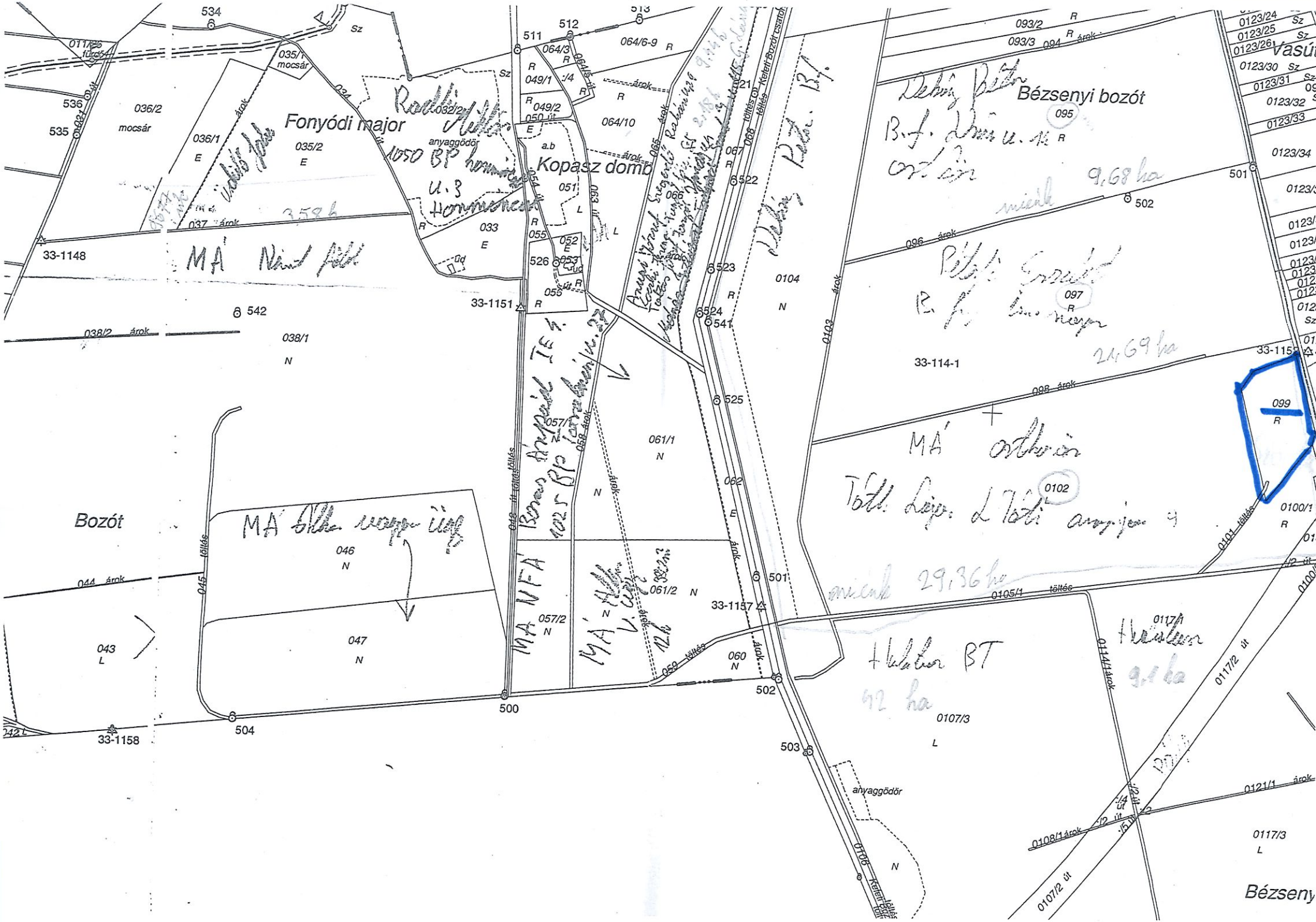
Tolna
069
M7
Fekete bézseny
Fekete bézseny
SINKOVICS

Kérelem

Gócza Antal Balatonfenyves Kossuth u. 122. sz. alatti lakos azzal a kéréssel fordulok önkormányzathoz hogy a Fonyód. 099 hrsz. területet szeretném megvásárolni mivel hogy az enyém szomszédja

2026. április 19.

Gócza Antal

Fonyódi major
Kopasz domb
Bézsenyi bozót
Bozót
anyaggödör
anyaggödör
Bézseny
534
511
512
513
536
535
526
542
541
524
523
522
521
501
502
503
504
500
33-1148
33-1151
33-1157
33-1158
33-114-1
036/2
mocsár
036/1
035/2
035/1
mocsár
032/2
049/1
049/2
064/3
064/6-9
064/10
051
052
053
033
055
038/1
038/2 árok
057/1
057/2
061/1
061/2
062
046
047
043
044 árok
045 töltés
046 út töltés
058 árok
059 töltés
060
0104
0103 árok
093/2
093/3
094 árok
095
096 árok
097
098 árok
099
0102
0105/1 töltés
0101 töltés
0100/1
0107/3
0114/1 árok
0117/1
0117/2 út
0108/1 árok
0107/2 út
0121/1 árok
0117/3
0123/24
0123/25
0123/26
0123/30
0123/31
0123/32
0123/33
0123/34
Vasú
Kelen-Duzdi csatorna
Kelen-Duzdi csatorna
Kelen-Duzdi csatorna

KÖZÖS AGRÁRPOLITIKA

AGRÁRMINISZTÉRIUM

Felkészítés a Natura 2000 mezőgazdasági területeknek nyújtott kompenzációs kifizetésekre

KAP-RD58-1-25

Déli ASzC

MAGYARORSZÁG KORMÁNYA

Az Európai Unió társfinanszírozásával

KÖZÖS AGRÁRPOLITIKA

Impresszum

A tananyag „*A KAP Stratégiai Terv egyes beavatkozásainál előírt kötelező képzések megszervezésének támogatása*” című projekt keretében készült

a „*Natura* 2000 mezőgazdasági területeknek nyújtott kompenzációs kifizetések” című (KAP-RD23- 1-24 kódszámú) pályázati felhívás

alapján tartandó képzéshez.

Írta: Dr. Kondor Attila

Lektorálta: Kurucz Zsuzsanna, Tóth Péter, Zsembery Zita

Kiadó:

Cégnév: Déli Agrárszakképzési Centrum
Székhely: 7100 Szekszárd, Palánk 19. Pf.:228.
OM azonosító: 036410
Telefon: (36)-74/319-876; 74/418-942; 74/446-373
E-mail: centrum@deliaszc.hu
Honlap: www.deliaszc.hu

A tananyagban szereplő információk nem tekintendők jogérvénnyel bíróknak, minden esetben a pontos értelmezhetőség érdekében a vonatkozó hatályos jogszabályok és pályázati felhívások érvényesek. A tananyag nem tud kitérni teljeskörűen a támogatás igénybevételéhez szükséges minden feltétel és gyakorlati ismeret bemutatására.

A tananyag természetvédelmi vonatkozású tartalmához felhasználásra kerültek a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület részvételével megvalósuló „A túzok határon átnyúló védelme Közép-Európában” (LIFE15 NAT/AT/000834) és a LIFE IP GRASSLAND HU (LIFE17 IP/HU/000018) projektek keretében készült tájékoztató kiadványok is.

Bevezető

Az ország területének 57%-a mezőgazdasági terület. Természeti értékeinek meghatározó része mezőgazdasági művelés alatt álló területen található[1], így hazánk természeti értékeinek állapota és megóvása nagy mértékben függ a mezőgazdasági termeléstől. A mezőgazdasági termelőkön múlik, hogy a gazdaságuk területén található természeti értékek milyen mennyiségben és állapotban maradnak fent a jövő nemzedéke számára.

Kulcsfontosságú, hogy a mezőgazdasági területeken mind gazdálkodási-, mind természetvédelmi szempontból is fenntartható mezőgazdasági gyakorlat alkalmazása történjen. Ez az ország teljes területén fontos, de különös jelentőséggel bír a Natura 2000 hálózat részét képező területeken.

A fenntartható mezőgazdasági gyakorlatok alkalmazásának hatékonysága nagymértékben függ attól, hogy milyen ismeretanyaggal rendelkeznek a gazdálkodók. Ebben a tananyagban a NATURA 2000 hálózat részét képező gyepterületekkel kapcsolatos jogszabályi előírások, továbbá ezen területek támogatását célzó, KAP-RD23- 1-24 kódszámú, *Natura 2000 mezőgazdasági területeknek nyújtott kompenzációs kifizetések* című pályázati felhívással kapcsolatos ismeretek, valamint az előírásoknak megfelelő fenntartható gyepgazdálkodási módszerek kerülnek bemutatásra.

A képzési anyagban az előírások ismertetése mellett bemutatásra kerülnek az egyes előírások bevezetésének indokai, valamint az előírt gazdálkodási gyakorlatok hatásai. Fontos, hogy a korlátozások mögött lássuk azok természetvédelmi, társadalmi és gazdasági előnyeit is.

Az előírások és szabályok leírása során külön hangsúlyt fektettünk arra is, hogy helyes és helytelen gyakorlati példákkal segítsük azok betartását, a fenntartható gazdálkodási gyakorlat kialakítását.

A mezőgazdasági területeken található természeti értékek fenntartásához a megfelelő ismereteken túl szükség van az agrárium szereplőinek és a természetvédelmi szakemberek együttműködésére is.

[1] A biológiai sokféleség megőrzésének 2030-ig szóló nemzeti stratégiája

1. Natura 2000 hálózat kialakítása

1. 1. Natura 2000 hálózat létrehozása az Európai Unióban

Európában rendkívül változatos és értékekben gazdag tájakkal találkozhatunk. Ez a sokszínűség részben a mezőgazdasági művelés eredménye, ami számos, különösen gazdag élővilágú, féltermészetes élőhelyet hozott létre. Sajnálatos módon ezen értékes területek eltűnőben vannak. Ennek legfőbb oka a mezőgazdaság változásai: egyre intenzívebb termesztés, növekvő műtrágya- és növényvédőszer felhasználás, a termesztett növényfajok számának csökkenése, a táblaméretek növekedése, az élőhelyet jelentő táblaszegélyek csökkenése, mezőgazdasági területek átalakítása (pl. művelésből való kivonása). Ezen folyamatok hatására ma is folyamatosan csökken a biológiai sokféleség (biodiverzitás) és eltűnnek természetvédelmi szempontból kiemelten értékes mezőgazdasági területek.[2]

A természetközeli élőhelyeket érő negatív hatások mérséklése érdekében az Európai Unió meghatározta a természetvédelmi szempontból kiemelten fontos fajokat és élőhelytípusokat, és kialakított egy összefüggő ökológiai hálózatot ezek védelmére.

Az Európai Unió természetvédelmi irányelvei

Az Európai Unió természetvédelmi szabályozásának alapját két jogszabály alkotja. Az európai unióban előforduló védendő madárfajok, valamint a vízimadarak szempontjából fontos vizes élőhelyek védelmét a ***madárvédelmi irányelv***[3] célozza meg.

A madárfajokon kívüli védendő, csökkenő állományú közösségi jelentőségű állat- és növényfajokat és a közösségi jelentőségű élőhelytípusokat az ***élőhelyvédelmi irányelv***[4] állapítja meg.

Az élőhelyvédelmi irányelv fő célja a biológiai sokféleség megóvása és fajok és élőhelyek hosszú távú fennmaradásának biztosítása. Az élőhelyvédelmi irányelv írja elő a Natura 2000 hálózat létrehozását, melynek a madárvédelmi irányelv rendelkezései alapján kijelölt területek is részei.

Területkijelölés

Az irányelvek alapján a tagországok kijelölik azokat a területeket, amelyek az irányelvben megállapított, legértékesebb európai fajoknak az úgynevezett jelölőfajoknak[5] adnak otthont,

[2] Európai Bizottság (2009): Natura 2000 – Együtt a természet védelméért.
[3] A vadon élő madarak védelméről szóló **2009/147/EK számú irányelv** (korábbi változat száma: 79/409/EGK)
[4] A természetes élőhelyek, a vadon élő állatok és növények védelméről szóló **92/43/EGK számú irányelv**
[5] Irányelv II mellékletében szereplő fajok

illetve amelyeken közösségi jelentőségű élőhelytípus[6] található, ezáltal természetvédelmi szempontból kiemelt jelentőségű területek. A kijelölt területek egy ökológiai hálózatot alkotnak, az ún. Natura2000 hálózatot.

A hálózat célja, hogy a sérülékeny élőhelyeket és fajokat természetes elterjedési területükön megőrizze, helyreállítsa.

A területek kijelölése valamennyi tagországban – az irányelvekben rögzített szabályok alapján – azonos, kizárólag tudományos szempontok szerint történik.

Az irányelvek alapján kijelölt területek két kategóriába tartoznak:

Mi a Natura2000 hálózat fő célja?

A Natura 2000 területeken található közösségi jelentőségű és a kiemelt közösségi jelentőségű madár-, állat- és növényfajok, illetve élőhelytípusok természetvédelmi helyzetének megőrzése, fenntartása, helyreállítása, valamint a Natura 2000 területeken gazdasági és természetvédelmi szempontból is fenntartható gazdálkodás feltételeinek biztosítása.

- *I. Különleges madárvédelmi terület* (kijelölés alapja: madárvédelmi irányelv) [7]
- *II. Különleges természetmegőrzési terület* (kijelölés alapja: élőhelyvédelmi irányelv)[8]

A ***különleges madárvédelmi terület*** olyan terület, amelyen a tagállamban előforduló vagy azon átvonuló madárfajok jelentős állománya, illetve élőhelye található, valamint a vízimadarak szempontjából jelentős vizes élőhely található rajta.

A ***különleges természetmegőrzési terület*** olyan terület, amelyen jelölő fajok számottevő állománya vagy közösségi jelentőségű élőhelytípus található.

A kijelölt területek között átfedések is lehetnek, így előfordulhat, hogy egy terület egyszerre különleges madárvédelmi terület és különleges természetmegőrzési terület is egyben.

Bizottság jóváhagyása

A különleges madárvédelmi területek kijelölése tagországi hatáskörbe tartozik, míg a különleges természetmegőrzési területek kijelölése az Európai Unió Bizottságának (a továbbiakban: Bizottság) jóváhagyásával történik. Ez a jóváhagyás biztosítja, hogy a természetmegőrzési területek kijelölése az EU teljes területén egységes és egybetartozó legyen.

[6] Irányelv I. mellékletében szereplő élőhelytípusok. SCI: Sites of Community Importance
[7] SPA: Special Protection Area
[8] Ebbe a kategóriába tartoznak a kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területek is.

Intézkedések

Az irányelvek a fajok meghatározásán túl megfogalmazzák a védendő fajok és élőhelyek fennmaradását biztosító intézkedéseket is. Ezek az intézkedések határozzák meg a fenntartható gazdálkodás keretfeltételeit. A Natura 2000 területekre vonatkozó szabályok és intézkedések – az irányelvekben meghatározottak alapján – az egész Európai Unióban azonosak.

Az irányelvek a fajok meghatározásán túl előírják, hogy a védendő fajok és élőhelyek fennmaradásának biztosítása érdekében minden tagállamnak intézkedéseket is kell kidolgoznia, amellyel fenntartható a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek kedvező természetvédelmi helyzete. Ezek az intézkedéseket adják meg a fenntartható gazdálkodás keretfeltételeit.

1.2. Natura 2000 területek kijelölése Magyarországon

Magyarország az Európai Unió teljes jogú tagjaként köteles volt a közösségi jogszabályokat a nemzeti jogrendjébe beépíteni és azok végrehajtásáról gondoskodni. Ez az Európai Unióhoz való csatlakozás előfeltétele volt. Ennek megfelelően a 2004. évi EU csatlakozást megelőzően Magyarországon is elindult a Natura 2000 hálózat hazai területeinek kijelölése és ezen területekre vonatkozó védelmi intézkedések kidolgozása.

A Natura 2000 területek lehatárolásának és fenntartásának céljait és a lehatárolás módszerét a 2004. október 8-án megjelent ***275/2004. számú Korm. rendelet***[9] állapította meg.

Jelölőfajok, jelölő élőhelyek

A 275/2004. Korm. rendelet meghatározza azokat a jelölő madár-, állat- és növényfajokat, valamint élőhely típusokat, amelyek jelenléte alapján egy terület besorolásra kerülhet, mint Natura 2000 terület.

A hazai jelölőfajok és jelölő élőhelyek megállapításában jelentős szerepet töltenek be azok a fajok és élőhely típusok, amelyek az EU területén belül kizárólag hazánkban fordulnak elő. Ezek esetén nagy a felelősségünk abban, hogy az állományuk megfelelő nagyságú legyen, mivel fennmaradásuk elsősorban rajtunk múlik. Ilyen élőhelyek például a pannon lejtősztyeppek, pannon löszgyepek és a homoki gyepek (1. ábra). Kiemelt jelentőségű hazai fajok többek között a pilisi len, a magyarföldi husáng, a magyar kökörcsin vagy a rákosi vipera.

[9] Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. Korm. rendelet

1. ábra. Homoki legelő (Fotó: Nagy Tibor)[10]

A jelölő fajok között találunk olyan fajokat is, amelyek hazánkban még nagy mennyiségben jelen vannak, ugyanakkor Nyugat-Európában jelentősen lecsökkent az állományuk, ezért európai szinten védendők, mint a tövisszúró gébics vagy az örvös légykapó.

Magyarországon a Natura 2000 területeket 45 közösségi jelentőségű élőhelytípus, 36 növényfaj, 101 madárfaj és 105 egyéb állatfaj jelentős hazai állományai alapján jelölték ki.[11]

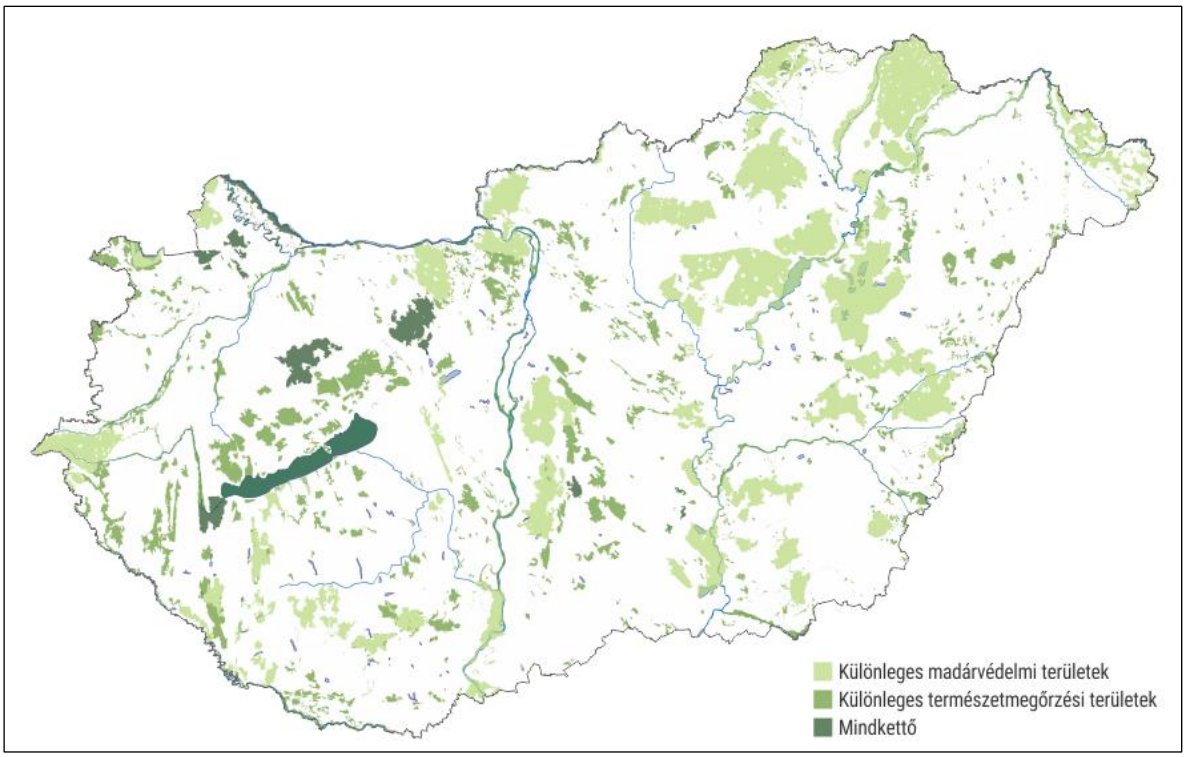
Terület kijelölés

A jelölőfajok meghatározását követően országos szintű tudományos felmérést végeztek, amely eredményei alapján megállapításra kerültek a madárvédelmi területek (amelyek közvetlenül kerülnek be a Natura 2000 hálózatba) és a természetmegőrzési területek (amelyek a Bizottság jóváhagyását követően válnak a hálózat részévé).

A területkijelölési eljárás lezárását követően közel ***1,99 millió hektár*** terület lett a Natura 2000 hálózat része (2. ábra). Ez az ország területének 21%-a. Jelenleg Magyarországon összesen 479 különleges természetmegőrzési terület és 56 különleges madárvédelmi terület található. [12]

A termőföldek (szántó, gyep, ültetvény, erdő) mellett kijelölésre kerültek zártkertek, tanyák, tavak (vizes élőhelyek), mezőgazdasági utak és belterületi ingatlanok is. A kijelölt területek magukba foglalják a korábban külön jogszabállyal védetté nyilvánított területek (természetvédelmi területek, nemzeti parkok, tájvédelmi körzetek) jelentős részét is (több, mint 90 %).

[10] https://www.bokortanya.hu/index.php/elohelyek-szaraz-gyepek
[11] Natura 2000 - Általános tudnivalók
[12] Agrárminisztérium: Természetvédelmi adatok (2024. december 31-i állapot szerint)

2. ábra. Natura 2000 területek Magyarországon[13]

1.3. A Natura 2000 hálózat részeként kijelölt területek beazonosítása

A Natura 2000 hálózat részeként kijelölt területek helyrajzi számainak listája 2006-ban a 45/2006. (XII. 8.) KvVM rendeletben került kihirdetésre. A rendelet helyére 2010-ben a ***14/2010. (V. 11.) KvVM rendelet***[14] lépett, ami a mai napig hatályos. Az aktuálisan érintett helyrajzi számokat és a lehatárolt területek térképszelvényeit e rendelet mellékletei tartalmazzák.

Honnan lehet megtudni, hogy egy földrészlet Natura2000 besorolás alá esik vagy sem?

Digitális térinformatikai határvonal

Egy adott földrészletnek a Natura 2000 területbe tartozását hivatalosan a lehatárolt Natura 2000 területek digitális térinformatikai határvonala alapján lehet megállapítani. Az ***állami természetvédelem hivatalos oldalán*** megtalálható a Natura 2000 területek digitális térinformatikai határvonalait tartalmazó adatállomány, letölthető shape fájlok formájában.

[13] KSH: Fenntartható fejlődés indikátorai.
[14] Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészletekről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendelet

Helyrajzi szám és térképszelvény

A ***14/2010 KvVM rendelet 1-5. mellékleteiben*** megtalálhatók a lehatárolt Natura 2000 területekkel érintett földrészletek ***helyrajzi számai***. A rendelet a Natura 2000 terület típusa szerinti bontásban, azon belül településenként tartalmazza a helyrajzi számokat. A rendelet elérhető a ***Nemzeti Jogszabálytár honlapján***.

A 14/2010 KvVM rendelet ***6. mellékletében*** találhatók a Natura 2000 területek ***térképszelvényei***. A rendelet térképszelvényei a ***Magyar Közlöny honlapján*** keresztül érhetők el (pdf formátumban).

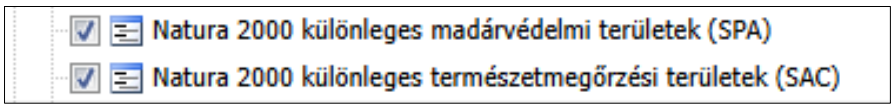
A Natura 2000 jogi jelleget az ingatlan-nyilvántartásba fel kellett jegyezni. Mivel az ingatlan-nyilvántartás nem egy statikus rendszer, a bekövetkező változásokat (osztatlan közös kimérése, ingatlanmegosztás, stb.) egy jogszabály nem tudja lekövetni, ezért a kijelölés idején aktuális helyrajzi számokat és az azzal megegyező térképeket tartalmazza a rendelet.

A térképszelvény azért lényeges, mert ha eltérés van a helyrajzi szám és a térképi állomány között, akkor az Európai Bizottság számára benyújtott ***térképi lehatárolás az irányadó***.

Az állami természetvédelem hivatalos oldalán található egy kereső felület, amely segítségével helyrajzi szám alapján lehet rákeresni a lehatárolt Natura 2000 területekre.

Térkép megjelenítés

A ***Magyarországon lehatárolt Natura 2000 területek térképi megjelenítése*** a Natura 2000 területek határvonalaival, továbbá a nem hiteles földrészlet határokkal és helyrajzi számokkal megtekinthető a ***Természetvédelmi Információs Rendszer*** oldalán a „Térkép megtekintése >>” menüpont alatt. A térképnézet felületen a Natura 2000 hálózat területeinek megjelenítéséhez a bal oldali navigációs sávban ki kell jelölni (bepipálni) az alábbi fedvényeket (3. ábra).

3. ábra. Natura 2000 fedvények a TIR-ben

Az EU 27 tagállamában megtalálható Natura 2000 területek digitális térképen történő bemutatására létrehoztak egy ***online térképet***, amin szemléletesen láthatóak az adott Natura 2000-es területek és a védett fajok és élőhelyek.

1.4. Natura 2000 területek ingatlan-nyilvántartási vonatkozásai

Ingatlan-nyilvántartásba történő feljegyzés

Ha egy adott földrészlet vagy azon belüli alrészlet teljes területe érintett Natura2000 lehatárolással, akkor az ingatlan-nyilvántartási rendszerben a tulajdoni lapon feljegyzésre kerül a terület Natura2000 jogi jellege. A feljegyzést a természetvédelmi hatóság kezdeményezi az ingatlanügyi hatóságnál (Kormányhivatal Földhivatali Főosztály).

A „*Jogi jelleg: Natura 2000 terület*” feljegyzés a tulajdoni lap I. részén található (4. ábra). A feljegyzésnél látható a feljegyzés dátuma is, valamint az, hogy mely területtípusba való sorolás alapján került kijelölésre a földrészlet vagy alrészlet, mint Natura 2000 terület.

3.	**Bejegyző határozat, érkezési idő: [redacted]/2007.07.02**
	Jogi jelleg: Natura 2000 terület
	különleges természetmegőrzési terület

4. ábra. „Natura 2000 terület” jogi jelleg bejegyzés tulajdoni lapon

A tulajdoni lapon a Natura 2000 területen túl egyéb természetvédelmi jogi jelleg bejegyzés is lehet[15] természetvédelmi oltalom alatt álló területek esetén. Ilyen jogi jelleg például:

- fokozottan védett természeti terület,
- országos jelentőségű, egyedi jogszabállyal védett természeti terület,
- helyi jelentőségű védett természeti terület;
- országos jelentőségű, törvény erejénél fogva (ex lege) védett természeti terület.

Országos jelentőségű védett természeti területek közé tartoznak a nemzeti parkok, tájvédelmi körzetek, természetvédelmi területek és természeti emlékek (TE). A jogi jelleg ingatlan-nyilvántartásban történő feljegyzését a természetvédelmi hatóság kezdeményezi.

A települési (Budapesten a fővárosi) önkormányzat jogosult meghatározott területet önkormányzati rendelettel ***helyi jelentőségű védett természeti területté*** nyilvánítani. Ez esetben a jegyző kezdeményezi a védettség ingatlan-nyilvántartásba történő feljegyzését.

Bizonyos természeti értékek a törvény erejénél fogva (ex lege), külön jogszabály vagy határozat nélkül is védettek. Ezek az ún. ***törvény erejénél fogva (ex lege) védett területek***.

Ezek a természetvédelmi oltalmat jelölő jogi kategóriák nemcsak a használatot korlátozhatják, hanem bizonyos esetekben az államot megillető elővásárlási jogot is megalapozhatnak. Ezek jellemzően szigorúbb korlátozásokat jelentenek a terület használatában, mint önmagában a Natura 2000 hálózatba tartozás ténye.

[15] Az ingatlan-nyilvántartásról szóló 2021. évi C. törvény végrehajtásáról szóló 179/2023. (V. 15.) Korm. r.

A „Natura 2000 terület” és egyéb természetvédelmi jogi jelleg ingatlan-nyilvántartásba történő feljegyzése deklaratív, azaz egy már meglévő jogot tanúsít. Ez azt jelenti, hogy ***a terület védettsége nem az ingatlan-nyilvántartásba történő feljegyzéssel keletkezik,*** hanem a védetté nyilvánító jogszabály hatályba lépésével, ***azaz a védettség és az ezzel járó kötelezettség a jogi jelleg ingatlan-nyilvántartásba történő feljegyzésétől függetlenül is fennáll.***

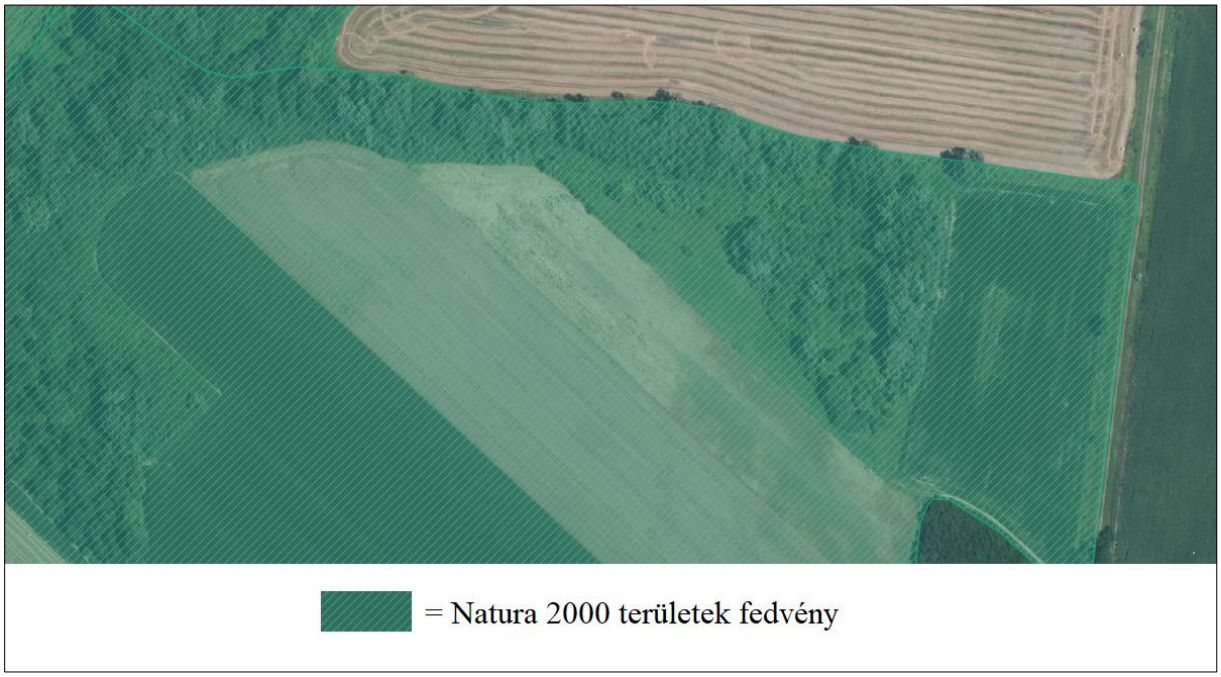
1.5. Natura 2000 területek a Mezőgazdasági Parcella Azonosító Rendszerben

A Mezőgazdasági Parcella Azonosító Rendszer (a továbbiakban: MePAR) biztosítja a földterülethez kapcsolódó területalapú támogatások alapját képező mezőgazdasági táblák helyének egyértelmű azonosíthatóságát.

A MePAR-ról bővebben

A részben vagy egészben európai uniós támogatások igénylése során kizárólag a MePAR adatait lehet használni, ezért fontos, hogy a gazdálkodók ismerjék a MePAR működését. A MePAR Natura 2000 területekkel kapcsolatos vonatkozásai részletesen a későbbiekben kerül ismertetésre.

A Natura 2000 területek földrészleteit meghatározó jogszabály (14/2010 KvVM rendelet) kihirdetését követően a Natura 2000 területek térképe a MePAR-ban tematikus fedvényként rögzítésre kerültek (5. ábra).

5. ábra. A MePAR-ban lehatárolt Natura 2000 területek fedvény

1.6. Natura 2000 területek kezelésére vonatkozó előírások és vállalások rendszere

A Natura 2000 területek kijelölése után a tagállamoknak meg kellett határozniuk olyan szabályokat és intézkedéseket, amelyek biztosítják a fenntartó gazdálkodás feltételeit és a Natura 2000 területen található, a kijelölés alapjául szolgáló közösségi jelentőségű fajok és élőhelytípusok kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzését, fenntartását, helyreállítását.

Engedélyköteles tevékenységek

Magyarországon a Natura 2000 területek kezelésének intézkedései két fő pillérre épülnek. Az egyik, hogy a Natura 2000 területeken bizonyos tevékenységek végzése természetvédelmi hatósági engedélyhez kötött. Az engedélyhez kötött tevékenységek körét és az engedélyezési eljárás szabályait az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Kormányrendelet (a továbbiakban: ***275/2004. Korm. rendelet***) állapítja meg.

Gyepterületek földhasználati szabályai

Az intézkedések másik pillére a gyepterületekre meghatározott földhasználati szabályok, amelyek a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Kormányrendeletben (a továbbiakban: ***269/2007. Korm. rendelet***) találhatók.

A 269/2007. Korm. rendelet földhasználati előírásait akkor is be kell tartani, ha nem történik kompenzációs támogatás igénylés!

Természetvédelmi előírások

Egy Natura 2000 terület azon túlmenően, hogy a Natura 2000 hálózat része, hazai jogszabályok alapján természetvédelmi oltalom alatt álló területnek is minősülhet egyben. Törvény erejétől fogva (ex lege) védett természetvédelmi oltalom alatt álló természeti értékek és természeti területek:

- valamennyi forrás, láp, barlang, víznyelő, szikes tó, kunhalom, földvár;
- nemzeti park;
- tájvédelmi körzet;
- természetvédelmi terület;
- természeti emlék.

A fenti természeti értékek és -területek meghatározása a fogalomtárban megtalálhatók. A védett természeti területek hazai, míg a Natura 2000 hálózat uniós természetvédelmi célokat szolgál.

Honnan tudhatom meg, hogy a Natura 2000 területem természetvédelmi oltalom alatt is áll?

Az ingatlan-nyilvántartási adatok között ezen jogi jelleg is bejegyzésre kerül a tulajdoni lap I. részében. Lásd 1.4. fejezet.

Természetvédelmi oltalom alatt álló területeken – a korábban ismertetett két jogszabály előírásain túl – be kell tartani még ***a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény*** (a továbbiakban: Tvt.) előírásait is, amely alapján a természetvédelmi hatóság engedélye szükséges legeltetéshez, kaszáláshoz, a gyep feltöréséhez, a művelési ág megváltoztatásához, öntözéshez, fakivágáshoz, növényvédőszerek és műtrágya használatához.

A betartandó előírások jogforrásait az 1. táblázatban foglaljuk össze.

1. táblázat. **Betartandó előírások jogforrásai**

A terület védelmi besorolása	**A terület hasznosítási iránya**	**Betartandó előírások jogforrása**		
		275/2004. Korm. rendelet	**269/2007. Korm. rendelet**	**A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény**
Natura 2000 terület	Gyep kivételével valamennyi hasznosítás	✓	⊘	⊘
	Gyep	✓	✓	⊘
Natura 2000 terület és természetvédelmi oltalom alatt álló terület egyszerre	Gyep kivételével valamennyi hasznosítás	✓	⊘	✓
	Gyep	✓	✓	✓

Jelmagyarázat: ✓ = betartandó jogszabály ⊘ = a terület nem tartozik a rendelet hatálya alá

Támogatás igényléséhez kapcsolódó előírások, vállalások

Termőföld védelméről szóló törvény előírásai

Natura 2000 területek kezelésére vonatkozó előírások és vállalások rendszere kiegészül mée egyéb hazai jogszabályokban foglalt előírással is. Ezek közül a gyepterületek közvetlenül érintő jogszabály a Termőföld védelméről szóló törvény (2007. évi CXXIX Tv.) előírásai.

Támogatásokhoz kapcsolódó előírások

A Natura 2000 hálózat fenntartása érdekében hozott előírások betartásáért támogatás jár, hogy ezzel is ösztönözze a természetvédelmi- és gazdasági szempontból is fenntartható gazdálkodás végzését a Natura 2000 területeken.

Ennek megfelelően a 269/2007 Korm. rendelet által előírt gyephasznosításra vonatkozó földhasználati szabályok betartása után kompenzációs támogatás vehető igénybe gyepterületekre, ami a Közös Agrárpolitika Stratégiai Terve (a továbbiakban: KAP ST) keretében megjelent KAP-RD23-1-24 kódszámú „*Natura 2000 mezőgazdasági területeknek nyújtott kompenzációs kifizetések*” elnevezésű pályázati felhívás (a továbbiakban: Natura 2000 kompenzációs támogatás) alapján igényelhető.

Támogatás igényléséhez kapcsolódó alapelőírások

Az Európai Unió Közös Agrárpolitikájának (KAP) 2023–2027-es ciklusában az agrártámogatások igénybevételének alapfeltétele, hogy a gazdálkodó a területeit növénytermesztésre vagy legeltetésre alkalmas állapotba tartsa, és a földhasználati kategóriákra vonatkozó különös szabályoknak és a Feltételesség előírásainak megfeleljen.

A szántóterület, az állandó gyepterület és az állandó kultúrával fedett ***földterület növénytermesztésre vagy legeltetésre alkalmas állapotban tartására vonatkozó szabályok*** valamint a ***földhasználati kategóriákra vonatkozó különös szabályok*** az egységes kérelemmel igényelhető egyes agrártámogatások eljárási szabályairól szóló 15/2024. (IV. 9.) AM rendelet (a továbbiakban: ***15/2024. AM rendelet***) 16. §-a foglalja magában.

A megfelelő kultúrállapot fenntartásán túl a közvetlen támogatások és egyes vidékfejlesztési támogatások kifizetésének feltétele az úgynevezett ***Feltételességi szabályok betartása***. A Feltételesség előírásait a Közös Agrárpolitika Stratégiai Tervből nyújtott támogatások igénybevétele során alkalmazandó feltételekről szóló 16/2024. (IV. 9.) AM rendelet (a továbbiakban: ***16/2024. AM rendelet***) tartalmazza. A feltételesség három fő eleme:

- *Helyes Mezőgazdasági és környezeti Állapot (HMKÁ)*
- *Jogszabályban Foglalt Gazdálkodási Követelmények (JFGK)*
- *Szociális feltételesség*

Adott támogatás előírásai

A Natura 2000 kompenzációs támogatásra akkor jogosult a gazdálkodó a Natura 2000 területen lévő gyepterületei után, ha betartja a 269/2007. Korm. rendelet előírásait, valamint megfelel a ***Natura 2000 kompenzációs támogatás pályázati felhívásában rögzített feltételeknek is***.

A KAP ST zöld támogatásai közül gyepterületek esetén igénybe vehető a fenntarthatóságot elősegítő alapszintű jövedelemtámogatás (BISS) és a Natura 2000 kompenzációs támogatás mellett:

- Agro-ökológiai program (AÖP)
- KAP-RD19a-1-24 Agrár-környezetgazdálkodási kifizetések (AKG)
- KAP-RD20a-1-24 Ökológiai gazdálkodás támogatás kifizetése (ÖKO)
- KAP-RD21-RD22-2-25 Természetközeli és vizes élőhelyek kialakítását elősegítő beruházások és azok fenntartása (TVÉ)

Ezen támogatások igénylése esetén az adott támogatáshoz kapcsolódó jogszabályt vagy pályázati felhívásban rögzített előírásokat, illetve vállalásokat is be kell tartani.

A Natura 2000 gyepterületeken betartandó előírásokat a 2. táblázat foglalja össze.

2. táblázat. **Natura 2000 gyepterületeken betartandó előírások**

Natura 2000 területek kezelésére vonatkozó előírások		**Jogszabály / felhívás**	**Tananyag rész**
Hazai jogszabályok előírásai (kötelezően betartandó)			
A természet védelméről szóló törvény előírásai (természetvédelmi oltalom alatt álló területeken) (védett állatfajok egyedeire)		1996. évi LIII. Törvény	-
Engedélyköteles tevékenységek		275/2004. (X. 8.) Korm. r.	2. fejezet
Natura 2000 gyep földhasználati előírások		269/2007. (X. 18.) Korm. r.	3. fejezet
Termőföld védelméről szóló törvény előírásai		2007. évi CXXIX Törvény	-
Támogatások igénybevételéhez kapcsolódó alapelőírások			
Növénytermesztésre vagy legeltetésre alkalmas állapot fenntartása		15/2024. AM rendelet 16.§	4.2. fejezet
Földhasználati kategóriákra vonatkozó szabályok			4.3. fejezet
Feltételesség előírásai	HMKÁ	16/2024. AM rendelet	4.4. fejezet
	JFGK		
Adott támogatás előírásai			
Natura 2000 kompenzációs támogatás előírásai	Gyep földhasználati előírások	KAP-RD23-1-24	5. fejezet
	Felhívás egyéb előírásai		
Agro-ökológiai program (AÖP) gyakorlatai		17/2024. (IV.9.) AM rendelet	-
AKG/ÖKO vállalásai		KAP-RD19a-1-24	-
TVÉ tevékenységek előírásai		KAP-RD21-RD22-2-25	-

A jogszabálysértések elkerülése érdekében fontos ismerni a fent felsorolt jogforrások előírásait, így ezek részletesen kifejtésre kerülnek a későbbiekben. A 275/2004. Korm. rendelet előírásai a 2. fejezetben, míg a 269/2007. Korm. rendelet előírásai a 3. fejezetben, a támogatásokhoz kapcsolódó alapelőírások a 4. fejezetben, a Natura 2000 kompenzációs támogatás szabályai az 5. fejezetben kerülnek bemutatásra.

1.7. Fenntartási terv

Minden Natura 2000 terület esetén fenntartási terv készül, amely az adott területre vonatkozó, részletes természetvédelmi kezelési javaslatokat tartalmazza. A fenntartási terv a Natura 2000 terület ***kezelésére vonatkozó javaslatokat***, valamint ezek megvalósításának lehetséges eszközeit tartalmazza, és jogszabály eltérő rendelkezése hiányában ***kötelező földhasználati szabályokat nem állapít meg***.

Az elkészített fenntartási tervek elérhetősége: https://termeszetvedelem.hu/elfogadott-fenntartasi-tervek/

1.8. Monitoring

Az EU Bizottság részére minden tagországnak meghatározott időközönként (6 évente) jelentést kell készíteni a Natura 2000 területekre meghatározott intézkedések végrehajtásáról. Ennek érdekében a természetvédelmi szervek figyelemmel kísérik, monitorozzák a Natura 2000 területeken a közösségi jelentőségű élőhelytípusok és fajok állapotát, természetvédelmi helyzetét. Ezt a tevékenységet Magyarországon a Nemzeti Biodiverzitás monitorozó Rendszer keretei között a nemzeti park igazgatóságok, egyes kutatóintézetek és természetvédő civil szervezetek szakemberei, egyetemek kutatói végzik.

A kiválasztott mintaterületeken azonos feltételek mellett folyamatosan figyelik a jelölőfajok és az élőhelyek állapotát, valamint azok változásait. A gyűjtött adatok a Természetvédelmi Információs Rendszerbe kerülnek rögzítésre. A rögzített adatok és szakértők segítségével a természetvédelmi szakterület összeállítja a Bizottság számára készítendő jelentéseket.

2. Natura 2000 területekkel kapcsolatos általános szabályok (valamennyi művelési ágra vonatkozó szabályok) a 275/2004. (X. 8.) Kormányrendelet alapján

A 275/2004. Korm. rendelet a terület kijelölésen túl meghatározta a Natura 2000 területekre vonatkozó ***általános szabályokat*** is, amely fő eleme a terület átalakításának vagy más célú használatának engedélyeztetési eljárása, illetve az ahhoz kapcsolódó hatásbecslési eljárás, mivel a Natura 2000 hálózat szabályrendszere teljes tiltás helyett az egyes tevékenységek elvégzésének az engedélyeztetésre épül.

2.1. Engedélyköteles tevékenységek

Előírás: Tilos engedély nélkül, vagy az engedélytől eltérő módon olyan tevékenységet folytatni, illetve olyan beruházást végezni, ami a terület védelmi céljainak a megvalósítását akadályozza.

A 275/2004. Korm. rendelet alapján, védett természeti területnek nem minősülő Natura 2000 területen a természetvédelmi hatóság ***engedélye szükséges***

- *gyep feltöréséhez, felülvetéséhez*;
- *gyep faültetvénnyé alakításához*;
- Natura 2000 *terület helyreállításához*;
- *fa, facsoport, fás legelőn lévő fa kivágásához vagy telepítéséhez*, kivéve
    - a csatorna medrében lévő fa vagy facsoport mederfenntartási céllal történő fakivágását;
    - ha a kivágandó vagy telepítendő fa
        - az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény (Evt.) hatálya alá tartozik vagy
        - a fás szárú energetikai ültetvényekről szóló 71/2007. (IV. 14.) Korm. rendelet hatálya alá tartozik.
- a talajfelszínen, *száznál több fő részvételével zajló közösségi és tömegsportesemény rendezéséhez,* valamint a *technikai jellegű sporttevékenység folytatásához*.

Fontos tudni, hogy a gyepfeltörésre szigorúbb szabályok vonatkoznak az agrártámogatási rendszerben.

A 2023-ban indult új Közös Agrárpolitika (KAP) keretszabályai előírják a környezeti szempontból érzékeny állandó gyepek (**Natura 2000 állandó gyepek**) **feltörésének** tilalmát. A feltörés egy speciális eset kivételével támogatás csökkentéssel jár.
Lásd: 4.3.5. fejezet.

Natura 2000 **gyepterület** esetén a 269/2007. Korm. rendelet alapján szintén **természetvédelmi hatóság engedélye szükséges** az alábbi tevékenységek végzéséhez is:
- nád irtása
- október 31. és április 23. közötti történő legeltetéshez

A közút, a vasút, az energetikai hálózat fenntartásához, kezeléséhez szükséges tevékenységek a természetvédelmi hatóság engedélye, illetve szakhatósági hozzájárulásának kikérése nélkül végezhetők.

2.2. Engedélyezési eljárások

Ki adja ki az engedélyt?

- Engedélyköteles tevékenység végzéséhez engedélyt fő szabály szerint a területileg illetékes fővárosi vagy vármegyei Kormányhivatal Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Hulladékgazdálkodási Főosztályától (mint természetvédelmi hatóságtól) kell kérni.
- Ugyanakkor, ha az engedélyköteles tevékenység több vármegye területét is érinti, vagy fokozottan védett természeti értékkel kapcsolatos, természetvédelmi hatóságként a Pest Vármegyei Kormányhivatal Országos Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Hulladékgazdálkodási Főosztálya jár el.
- Helyi jelentőségű védett természeti területnek minősülő Natura 2000 terület esetén a helyi önkormányzat jegyzője adja ki az engedélyt.

Az engedélyezési eljárás írásos kérelemre indul. Természetes személy a kérelmét írásban, aláírt levélben, ügyfélkapun keresztül elektronikusan, postai úton vagy ügyfélfogadási időben személyesen, míg gazdálkodó szervezet a kérelmét kizárólag elektronikus úton, Cégkapu szolgáltatáson keresztül nyújthatja be.

Bejelentés vagy engedély

Fontos, hogy ne keverjük össze az engedély birtokában végezhető tevékenységeket a bejelentési kötelezettség teljesítése után végezhető tevékenységekkel.

Míg a gyepfeltörés megkezdéséhez jogerős engedélyre van szükség, addig a kaszálást csak be kell jelenteni legalább 5 munkanappal a munka megkezdése előtt.

A kérelemnek tartalmaznia kell az ügyfél adatait (név, cím és lehetőség szerint e-mail cím, telefonszám), az érintett ingatlan helyrajzi számát, a tervezett tevékenység leírása (oka, célja, módja, tervezett időpontja, stb.). Fa kivágása vagy telepítése esetén a kérelemben fel kell tüntetni a fajok megnevezését, egyedek számát, a kivágás/telepítés okát, valamint a hely pontos

meghatározása érdekében egy vázrajzot a kivágással/telepítéssel érintett hely megjelölésével. Téli legeltetés esetén a legeltetni kívánt állatfajt és az egyedek számát is fel kell tüntetni.

A terület helyreállítása engedélyeztetésének kivételével az engedélyezési eljárás díjköteles. Az eljárási díj mértéke a 14/2015. (III. 31.) FM rendelet alapján kerül meghatározásra.

A tervezett tevékenység jogerős engedély nélkül nem kezdhető meg. A természetvédelmi engedélyezési eljárások esetén az eljárási határidő 90 nap. Erre tekintettel kell lenni a tervezés során.

2.3. Natura 2000 hatásbecslés

Ha egy tervezett tevékenység vagy beruházás jelentős hatással lehet Natura 2000 területre, illetve a Natura 2000 terület jelölésének alapjául szolgáló fajok és élőhelytípusok természetvédelmi helyzetére, akkor a terv vagy beruházás elfogadása, illetőleg engedélyezése előtt hatásbecslésre van szükség, amit a természetvédelmi hatóság végez.

Hatásterület

A jelentős hatás akkor vélelmezhető, ha a beruházás vagy tervezett tevékenység hatásterülete Natura 2000 besorolás alá eső földrészletet érint. A hatásterület megállapítása környezeti elemenként (levegő, víz, talaj, táj) történik az alábbi eljárások keretében:

- előzetes vizsgálat,
- környezeti hatásvizsgálat (KHV),
- egységes környezethasználati engedélyezés (EKHE).

Hatásbecslési dokumentáció

A természetvédelmi hatóság a hatásbecslést egy ún. ***hatásbecslési dokumentáció*** alapján végzi. A hatásbecslési dokumentációt a terv kidolgozójának, illetve a beruházónak kell készíttetnie természetvédelem szakterület megfelelő részterületén szakértői jogosultsággal rendelkező szakértővel. A hatásbecslési dokumentáció tartalmi követelményeit a 275/2004. Korm. rendelet 14. melléklete határozza meg.

A hatásbecslési dokumentáció elkészítése terepi vizsgálat alapján történik. A terepi vizsgálat időpontjának meghatározásánál figyelembe kell venni, hogy az élőhelyek és a védett növényfajok kizárólag vegetációs időszakban vizsgálhatók, illetve azt, hogy a madarak fészkelési időszaka április és szeptember közötti időszakra esik.

Hatásbecslési eljárás

A hatásbecslési dokumentáció alapján a természetvédelmi hatóság elvégzi a ***hatásbecslést*** a 275/2004. Korm. rendelet 14. mellékletében rögzített vizsgálati szempontok szerint. A hatásbecslés során értékelik a tervnek vagy beruházásnak a Natura 2000 terület jelölésének alapjául szolgáló fajok és élőhelytípusok természetvédelmi helyzetére gyakorolt várható hatását és vizsgálja a tevékenység engedélyezhetőségét vagy az engedélyezés feltételeinek a kialakítását.

A hatásbecslési dokumentáció hatósági elbírálásának határideje 30 nap, előzetes vizsgálati eljáráshoz kapcsoltan 45 nap.

A terv akkor fogadható el, illetve a beruházás akkor engedélyezhető, ha a hatásbecslés alapján megállapítható, hogy az a Natura 2000 terület kijelölésének alapjául szolgáló fajok és élőhelytípusok természetvédelmi helyzetére, illetve a Natura 2000 területre kedvezőtlen hatással nem jár, továbbá nem ellentétes a jelölés céljaival.

2.4. Ellenőrzések tűrése

A védett természeti területnek nem minősülő Natura 2000 területekkel érintett földrészlet tulajdonosa, használója köteles tűrni:

- a természetvédelmi hatóságnak, a nemzeti park igazgatóságnak, illetve a természetvédelmi kezelést ellátó szervnek a védett természeti érték, Natura 2000 terület oltalma, tudományos megismerése érdekében végzett tevékenységét, így különösen a természetvédelmi érték megközelítését, őrzését, állapotának ellenőrzését;
- az 1.7. fejezetben ismertetett jelentés elkészítése érdekében történő vizsgálatokkal összefüggő tevékenységeket;
- a hatósági tájékoztató, valamint eligazító táblák elhelyezését, amelyeket kizárólag úgy lehet elhelyezni, hogy az a gazdálkodást, illetve a területhasználatot ne akadályozza.

2.5. A 275/2004. (X. 8.) Kormányrendelet előírásainak való meg nem felelés

Engedélyhez kötött tevékenységek

Ha engedélyköteles tevékenységet engedély hiányában, illetve az engedélyben foglaltaktól eltérő módon végzik, a természetvédelmi hatóság

- a tevékenységet ***megtiltja*** vagy ***korlátozást rendel el***, ha a Natura 2000 terület védelmének biztosításához ez is elegendő;
- a tevékenység tanúsítóját az ***eredeti állapot helyreállítására kötelezi***.

Amennyiben a tevékenység engedélyezése nem a természetvédelmi hatóság hatáskörébe tartozik, akkor a természetvédelmi hatóság az engedélyező hatóságot megkeresi a tevékenység megtiltása vagy korlátozása, valamint az eredeti állapot helyreállítására való kötelezés érdekében.

Engedélyhez nem kötött tevékenységek

Ugyanígy jár el a természetvédelmi hatóság a földhasználati szabályokat sértő, engedélyhez nem kötött mező- és erdőgazdálkodási tevékenységek esetén.

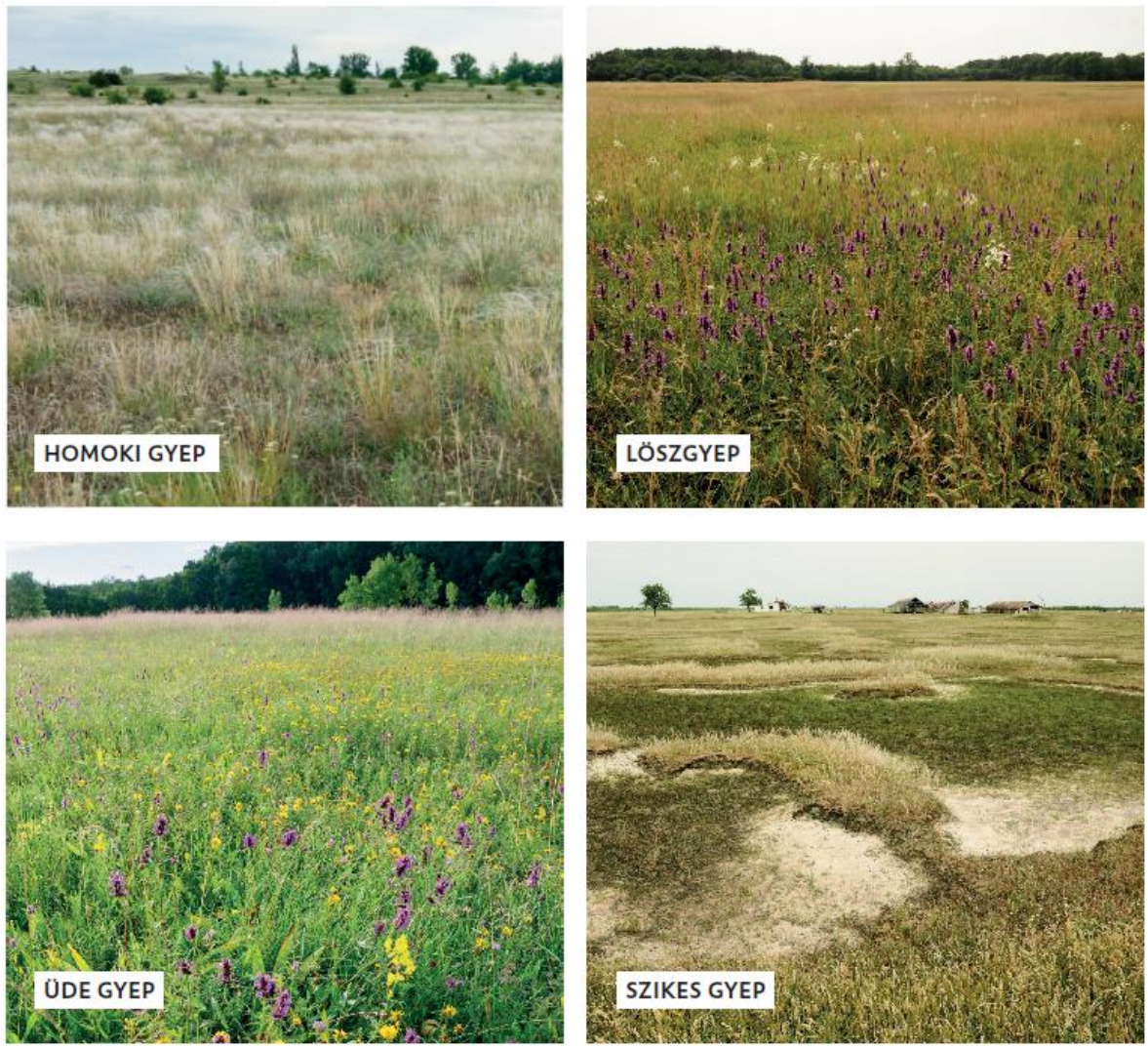
Ha egy Natura 2000 területen olyan - nem engedélyhez kötött - tevékenységet végez a terület használója, amely jelölő fajok állományát veszélyezteti vagy jelölő élőhelytípus károsodását okozhatja, a természetvédelmi hatóság az adott tevékenységet ***korlátozza, felfüggeszti vagy megtiltja***.

3. Natura2000 gyepterületekre vonatkozó földhasználati szabályok a 269/2007. (X. 18.) kormányrendelet alapján

3.1. Natura 2000 gyepterületek Magyarországon

A gyepek természetvédelmi szerepe jelentős, mivel a védett növényeink mintegy kétharmada, míg védett állatfajaink fele gyepterülethez kötődik, annak ellenére, hogy a gyepek aránya alacsonyabb a szántóhoz vagy az erdőhöz képest.

A Natura 2000 hálózat kijelölésének alapjául szolgáló gyepes élőhelytípusok például a pannon szikes sztyeppek és mocsarak, a pannon homoki gyepek, szikes gyepek vagy a síksági pannon löszgyepek.[16]

6. ábra. Natura 2000 kijelölés alapjául szolgáló gyeptípusok[17]

[16] Rezneki Rita: Természetközeli gazdálkodási gyakorlatok útmutatója. Gazdálkodás Natura 2000 gyepterületeken
[17] Rezneki Rita: Természetközeli gazdálkodási gyakorlatok útmutatója. Gazdálkodás Natura 2000 gyepterületeken

A gyepterületeken megtalálható természeti értékek leglátványosabb képviselői a madarak. A Különleges Madárvédelmi Területek kijelölésében szerepet játszó madárfajok között megtalálható a kék vércse (7. ábra), a túzok, a kerecsensólyom, szalakóta, ugartyúk.

7. ábra. Kék vércse. (Fotó: Lóki Csaba)

A gyepek fenntartásának alapfeltétele, hogy legeltetéssel vagy kaszálással hasznosított legyen, mert ennek elmaradása esetén a gyep gyomosodhat, fűavar halmozódhat fel vagy fás szárú vegetáció veszi át a gyepek helyét. A legtöbb hazai gyepterületünk fennmaradása a rendszeres és gondos emberi beavatkozáson múlik, ezért lényeges annak hasznosítása.

3.2. A földhasználati szabályok célja

A Natura 2000 gyepterületek nem csak a gyepgazdálkodás helyszínei, hanem számos értékes faj élettere is egyben, ezért fontos, hogy a hasznosítás során szem előtt tartsuk ezen természeti értékek igényeit is. Ennek érdekében – a Natura 2000 területekre vonatkozó intézkedések keretében – a Natura 2000 hálózat gyep

Ha a Natura 2000 gyepterület egyben ***védett természeti terület is***, úgy

- a 275/2004. Korm. rendelet előírásait,
- a 269/2007. Korm. rendelet földhasználati szabályait és
- a védett természeti területekre vonatkozó külön jogszabályokban foglalt előírásokat

együtt kell alkalmazni.

hasznosítású területein a művelésre vonatkozó ***földhasználati előírások*** lettek meghatározva. A földhasználati szabályok a ***269/2007. Korm. rendeletben*** jelentek meg.

A földhasználati előírások fő célja, hogy meghatározza azokat a kereteket, amelyek betartásával biztosítható a gyepterületek hasznosítása, a gazdálkodás fenntartása, valamint a gyepterületen található sérülékeny jelölőfajok és a féltermészetes élőhelyek védelme is.

> ⚠ **Ezen szabályok betartása kötelező kompenzációs támogatás igénybevételétől függetlenül!**

3.3. Földhasználati szabályok vonatkozási területe

Kire és mire vonatkoznak a 269/2007. Korm. rendelet földhasználati szabályai? A földhasználati szabályok a lehatárolt ***Natura 2000 területek közül a gyep hasznosítású területekre, illetve azok használóira*** vonatkoznak.

Ezzel kapcsolatban fontos hangsúlyozni, hogy az előírások és a támogatások szempontjából a ***gyepterület meghatározása*** nem a tulajdoni lapon bejegyzett művelési ág (rét, legelő) szerint történik, hanem a ***tényleges hasznosítás,*** a gyep elhelyezkedése ***alapján.*** Ez azt jelent, hogy ***ha egy Natura 2000 terület gyepként kerül hasznosításra, akkor be kell tartani*** a 269/2007. Korm. rendelet ***földhasználati előírásait*** még akkor is, ha az érintett földrészlet az ingatlan-nyilvántartásban nem rét, legelő művelési ágban van nyilvántartva. Ugyanakkor kompenzációs támogatási is igényelhető rá.

A rendelet földhasználati előírásait nem kell alkalmazni a honvédelmi és vízügyi igazgatási szervek vagyonkezelésében lévő állami tulajdonú, gyep hasznosítású Natura 2000 területekre, valamint azok földhasználóira.

> Az előírások és a támogatások szempontjából ***gyepterület az, amely gyepként kerül hasznosításra*** függetlenül attól, hogy az érintett terület tulajdoni lapján milyen művelési ág szerepel.

A folytatásban bemutatásra kerülnek a 269/2007. Korm. rendelet által előírt, a Natura2000 gyepterületekre vonatkozó földhasználati szabályok, amelyek 3 csoportba sorolhatók:

- általános előírások (3.4. fejezet),
- legeltetésre vonatkozó szabályok (3.5. fejezet),
- kaszálással összefüggő előírások (3.6. fejezet).

3.4. Általános földhasználati szabályok

3.4.1. Hasznosítási kötelezettség

Előírás: A gyepterületeket legeltetéssel, illetve kaszálással kell hasznosítani.

A gyepek legeltetés vagy kaszálás nélkül gyomosodásnak indulnak, elcserjésednek és átalakulnak erdővé, ezért az ember által végzett gyepgazdálkodás (legeltetés vagy kaszálás) létfontosságú a gyepterületek és a gyepes élőhelyhez kötődő növény- és állatfajok fennmaradása szempontjából.

A gyepeket a háziállatokkal történő hasznosítása előtt a természetesen előforduló legelő állatok tartották fent, akadályozták meg a becserjésedésüket és óvták meg a fás szárú vegetáció elterjedésétől. Ebből eredően a természetes gyephasznosításhoz a ***legeltetés*** áll közelebb.

Legeltetés hiányában a ***kaszálás*** is képes fenntartani a gyepeket. Több évszázados múltja van a kaszálásnak, így a gyepek valamilyen szinten alkalmazkodtak hozzá. Az előírás szempontjából a kaszálással történő hasznosítás azt jelenti, hogy adott naptári évben legalább egy alkalommal történik kaszálás a kaszálásokra vonatkozó további előírások betartása mellett.

A hazai viszonyok között jellemző a vegyes hasznosítás, melynek során a következő téli időszak takarmányául szolgáló széna kaszálásos betakarítását követően a sarjút legeltetéssel hasznosítják. Az elmúlt évtizedek jelentős éghajlatváltozási folyamatai a hagyományos gyephasznosítási módokat is felülírták, így a kaszálás és legeltetés dinamikája mára az adott év vízellátottsági viszonyainak megfelelően széles határok között mozog.

Özönnövények vagy fás szárú gyomnövények visszaszorítása érdekében indokolt lehet ***szárzúzás*** alkalmazása. Szárzúzást olyan szárzúzóval célszerű elvégezni, amely megfelelő mértékben aprítja és szórja szét a növényi részeket és nem képez rendet. Szárzúzás esetén a lezúzott növényi maradványok szerves anyaggal dúsítják a területet, amely kedvez a fű csírázásának, ugyanakkor elősegíti a gyomnövények fejlődését is, ezért a szárzúzás ***nem helyettesíti a kaszálást vagy a legeltetést***.

3.4.2. Gyepfelszín maradandó károsítása

Előírás: A gazdálkodási tevékenység során a gyepfelszín maradandó károsítása tilos.

Azért fontos, hogy a gyepfelszín sértetlen maradjon, mert a felszakított gyepnemez helyén fedetlenné válik a terület. A fedetlen talajfelszín elősegíti a gyomosodást és az inváziós növények terjedését, ami értékes gyepalkotó fajok eltűnéséhez vezet. A fedetlen talaj víz- és szélerózió szempontjából is érzékenyebbé teszi a területet, illetve elősegítheti a kiszáradást.

Az előírás szempontjából tiltott minden olyan tevékenység, amely a gyepfelszínt megbontja, felszaggatja és ezáltal maradandó károsodást okoz. Ilyen tevékenység például:

- gépi munkavégzés átnedvesedett talajon,
- gyep fogasolása,
- legeltetésből adódó túlhasználat,
- bálák hosszú ideig a gyepen való tárolása,
- gyep feltörése.

Átnedvesedett talajon végzett gépi munka esetén a munkagép kerekei felsértik a gyepfelszínt és évekig tartó maradandó károsítást okoznak. A keréknyomban tömörödik a talaj és megváltozik annak szerkezete. A tömörödött talaj megakadályozhatja a nedvesség talajba történő beszivárgását és a növények gyökereinek fejlődését. Ezek hatására hosszú időre fedetlenné válik a talajfelszín.

Felázott gyepen kerülni kell a munkavégzést, illetve a gépjárművekkel való felhajtást, ezért fontos, hogy a kaszálások és bála behordások idejét, különösen csapadékosabb időszakban előre tervezzük meg.

A gyepfelszín megbontásával jár a fogasolás is, ezért az előírás tekintetében tiltott tevékenységnek minősül. A rossz időben és helytelenül beállított fogakkal végzett fogasolás megnyitja a gyepfelszínt, ami a korábban ismertetett negatív hatásokkal jár.

A legeltetés természetes kísérő jelensége, hogy kialakulnak olyan területek, amelyek időszakosan nagyobb intenzitással kerülnek hasznosításra (éjszakázóhely), ezért átmenetileg megkopik a gyepnemez. Nagyon fontos arra figyelni, hogy elkerüljük a túllegeltetésből származó, tartós károsodást. Erről részletesebb ismertetés a 3.5.2. fejezetben található.

A széna bála alatt a gyep pusztulása gyakori jelenség, ami szintén a gyepfelszín károsodását okozza.

8. ábra. Nedves területen végzett gépi munka által okozott gyepkárosítás

A 275/2004. Korm. rendelet előírásai alapján gyepfeltörés vagy felülvetés természetvédelmi hatósági engedély birtokában végezhető. Ellenkező esetben természetvédelmi bírság kerül kiszabásra és a hatóság elrendeli a feltört gyepfelszín helyreállítását, ami szintén engedélyköteles tevékenység. Natura 2000 gyep feltörése után visszaállítási kötelezettség a hatósági eljárások mellett a támogatások igénybevétele során is keletkezhet.

3.4.3. Vadgazdálkodási létesítmények kialakítása

Előírás: Vadgazdálkodási létesítmények, berendezések kialakításához a vadászati hatóság engedélye szükséges. A vadászati hatósághoz a kérelem elektronikus űrlap útján is benyújtható.

9. ábra. Magasles gyepen

A vadgazdálkodási létesítmények telepítése jelentősen zavarhatja a gyepek élővilágát. A vadetetők vagy sózók körül intenzív használat alakul ki, ami könnyen vezethet a gyepfelszín tartós sérüléséhez. A magaslesek is okozhatnak zavarást a fokozott emberi jelenlét és gépjárműforgalom miatt. Azért szükséges engedély a vadgazdálkodási létesítmények

telepítéséhez, hogy a lehető legkisebb mértékű legyen vadgazdálkodási létesítmények használata során okozott zavarás, károkozás. Az engedély benyújtása előtt célszerű egyeztetni helyi természetvédelmi szakemberrel.

3.4.4. Belvízlevezetés, öntözés

Előírás: A belvíz gyepterületről történő elvezetése és a gyepterület öntözése tilos.

A gyepek vízgazdálkodási szempontból az egyik leghatékonyabb területnek számítanak, mivel kiváló vízmegtartó képességgel rendelkeznek.

A gyepek ***kedvező vízháztartását*** a következő tulajdonságok és adottságok határozzák meg.

Szerteágazó, finom gyökérzet:

- megakadályozza a talajfelszín eliszapolódását. Ez lehetővé teszi, hogy a csapadék vagy a ***belvíz*** ne folyjon le a felszínen, hanem ***mélyen beszivárogjon a talajba***, utánpótolva a talajvízkészletet[18],
- megköti a talajszemcséket, így jelentősen csökkenti a ***szél- és vízerózió*** okozta talajpusztulás mértékét. Lejtős területeken még nagy mennyiségű víz mozgása esetén sem mosódik el a termőréteg.

Talajborítás, talajfedettség: A fűszálak árnyékolják a talajfelszínt, ezáltal a felszíni hőmérsékletük és a közvetlen fizikai ***párolgás alacsonyabb***, mint a csupasz szántóföldeken. A megfelelő hatás csak kellően zárt és eléggé füves növényállomány jelenlétében fog jelentkezni. A legtöbb gyeptípusnál az a jó, ha ez legalább 90%.

Sűrű növényzet és a talajban élő mikroorganizmusok: a gyepeken átszivárgó víz megtisztul, mert a növényzet és a talajban élő mikroorganizmusok kiszűrik és lebontják a szennyezőanyagokat, így a mélyebbre jutó víz tisztább lesz.

Rugalmas alkalmazkodás (reziliencia): a természetközeli gyepek (különösen a nedves rétek) képesek elviselni az időszakos vízborítást anélkül, hogy a növényzet maradandó károsodást szenvedne.

A belvíz hasznos lehet, mivel a következő előnyöket biztosítja

[18] Christina L. Marley at. al. (2024): Grasslands and flood mitigation

- ***Talajnedvesség:*** A belvíz jelentős mennyiségű vizet juttat a talajba, ami különösen a tavaszi időszakban, a vegetáció megindulásakor pótolja a csapadékhiányt, és növeli a talaj tápanyag-szolgáltató képességét.
- ***Aszály elleni védelem:*** A területen megtartott belvíz a talaj mélyebb rétegeibe szivárogva raktározódik, így későbbi aszályos időszakokban a gyep gyökérzete ezt a nedvességet hasznosítani tudja. Száraz időszakban a gyepek által megtartott víz az érintett gyepterület mellett pozitív hatással van a környező szántóterületek állapotára is.
- ***Természetvédelmi érték:*** A gyepeken található belvizes, időszakos vízborítású foltok számos védett fajnak biztosítanak élőhelyet és segítik a fajgazdag növény- és állatvilág fennmaradását, ami Natura 2000 területen kiemelten fontos.

Fontos megjegyezni, hogy az időszakos belvíz pozitív hatású lehet a gyepek vízháztartására, azonban a tartósan megálló víz (pangóvíz) már károsíthatja a gyepet, mivel kiszorítja a levegőt a talajból. Éppen ezért a mélyfekvésű gyepterületeket érdemes lehet átalakítani vizes élőhelyekké, amelyek kialakításához és fenntartásához is támogatás igényelhető.

10. ábra. Belvíz gyepterületen

A gyep hatékony vízgazdálkodási tulajdonságait ronthatja:

- ***Átnedvesedett talajon való legeltetés***: a túl vizes talajon az állatok lába (tiprása) kárt tehet a gyepszőnyegben, ami rontja a talaj szerkezetét, tömöríti azt. Érdemes a belvizes területet kiszáradásig pihentetni.
- ***Inváziós növények jelenléte***: az özönnövények elterjedésekor az élőhely fajszegénnyé válik, leromlik és egy idő után ez a talaj termőképességére és vízháztartására is negatív hatással lesz.
- ***Gyepfelszín jelentős mértékű kikopása***: a fedetlen talajfelszín növeli a szél- és víz erózió okozta talajpusztulás veszélyét, gyorsítja a víz lefolyását, ami csökkenti a beszivárgást, valamint növeli a párolgási veszteséget.

3.4.5. Nád irtása

Előírás: Nád irtásához engedély szükséges.

11. ábra. Nádirigó és fészke tojásokkal[19]

A Natura 2000 gyepterületeken a területi természetvédelmi hatóságnak, helyi jelentőségű védett természeti területnek minősülő Natura 2000 gyepterület esetében a települési önkormányzat jegyzőjének, a fővárosban a főjegyzőnek az engedélye szükséges nád irtásához, amelyet természetvédelmi hatósági jogkörében eljárva ad ki.

A gyepeken található nádas elősegíti a vaddisznók megtelepedését, amely túrásával károsítja a gyepfelszínt és veszélyeztet számos védett növény- és állatfajt.

A gyepterületen található nádas, nádfoltok búvóhelyet, fészkelő- és táplálkozóhelyet biztosítanak számos madárfaj számára, így a szakszerűtlen irtásuk súlyos természeti károkat képes okozni, ezért van szükség engedély kérésére.

A nád a közvetlen területalapú támogatások vonatkozásában nem kívánatos növénynek minősül ugyanakkor egy terület támogathatóságának megítélésekor

- az ökológiai célú vízpótlásra használt területen,
- a kis vizes élőhely területén, valamint
- a vizenyős területen (HMKÁ 2 területen)

a nád mezőgazdasági tevékenységet jelentősen nem akadályozó mértékű jelenléte megengedett.

[19] Fotó: https://hu.wikipedia.org/wiki/Nádirigó

3.4.6. Inváziós növényfajok

Előírás: Az inváziós és termőhely-idegen növényfajok megtelepedését és terjedését meg kell akadályozni, állományuk visszaszorításáról gondoskodni kell mechanikus védekezéssel vagy speciális növényvédőszer-kijuttatással, ezen a technológián túl egyéb vegyszerhasználat tilos.

Inváziós és termőhely-idegen növényfajok: a Natura 2000 gyepterületeken előforduló közösségi jelentőségű fajokat, valamint közösségi jelentőségű természetes élőhely-típusokat veszélyeztető, az adott Natura 2000 élőhely természetes társulásának részét nem képező, a 269/2007. Korm. rendelet melléklete szerinti lágy- és fásszárú növényfajok.

A hazánkba betelepült vagy betelepített termőhely-idegen (más néven idegenhonos) növényfajok között vannak olyanok, amelyek intenzíven terjednek. Ennek oka az, hogy az eredeti élőhelyükkel ellentétben az új élőhelyükön nincsenek versenytársak, természetes ellenségek, amelyek visszaszorítják az elterjedésüket. Ezeket a növényeket inváziós és termőhely-idegen növényeknek, vagy özönnövényeknek nevezzük.

Az inváziós növényeknek nincsenek versenytársaik, természetes ellenségeik és rovarkártevőik, így nincs ami korlátozza a növekedésüket és terjedésüket, ezért rövid időn belül nagy és egybefüggő állományt képesek alkotni, ezáltal kiszorítják a természetes vegetációt, ami értékes növényfajok eltűnéséhez vezethet. Ha az inváziós növényeken nem táplálkoznak rovarok, akkor a rovarevő állatok táplálkozási területe is lecsökken, ezáltal sérül az ökológiai rendszer.

Az özönnövények elterjedése könnyen olyan mértékű is lehet, hogy az már veszélyezteti a gyepek hasznosítását és gazdasági károkat okoz. Mind természetvédelmi, mind gazdasági szempontból kiemelten fontos megakadályozni az inváziós vagy özönnövények agresszív elterjedését, amihez emberi beavatkozásra van szükség!

12. ábra. Gyalogakác

A legveszélyesebb Natura 2000 területeken előforduló lágy- és fásszárú inváziós és termőhely-idegen növényfajok listáját a 269/2007. Korm. rendelet melléklete tartalmazza.

3. táblázat. **Natura 2000 gyepterületeken előforduló lágy- és fásszárú inváziós növények**

Fásszárú inváziós növényfajok		Lágyszárú inváziós növényfajok	
Magyar név	Tudományos név	Magyar név	Tudományos név
akác	*Robinia pseudo-acacia*	alkörmös	*Phytolacca americana*
amerikai kőris	*Fraxinus americana*	japánkeserűfű fajok	*Fallopia* spp.
bálványfa	*Ailanthus altissima*	kanadai aranyvessző	*Solidago canadensis*
keskenylevelű ezüstfa	*Elaeagnus angustifolia*	magas aranyvessző	*Solidago gigantea*
fekete fenyő	*Pinus nigra*	parlagfű	*Ambrosia artemisifolia*
erdei fenyő	*Pinus silvestris*	selyemkóró	*Asclepias syriaca*
gyalogakác	*Amorpha fruticosa*	süntök	*Echinocystis lobata*
kései meggy	*Prunus serotina*		
zöld juhar	*Acer negundo*		

Védekezés módszerei

Az inváziós növények visszaszorítását ***elsősorban mechanikai módszerekkel kell biztosítani***. Ugyanakkor vannak olyan esetek, amikor már nem hatékony a mechanikai védekezés és ***speciális (pontos, cseppmentes és célirányos) növényvédőszer-kijuttatásra*** van szükség. Ilyen speciális növényvédőszer kijuttatás a tuskó-, sarj- vagy levélkenés, pontpermetezés, tőinjektálás.

Speciális növényvédőszer-kijuttatás:

valamely inváziós vagy termőhely-idegen növényfaj ellen pontos, cseppmentes és célirányos vegyszer-kijuttatással – így különösen a tuskó-, sarj- vagy levélkenés, a pontpermetezés, a tőinjektálás technológia alkalmazásával – történő védekezés

Minden más esetben tilos növényvédőszer kijuttatása Natura 2000 gyepterületeken, mert az a gyomnövények irtása mellett jelentős károkat képes okozni a védendő növény- és állatfajok állományában.

Vannak olyan gyomnövény fajok, amelyek ellen a rendszeres, jól időzített kaszálás vagy legeltetés hatékony védekezési mód lehet. Ilyen a parlagfű, vagy a különböző aranyvessző fajok. Gyomszabályozás szempontjából különösen fontos, hogy ***őszi tisztító kaszálás*** esetén a legelőn fejlődő gyomok termés érése előtt legyen elvégezve a kaszálás.

Ugyanakkor egyes fajok esetén, mint például a bálványfa, a keskenylevelű ezüstfa vagy a selyemkóró, szükség lehet speciális növényvédőszer-kijuttatásra.

Az inváziós gyomok elleni védekezéshez segítséget nyújtanak szakmai kiadványok, (Lásd: 5. fejezet) valamint a nemzeti park igazgatóság munkatársai vagy a ***Gyepvédelmi Tanácsadó Szolgálat*** szakemberei.

Az inváziós növények nagyobb mértékű elterjedésekor a védekezés költségei jelentős mértékben megnövekednek, ezért a ***védekezés legfontosabb eleme a megelőzés***. Ha az inváziós növény közvetlenül a megjelenés észlelését követően kerül eltávolításra, akkor olcsóbban és hatékonyabban tudunk eleget tenni a védekezésre vonatkozó, jogszabály által előírt kötelezettségünknek.

Gyomosság mértéke

Gyomosság tekintetében az inváziós fajok megtelepedésének megakadályozása mellett kiemelten fontos a ***gyomosság mértékére is figyelni***. Erre azért van szükség, mert a területalapú támogatások igénybevételének alapfeltétele, hogy a terület megfeleljen ***a földterület növénytermesztésre vagy legeltetésre alkalmas állapotban tartására vonatkozó szabályoknak*** (15/2024. AM rendelet 16. §), amelyek között szerepel a gyomborítottság mértékére vonatkozó előírás a következők szerint.

A földterület növénytermesztésre vagy legeltetésre alkalmas állapotban tartására vonatkozó szabály értelmében egy gyepterület akkor támogatható, ha

- a gyomok és a hasznosítás szempontjából nemkívánatos fás szárú növények legfeljebb olyan mértékben vannak jelen, hogy nem áll fenn a gyepterület nagymértékű, súlyos lágyszárú vagy fásszárú gyomosodása, vagy nagymértékű, súlyos, maradandó fás szárú gyomosodása, és
- a területen a gyepalkotó fűfajok – a nád kivételével – és takarmánynövények túlsúlyban vannak, és nem található a tárgyévet megelőző vegetációs időszakból maradt olyan növedék, amelynek szaporító képletei is elnyíltak.

Ellenkező esetben a terület nem támogatható területnek minősül a tárgyévben valamennyi területalapú támogatás szempontjából.

A földterület növénytermesztésre vagy legeltetésre alkalmas állapotban tartására vonatkozó szabályokról és a hozzá kapcsolódó fogalmakról részletes ismertetést az 4. fejezet tartalmaz.

3.5. Legeltetésre vonatkozó szabályok

3.5.1. Legeltethető állatfajok

Előírás: Gyepterületen csak szarvasmarha, juh, kecske, szamár, ló és bivaly legeltethető.

A hazai gyepterületek az állattartás megjelenése előtt is élőhelye volt a legelő állatoknak, amelyek elsősorban a szarvasmarhafélék és lófélék voltak. Ennek okán a hazai gyepek kezelésében természetvédelmi szempontból ezek részesítendők előnyben. A gyepek szerkezetét igen jelentős mértékben befolyásolja a legeltetés módja és a legeltetett állat faja.

Napjainkban a legjellemzőbb legeltetett állatfajok: szarvasmarha, bivaly, ló, juh, kecske. Liba és sertés legeltetése szinte teljesen eltűnt[20].

A ***szarvasmarha*** és a ***bivaly*** a nyelvével tépi a füvet, ezért a legeltetésük a magasabb füvet termő legelőkön történik. A legelésük után visszamaradt növényfoltok kedvező fészkelési lehetőséget biztosítanak több madárfajnak. A szürke marha a fás szárú növények fiatal hajtásait visszarágja, valamint a vastagabb szárakat felkopaszítja dörgöléssel, így fontos szerepet tölt be a cserjésedő legelők tisztításában. A gyepeken található kis vizes élőhelyek bivallyal történő legeltetésével megakadályozható a zavarást nem kedvelő vaddisznók megtelepedése.

A ***juhok*** és a ***lovak*** nem a nyelvükkel, hanem a fogaikkal tépik a füvet, ezáltal mélyebben legelnek, így rövid fű marad utánuk. A rövidre rágott gyep számos élőlénynek teremt életteret, így ők is fontos élőhelyalakító tevékenységet végeznek[21]. A ***kecske*** mindent megrág, így könnyen kárt tud okozni természeti értékben gazdag legelőkön, ugyanakkor ezen tulajdonsága miatt a becserjésedett legelők tisztításában tölthetnek be szerepet.

A 269/2007. Korm. rendelet meghatározza a legeltethető állatok faját. Erre azért van szükség, mert egyes fajok legeltetése könnyen a gyepek károsodásához vezethet. Ilyen állatfaj a liba és a sertés.

A ***házi lúd*** nagyon mélyen legel, így nagyon rövid gyepet hagy maga után, valamint „savas" ürüléke perzselő hatású. Ezen kedvezőtlen hatások miatt nem megengedett Natura 2000 gyepeken való legeltetésük.

A ***sertéssel*** történő legeltetés azért nem kívánatos Natura 2000 területeken, mert legelése során túrásával megsérti a gyepfelszínt, valamint károsíthatja a földön fészkelő madarak fészekalját.

[20] Haraszthy László (2013): Értékőrző gazdálkodás Natura 2000 területeken.
[21] Haraszthy László (2013): Értékőrző gazdálkodás Natura 2000 területeken.

3.5.2. Túllegeltetés

Előírás: A gyepterület túllegeltetése tilos.

Legeltetés során el kell kerülni, hogy a gyep rövidre rágása és taposása következtében a gyepnemez kiritkuljon és ***fedetlenné váljon a talajfelszín***.

Túllegeltetés:

a gyep magas állatsűrűséggel történő legeltetésből eredő károsodása, melynek során a gyepben állományalkotó fűfélék rövidre rágása és taposása következtében a gyep foltokban kiritkul, a talajfelszín fedetlenné válik.

Ha a fedetlen terület aránya meghaladja az 50%-ot, a terület területalapú támogatások szempontjából nem támogathatóvá válik.

A fedetlen talajfelszín negatív hatásai:

- Gyomosodásra hajlamosabbá válik a terület.
- A talajfelszín szél- és vízerózióval szemben érzékenyebb lesz.
- Inváziós és termőhely-idegen növények (özönnövények) könnyebben megtelepednek.
- Csökken a gyep fűhozama. Nehezen regenerálódó gyepek esetén komolyabb károkat is okozhat.
- Romlik a gyep minősége, mert leromlik a fajösszetétele.

A túllegeltetés elkerüléséhez figyelembe kell venni a gyep állateltartó képességét, ami függ a gyep típusától, a talajadottságoktól, a szezonális hatástól (nyári aszályok idején kisebb) és az évjárat hatástól is.

A túllegeltetés elkerülése valamennyi területalapú támogatás szempontjából kulcsfontosságú, ugyanis ***a földterület növénytermesztésre vagy legeltetésre alkalmas állapotban tartására vonatkozó szabályok*** alapján egy gyepterület akkor támogatható, ha nem áll fenn olyan helytelen legeltetési módból eredő károsodás (túllegeltetés), amelynek során az állományalkotó fűfélék rövidre rágása és taposása következtében a gyep foltokban kiritkul, és a ***talajfelszín legalább 50%-ban fedetlenné válik***.

A talajfelszín fedetlenségének mértékére a Natura 2000 gyepek földhasználati szabályai (269/2007. Korm. rendelet) nem adnak meg konkrét értéket, ugyanakkor a földterület növénytermesztésre vagy legeltetésre alkalmas állapotban tartására vonatkozó szabályok (15/2024 AM rendelet 16.§) – amelyek betartása a területalapú támogatások igénybevételének alapfeltétele – 50%-ban határozza meg a fedetlen terület arányát. Ez azt jelenti, hogy ***50% feletti fedetlen állapot esetén a terület elveszti támogatási jogosultságát a tárgyévben minden területalapú támogatás vonatkozásában***.

Az Agrár-környezetgazdálkodási kifizetések (AKG) támogatás vállalásai túlmutatnak a fenti előírásokon. ***AKG szempontjából*** egy gyepterület akkor minősül túllegeltetettnek, ha a terület ***40%***-a válik fedetlenné. Ez esetben az AKG támogatás az adott tábla vonatkozásában szankcionálásra kerül.

Fontos hangsúlyozni, hogy az elmúlt évek csapadékszegény időjárása nyomán a gyepterületek fűhozama és így legelőállat eltartó képessége jelentősen lecsökkent. A túllegeltetés elkerüléséhez tehát mindig az adott év lehetőségeit kell figyelembe venni és szükség szerint csökkenteni kell a legelő állatok számát.

3.5.3. Téli legeltetés

Előírás: Az október 31. és április 23. között történő legeltetéshez engedély szükséges.

A Natura 2000 gyepterületeken a területi természetvédelmi hatóságnak, helyi jelentőségű védett természeti területnek minősülő Natura 2000 gyepterület esetében a települési önkormányzat jegyzőjének, a fővárosban a főjegyzőnek az engedélye szükséges az ***október 31. és április 23***. ***között*** történő legeltetéshez, amelyet természetvédelmi hatósági jogkörében eljárva ad ki.

13. ábra. Téli legeltetés

A legeltetési periódus hagyományosan tavasz közepétől, ősz közepéig tartott, Szent György naptól (április 24.) Szent Mihály napig (szeptember 29.). Így a gyepet télen pihentették, hogy az regenerálódni tudjon, és jó minőségű maradjon a legelő. [22]

Napjainkban az éghajlatváltozás következtében a legeltetési időszak vonatkozásában két tendencia figyelhető meg. Az egyik, hogy a nyári időszak az aszály miatt lerövidül. A másik, hogy a korábban szeptember végéig tartó legeltetési időszak egyre inkább kitolódik és egyre többen legeltetnek akár decemberig is. Fontos szem előtt tartani, hogy a gyepeknek szükségük

[22] Gál Renáta (2022): Legeltetés Szent Mihály-napja után – mire kell figyelni téli legeltetés esetén

van a regenerálódásra, ezért nem tanácsos az állatokat egész évben kint tartani, még ha az időjárás erre lehetőséget is biztosít, mert könnyen túllegeltetéshez vezethet.

A kaszálás után az őszi, vagy akár a kora téli időszakban a sarjú legeltetése is kedvező lehet, ugyanis az állatok tiprása, rágása ellensúlyozza a gépi kaszálás homogenizáló hatását. A legelő állatok trágyája pedig fontos a gyepek tápanyag-utánpótlása szempontjából.[23]

Natura 2000 gyepterületeken a téli legeltetés engedélyhez kötése a gyepek védelme miatt van szükség. A téli – kora tavaszi időszakban a legsérülékenyebbek a gyepek. Ekkor a regeneráló képessége lecsökken így könnyebben alakul ki túllegeltetés, valamint a csapadékosabb idő miatt felázott területen az állatok által okozott taposási kár is jelentősebb lehet.

A túllegeltetés és taposás eredményeként fedetlenné válik a talajfelszín, ami a korábban ismertetett negatív hatásokkal jár.

Engedélyeztetési eljárás

A Natura 2000 területeken történő téli legeltetés engedélyezési eljárásába a kormányhivatal bevonja a helyismerettel rendelkező nemzeti park igazgatóságokat is. A legeltetést csak a téli legeltetés iránti kérelemre hozott döntés jogerőre emelkedését követően lehet megkezdeni az engedélyben rögzített feltételek betartása mellett.

3.5.4. Tápanyag-utánpótlás

Előírás: Tápanyag-utánpótlás csak a legelő állatok által elhullajtott ürülékből származhat, trágya kiszórása tilos.

A hazai gyepterületeken a mesterséges tápanyagutánpótlás kevés kivételtől eltekintve nem jellemző.

A túlzásba vitt tápanyag-utánpótlás eredményeként:

- Elszaporodnak a nitrogénkedvelő növények, mint a herefélék és a gyomok.
- Megváltozik a talaj szerkezete és minősége.
- Megváltozik a gyepalkotók fajösszetétele, kevesebb fajból álló egyöntetű gyepek jönnek létre.
- A gyepalkotók fajszámának lecsökkenésével a gyep kevésbé lesz ellenálló az időjárási viszontagságoknak (pl. aszály).

[23] Gál Renáta (2022): Legeltetés Szent Mihály-napja után – mire kell figyelni téli legeltetés esetén

- A növényvilág egyöntetűbbé válása a hozzá kapcsolódó élővilágot is egyöntetűbbé teszi, így csökken a biodiverzitás, ami az eredeti fajok eltűnésével fenyeget.

14. ábra. Juh ürülék

Az elhullajtott állati ürülékhez számos állat-, növény és gombafaj kötődik, ugyanakkor az antibiotikumos kezeléseken átesett állatok ürülékei esetén ez nem mondható el.

Az elhullajtott állati ürülékhez számos állat-, növény és gombafaj életciklusa szempontjából fontos. Meg kell azonban azt is említeni, hogy a haszonállatok trágyájával ürülő szermaradványok (pl. ***antibiotikumok, élősködők elleni védekezés hatóanyagai***) kifejezetten károsak lehetnek a gyep élővilágára, ezért ezek ***alkalmazása esetén törekedni kell a kezeléseket követő megfelelő várakozási idő betartására***.

3.6. Kaszálással kapcsolatos előírások

A kaszálás egy hirtelen bekövetkező drasztikus változás a gyepeken élő növény- és állatvilág számára, ami jelentős károkat képes okozni a természeti értékekben. Különösen igaz ez amióta a kézi kaszálást felváltotta a gépi kaszálás. Az előírások elsődleges célja, hogy ezen drasztikus változás minél kevesebb kárt okozzon.

A kaszálás okozta károk mérséklésének leghatékonyabb eszközei a kaszálatlan területek hagyása, a kiszorító kaszálás és a vadriasztó lánc használata, ezért az előírások is ezekre az eszközökre fókuszálnak.

A következőkben bemutatásra kerülő, kaszálásra vonatkozó előírások betartásával nem csak jogszabály által előírt kötelességünknek teszünk eleget, hanem különböző értékes állatfajok ezreinek életét kímélhetjük meg.

3.6.1. Kaszálatlan terület

Előírás: A terület legalább 5, legfeljebb 10%-át – beleértve a természetvédelmi érdekből hatósági határozattal elrendelt eseti korlátozással érintett földterületeket is – kaszálásonként változó helyen kaszálatlanul kell hagyni.

Az előírás értelmében a gyepterület egy részét kaszálatlanul kell hagyni. A kaszálatlan résznek számos előnye van gyepgazdálkodási és természetvédelmi szempontból egyaránt.

Gyepgazdálkodási előnyök, pozitív hatások

1. Serkenti a gyepek regenerálódását: ha a teljes területet egyszerre lekaszálják, az nagy stresszt jelent a növényzetnek. A kaszálatlan gyepes terület viszont egyfajta „pihenő zóna", amely támogatja a gyepnek a megújulását (regenerációját). Egyrész ***magforrásként*** működik. A le nem kaszált növények be tudják érlelni a magjaikat, amelyek aztán szétszóródnak a már levágott területekre. Ez különösen fontos a későn virágzó növényfajok esetén. A kaszálatlan területről származó magok segítik a gyep természetes újra növekedését és hozzájárulnak annak fajgazdagságához. Ebből a szempontból nagyon fontos, hogy a gyep olyan részét jelöljük ki kaszálatlan résznek, amely nem tartalmaz inváziós, termőhely-idegen fajokat, mert azok elterjedését is elősegíti. Másrészt a kaszálatlan részeken a rovarok, gombák és mikroorganizmusok zavartalanul élnek, ami segíti a tápanyag-körforgást. Innen ezek az élőlények visszatelepülnek a lekaszált területre is. Ez ***javítja a talajéletet***, ami kedvezőbb feltételeket teremt a gyep megújulásához.

2. Védi a talajt: a kaszálatlan sávban megmaradó hosszabb növényzet párásabb mikroklímát eredményez, valamint talajtakarást biztosít, ami segíti a gyepet a nedvesség megtartásában (csökkenti a kiszáradást) és esős időben segíti a víz felszívódását is, ezáltal a kaszálatlan rész ***csökkenti az aszály negatív hatásait.*** A hosszabb növényzet által biztosított talajtakarás a nedvesség megtartása mellett ***mérsékli a szél- és a víz erózió okozta talajpusztulás hatásait*** is.

3. Beporzók védelme: a kaszálatlan részek tele vannak vadvirágokkal, amelyek ***táplálékot és búvóhelyet biztosítanak a méheknek, lepkéknek és más beporzóknak***. Ez különösen fontos, mert ezek az élőlények kulcsszerepet játszanak a növények szaporodásában.

Összességében a kaszálatlan sáv gyorsabbá és egészségesebbé teszi a gyep regenerálódását és csökkenti a túlhasználat káros hatásait, valamint védi a gyep talaját az aszály és az erózió negatív hatásaitól. Mindezek eredményeként a kaszálatlan sáv hosszú távon javíthatja a terméshozamot.

Természetvédelmi pozitív hatások

1. Csökkenti az állatok kaszáláskor bekövetkező elhullását: a kaszálógépek komoly veszélyt jelentenek a gyepen élő állatokra. A kasza elől menekülő állatok (madarak, kisemlősök, hüllők, rovarok) mindig a magasabb, védelmet biztosító növényzet irányába menekülnek. A kaszálatlan rész ***menekülési utat és menedéket biztosít***, ezért fontos, hogy kaszáláskor maradjon érintetlen, le nem vágott rész. A kaszálatlan részek meghagyása jelentősen csökkenti a kasza által okozott elhullást.

2. Búvóhelyet biztosít hosszabb távon: amikor a gyepet lekaszálják, a kisemlősök, madarak és más állatok hirtelen nagy kiterjedésű fedetlen területen maradnak, ami a ragadozók elől való elrejtőzés szempontjából hátrányt jelent. A kaszálatlan sáv viszont biztonságos ***búvóhelyet nyújt***, ahová el tudnak menekülni. Ez növeli a túlélés esélyeiket.

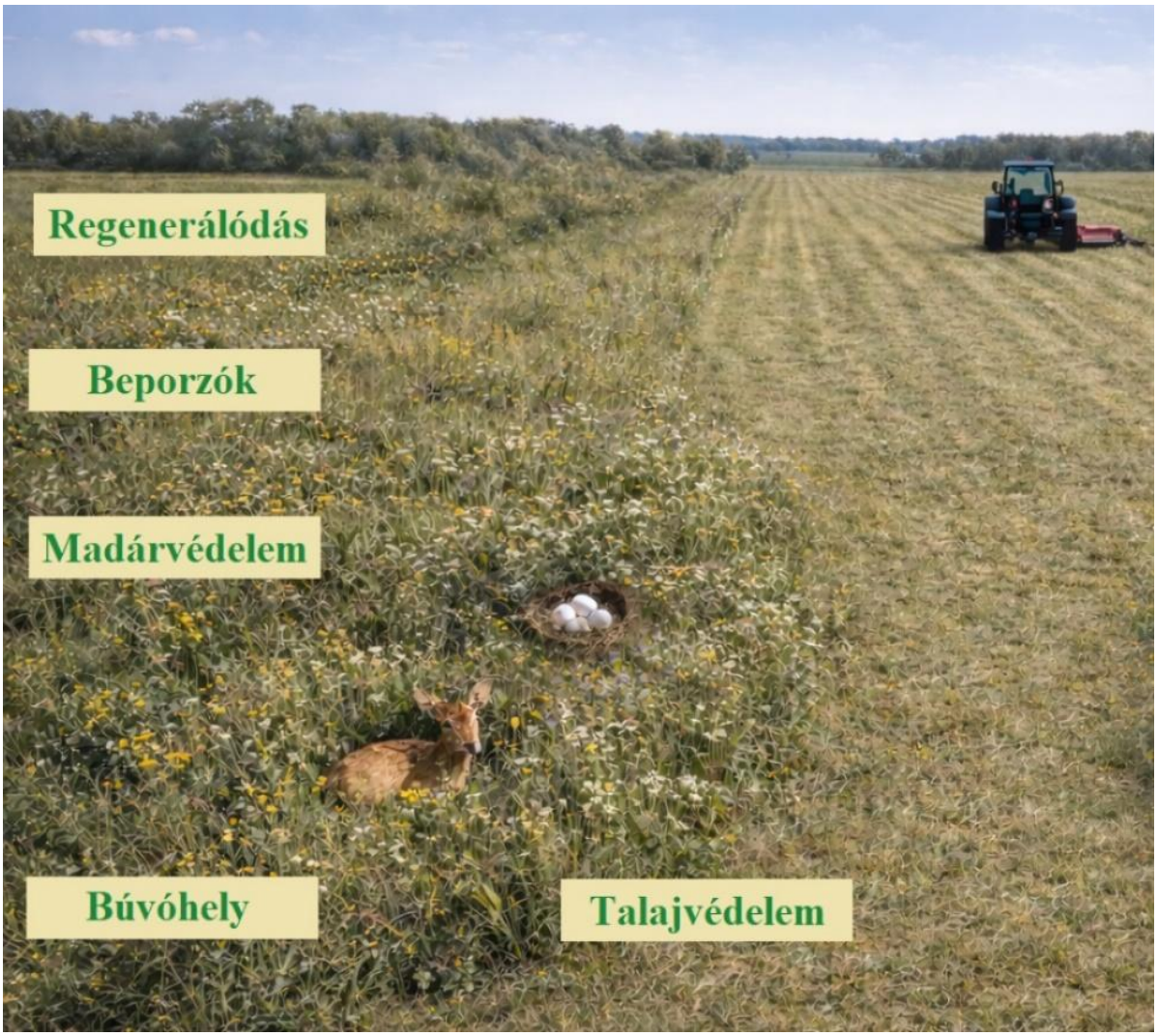
3. Élőhelyet teremt: a kaszálatlan terület nem csak ideiglenes menedék a kaszálás idején, hanem a sűrű növényzetben rovarok, madarak és kisebb gerincesek táplálékot és állandó ***élőhelyet*** találnak. Sok faj a magas fűben költ vagy neveli utódait. A kaszálatlan sávok lehetővé teszik, hogy zavartalanul felneveljék az utódaikat.

4. Javítja a természetes sokféleséget (biodiverzitást): minél többféle növény nő egy területen, annál egészségesebb az ökoszisztéma. A kaszálatlan sávok segítik ezt a változatosságot, így ***pozitívan hat a biodiverzitásra***.

5. Ökológiai folyosóként működik: a tábla szélével érintkező kaszálatlan sávok ***összekötik az élőhelyeket***, így az állatok biztonságosabban tudnak mozogni egyik területről a másikra.

6. Klímavédelem: a magasabb növényzet több szén-dioxidot köt meg és ***hűti a környezetet***.

A kaszálatlan gyepes sáv egy egyszerű, mégis nagyon hatékony természetvédelmi megoldás: menedéket ad, csökkenti a kaszálás okozta károkat, és hosszabb távon is támogatja a biodiverzitást.

15. ábra. Kaszálatlan gyepterület előnyei

Kaszálatlan terület nagysága

Az előírás alapján a tábla területének ***legalább 5, de legfeljebb 10%-át*** kell kaszálatlanul hagyni. Az Agrár-környezetgazdálkodási támogatás (AKG) gyepekre vonatkozó vállalásai között szerepel olyan vállalás, amely esetén a gazdálkodó legalább 10%, legfeljebb 15% kaszálatlan terület meghagyását vállalja.

Annak érdekében, hogy Natura 2000 gyepek esetén a 269/2007. Korm. rendelet földhasználati előírása és az AKG vállalás koherens legyen egymással, a közeljövőben a földhasználati előírás felső értékét is 15%-ra emelik.

Vonatkozási terület

A kaszálatlan terület nagyságát a kaszálással hasznosított ***tábla teljes területéhez*** kell viszonyítani. Tehát a viszonyítási alap az adott gyep hasznosítású tábla, így annak teljes területének kell legalább az 5%-át, de maximum 10%-át kaszálatlanul hagyni. Ez azt jelenti, hogy szakaszos kaszálás esetén a szakaszokat úgy kell megtervezni, hogy a kaszálatlan terület nagysága tábla szinten érje el a kaszálások végén a minimum 5%-ot.

Fontos figyelembe venni, hogy a vállalás ellenőrzésekor, ha benyújtásra került egységes területalapú támogatási kérelem (a továbbiakban: EK kérelem), akkor az EK kérelemben bejelentett tábla területét veszik alapul a kaszálatlan terület mértékének megállapításához.

Egységes területalapú támogatás keretében bejelentett tábla: a mezőgazdasági termelő által az egységes kérelemben bejelentett, legkisebb azonos hasznosítású, összefüggő földterület és a hozzá kapcsolódó nem termelő tájképi elem, illetve egyéb tájképi elem, amelyet nem metsz kötelezettségvállalással érintett egybefüggő terület.

Védőzóna – fokozottan védett, földön fészkelő madarak fészekaljai

Ha fokozottan védett, földön fészkelő madárfaj fészkét észleljük a területen, akkor a sikeres fészkelés érdekében a fészek körül – szakemberrel történt egyeztetés alapján – ***védőzónát kell kijelölni***, amit kaszálatlanul kell hagyni. Védőzónát a természetvédelmi hatóság is kijelölhet.

Fontos, hogy ha kaszálás vagy legeltetés során fokozottan védett, földön fészkelő madár fészekalját észleljük, akkor haladéktalanul ***értesítsük*** a működési terület szerint érintett nemzeti park igazgatóság szakemberét (természetvédelmi őr, MTÉT koordinátor) vagy a természetvédelmi hatóságot, még akkor is, ha ott korábban nem lett védőzóna kijelölve. Ez a természetvédelmi ***törvényből eredő kötelesség***.

A fészek körül a ***kaszálást vagy legeltetést fel kell függeszten***i a szakemberrel való egyeztetésig és a megfelelő intézkedés meghatározásáig.

A védőzóna beleszámít a legalább 5%-os kaszálatlan terület nagyságába, így a védett madár fészkének észlelése és jelzése ***nem csökkenti a kaszálható terület nagyságát***.

A védőzóna nagysága AKG *MTÉT élőhely-védelmi gyep* TECS esetén 1 ha. A védőzónát karókkal kell megjelölni, olyan módon, hogy a karókat a kaszálást végző traktoros észrevegye.

A földön fészkelő madarak fészekaljának védelme érdekében kialakított ***védőzóna*** fontos természetvédelmi feladatot lát el, de emellett ***ugyanúgy betöltik a kaszálatlan területekre jellemző funkciókat is***, ezáltal ezen területek is hozzájárulnak a gyepek egészséges regenerálódásához.

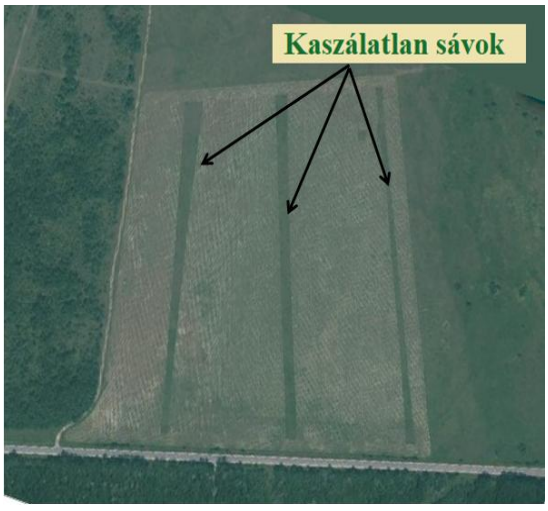
A legfontosabb gyepen előforduló fokozottan védett, földön fészkelő fajok:

- Túzok (*Otis tarda*)
- Haris (*Crex crex*)
- Hamvas rétihéja (*Circus pygargus*)
- Réti fülesbagoly (*Asio flammeus*)
- Ugartyúk (*Burhinus oedicnemus*)

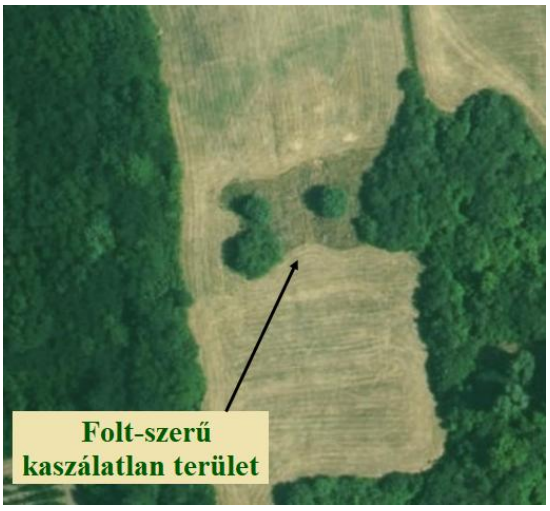

16. ábra. Haris fészek

Kaszálatlan terület formája

17. ábra. A kaszálatlan sávok és területek jól látszanak ortofotón és űrfelvételeken

18. ábra. Foltszerűen kialakított kaszálatlan terület

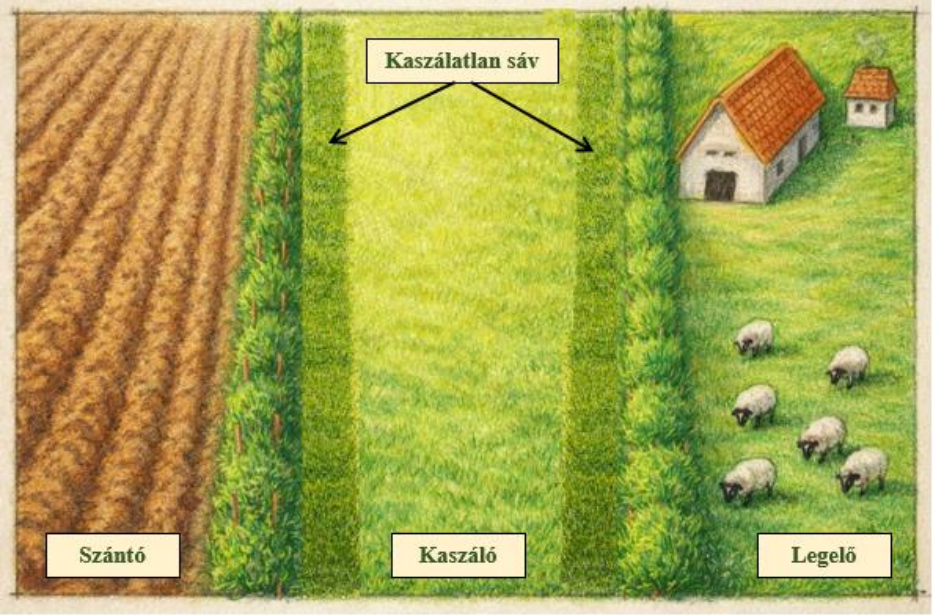
A kaszálatlan területet jellemzően a kaszálás irányával megegyező irányban sávszerű módon alakítják ki (***kaszálatlan sáv*** – 17. ábra), de fontos lehet a ***foltszerűen kialakított kaszálatlan terület*** (18. ábra) is, különösen ott, ahol egy kisebb területen változatos a gyepalkotók

összetétele. Tipikusan foltszerű módon alakítanak ki kaszálatlan területet akkor is, amikor a természetvédelmi hatóság védőzónát jelöl ki fokozottan védett, földön fészkelő madár fészke körül.

Kaszálatlan terület elhelyezkedése

A kaszálatlan területek akkor fejtik ki pozitív hatásukat, segítik a gyepek regenerálódását és védik meg a gyepen élő állatokat, ha azok táblán belüli helye megfelelő módon, gondos odafigyeléssel kerül kijelölésre.

Kisebb táblaméret esetén célszerű a kaszálatlan területet ***sávszerűen a tábla mentén, azzal érintkezően*** kialakítani (19. ábra). Kisebb táblaméretek esetén különösen javasolt a szegéllyel érintkező elhelyezés, mert ez biztosítja a legegyszerűbb és leggyorsabb kijutást a gyepterületről a munkagépek elől a menekülő állatok számára. A keskenyebb táblák esetén a sáv(ok) kialakításánál figyelembe kell venni a területi adottságokat is.

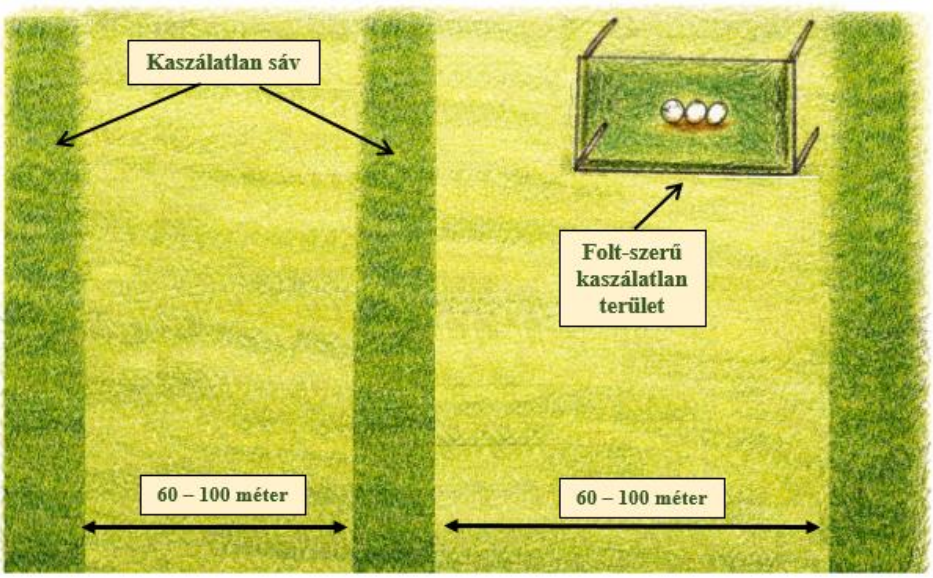
19. ábra. A tábla szélével érintkezően kialakított kaszálatlan sáv

Nagyobb táblaméret esetén már szükség van a ***táblán belül is kaszálatlan sávok vagy foltok kialakítására*** (20. ábra).

Felmérések igazolják, hogy a kasza elől menekülő állatokat maximum 100 méter távolságig lehet a magasabb növényzet felé terelni. A sávok közötti távolság befolyásolja azt is, hogy milyen hatékonyan tudják a sávok segíteni a lekaszált részt a megújulásban. A kaszálatlan sávban megérett magok döntő többségben a sáv közvetlen közelében hullanak le. Az állatokkal

vagy széllel terjedő magok néhány 10 méteres távolságra is eljuthatnak, de csak korlátozott mennyiségben.

A gyepek megújulása és a kasza elől menekülő állatok kiszorításának maximális távolsága szempontjából a kedvező az, ha ***két sáv közötti távolság maximum 100 méter***. Az ajánlott távolság 60-100 méter között van[24].

20. ábra. Nagyobb táblaméretnél a táblán belül kialakított kaszálatlan sávok és foltok

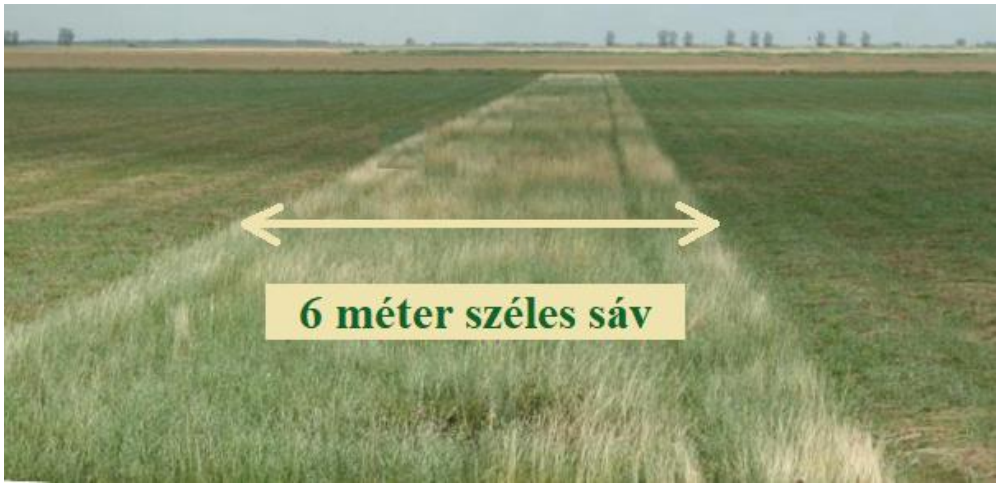
Ha a kaszálatlan rész a tábla belsejében kerül kialakításra, akkor törekedni kell arra, hogy az – ugyanúgy, mint a tábla szélén lévő kaszálatlan sáv – érintkezzen a tábla szélével. Több szempontból is ***alapvető jelentőségű az, hogy a kaszálatlan területek érintkezzenek a tábla szélével***. Egyrészt mert így alakul ki összeköttetés a kaszálatlan sáv és a tábla mellett található élőhelyek (pl. erdősávok, cserjések, árkok) között. Ez teszi lehetővé az állatok számára, hogy a kaszálás után ne maradjanak elszigetelve a tábla közepén egy "szigeten", úgynevezett „zárványterületen”, hanem elhagyhassák a területet a szomszédos háborítatlan részek felé. Másrészt a sávok így részei lesznek egy nagyobb ökológiai hálózatnak, segítve a fajok mozgását a tájban.

A kaszálatlan terület tábla szélével való érintettségére vonatkozó követelmény a kaszálás módjára, illetve a zárványterületekkel kapcsolatos előírásból következik (lásd: 3.6.2. fejezet).

[24] Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság (2024): Mikor és hogyan kell kaszálni?

Minimális szélesség – 6 méter

A kaszálatlan terület akkor tudja betölteni feladatát, ha annak szélessége **legalább 6 méter**.

21. ábra. A kaszálatlan sáv szélessége legalább 6 méter

Miért van szükség legalább 6 méter szélességre?

A keskeny kaszálatlan sáv kevesebb (magot érlelő) növényt tartalmaz, ami ***kisebb fajszámot is jelent.*** Ez a gyepalkotó fajok változatossága szempontjából kedvezőtlen, így a keskeny sáv a gyepek regenerációját nem tudja kellő hatékonysággal támogatni. A megfelelő fajszám a gyepek stabilitása szempontjából is fontos.

A keskeny sáv ***nem biztosít kellő talajtakarást,*** így az kevésbé tudja megvédeni a gyepet az aszály negatív hatásaitól, illetve az erózió veszélytől.

A kaszálatlan sáv kaszáláskor menekülési útvonal az állatoknak. Ha túl keskeny a sáv, akkor az ***nem lesz biztonságos célterület a kasza elől menekülő állatok számára*** és így nem csökkenti a kaszáláskori elhullást.

Továbbá kaszálás után a túl keskeny kaszálatlan sáv nem fog valódi búvóhelyként működni, mert azt ***a ragadozók*** (róka, varjú, stb.) ***könnyen átvizsgálják,*** így a fiókák, kisemlősök és egyes rovarok túlélési esélye drasztikusan lecsökken. 6 méter szélességénél jön létre olyan belső zóna, amely kellő védelmet biztosít. A zavarásra érzékenyebb állatoknak kellő méretű élettérre van szükségük. 6 méternél keskenyebb sáv ***nem tudja kielégíteni ezen állatok élőhelyigényét***.[25]

A túl keskeny sáv nem tudja hatékonyan segíteni a gyepek megújulását és nem működik valódi menedékként, búvóhelyként és élőhelyként, csak szegélyként funkcionál.

[25] Ócsai péter (2023): Legyen meg a 6 méter!

Kaszálatlan terület fenntartási ideje

A kaszálatlan területen meghagyott hosszú vegetáció egész évben kifejti a talajvédelemre és a talajéletre gyakorolt pozitív hatásait, valamint egész évben képes élőhelyet biztosítani a gyepen élő madaraknak, hüllőknek és rovaroknak, ezért célszerű a kaszálatlan részt ***egész évben meghagyni és csak a következő évi első kaszáláskor levágni***. Fontos, hogy tisztító kaszáláskor ne legyen levágva a korábban kaszálatlanul hagyott sáv, és ezen a területen a sarjú se legyen lelegeltetve! Így érhető el a legnagyobb pozitív hatás, amit a kaszálatlan sáv szolgáltatni képes és így biztosítható, hogy a kaszálatlan terület arányára vonatkozó előírásoknak is megfeleljünk.

Kaszálatlan terület rotációja

Az előírás szerint a kaszálatlan részt ***változó helyen*** kell kialakítani. Erre azért van szükség, mert fontos, hogy ***a tábla minden része legyen valamikor kaszálatlanul hagyva***, minden rész esetén történjen pihentetés. A táblán belül a gyepalkotó fajok összetétele is változik, így a biodiverzitás szempontjából is fontos, hogy a tábla valamennyi része legyen valamikor kaszálatlan. Ne csak a rosszabb minőségű vagy mélyfekvésű területeket hagyjuk kaszálatlanul!

Ha több évig ugyanaz a terület marad kaszálatlan, akkor azon könnyen elterjednek az inváziós növények és elkezdődik a kaszálatlan terület becserjésedése is, ezért gyomosodás szempontjából is lényeges a kaszálatlan terület változó helyen történő meghagyása. Az előző részben ismertetett indokok miatt a kaszálatlan rész helyét éves ciklusokban célszerű változtatni.

Inváziós növényektől mentes terület

A kaszálatlan terület kijelölésekor nagyon fontos szempont, hogy olyan területet hagyjunk kaszálatlanul, amely nem tartalmaz inváziós, termőhely-idegen növényfajokat, mivel a kaszálatlan rész nemcsak a gyep regenerálódását segíti, hanem az inváziós növények elterjedését is serkenti. Ez azért fontos, mert az inváziós és termőhely-idegen növényfajok megtelepedését és terjedését meg kell akadályozni, állományuk visszaszorításáról gondoskodni kell.

Ritka esetben előfordulhat olyan állapot is, hogy a tábla teljes területén található inváziós növény, így a táblán nem lehet kijelölni az előírt legalább 5% nagyságú kaszálatlan területet.

Ilyen esetben még a kaszálás kötelező bejelentése előtt konzultáljunk a nemzeti park igazgatóság munkatársaival és szükség esetén kérjünk hozzájáruló nyilatkozatot a tábla teljes mértékű kaszálásához. Fontos azonban azt szem előtt tartani, hogy a közvetlen területalapú támogatások szempontjából ilyen mértékű gyomosság esetén már fennállhat a terület

támogathatóságának kérdése is. A gyomosságról már tettünk említést a 3.4.6. fejezet „gyomosság mértéke” alpontban. A témakör részletesen a 4. fejezetben kerül kifejtésre.

Kaszálatlan terület megóvása

A kaszálatlan területek vonatkozásában különösen fontos az, hogy a kaszálás mellőzésével létrehozott élettér – amit birtokba vettek értékes növény- és állatfajok – a későbbi mezőgazdasági munkák (pl. rendsodrás, bálázás, bálák lehordása) során ne kerüljön taposásra, ne okozzunk benne kárt. Ellenkező esetben egy ökológiai csapdát hoztunk létre, ami igen jelentős természeti károkat képes okozni. Fokozattan ügyeljünk a kaszálatlan sávok megóvására, annak taposásának az elkerülésére.

Ebből a szempontból is előnyös lehet, ha a kaszálatlan sávok a tábla szélén maradnak meg, így kisebb a valószínűsége annak, hogy a későbbi munkák során véletlenül megsérülnek vagy letaposák őket.

Összefoglalva

A kaszálatlan sáv nem egy elhanyagolt, gondozatlan terület, hanem egy tudatos gyepgazdálkodási és természetvédelmi megoldás. A kaszálatlan rész kijelölése legyen gondos és megfontolt tervezés eredménye. A kijelölésnél figyeljünk arra, hogy:

- kellő mennyiségben jelöljünk ki (az összterület a tábla területének minimum 5%-a, de legfeljebb 10%-a legyen) kaszálatlan területet;
- a sávok szélessége minimum 6 méter legyen;
- két kaszálatlan sáv közötti távolság ne legyen több, mint 100 méter;
- a kaszálatlan terület – védőzóna kivételével – érintkezzen a tábla szélével;
- évente változó helyen legyen kialakítva, törekedve arra, hogy a tábla minden része legyen valamikor kaszálatlanul hagyva;
- a kijelölt rész ne tartalmazzon inváziós növényt.

A kaszálatlan terület tervezéséhez segítséget nyújtanak a nemzeti park igazgatóságok, valamint a Gyepvédelmi Tanácsadó Szolgálat munkatársai.

Leggyakrabban előforduló hibák

A kaszálatlan rész kialakításakor jellemzően az alábbi hibák fordulnak elő:

- A kaszálatlan területek aránya táblánként nem éri el a legalább 5%-ot. (Ha egy menetben történik a tábla kaszálása, akkor a kaszálási bejelentésben a lekaszálni tervezett terület méretének megadásakor számolni kell a le nem kaszált terület nagyságával is.)
- A kaszálatlan sáv szélessége nem éri el a 6 métert (22. ábra[26]). (Ortofotó vagy műholdfelvételek alapján könnyen ellenőrizhető a kaszálatlan területek mérete és a sávok szélessége.)
- A kaszálatlan sáv nem érintkezik a tábla szélével.
- Idő előtt lekaszálásra kerül a kaszálatlan rész.
- Inváziós fajokat tartalmaz a kaszálatlan sáv.
- A kaszálatlan sávon zavarás történik, gép halad át rajta (23. ábra[27]).
- Több éven keresztül ugyanott (nem változó helyen) kerül kialakításra a kaszálatlan sáv.

22. ábra. Nem megfelelő szélességű kaszálatlan sáv

23. ábra. A kaszálatlan sáv taposása

[26] Ócsai Péter (2023): Legyen meg a 6 méter!
[27] Ócsai Péter (2023): Legyen meg a 6 méter!

3.6.2. Madárbarát kaszálás – kiszorító kaszálás

Előírás: A kaszálást a kaszálandó terület középpontjából indulva vagy a táblaszél mellől, az ott élő állatok zárványterületre szorítása nélkül kell elvégezni.

Zárványterület: olyan, a kaszálás során fennmaradó kaszálatlan terület, amely a kaszálás elől elrejtőző élőlények menekülési lehetőségét biztosító vegetációval nem érintkezik.

A kaszálógép elől a megriadt állatok ***mindig a lábon álló, magas növényállomány felé menekülnek.*** A nyílt, már levágott területre nem mernek kimenni, azon keresztül nem menekülnek. Ezt a menekülési tulajdonságot figyelembe kell venni a kaszálás irányának megválasztásakor a gyepterületeken élő gerinces állatok (kiemelten a földön fészkelő madarak és az apróvad) mechanikai sérüléseinek és pusztulásának minimalizálása érdekében.

Az előírás alapján úgy kell megtervezni a kaszálás irányát, hogy ***a kaszálás során ne keletkezzen olyan le nem kaszált terület, amely nem érintkezik olyan vegetációval, amely menekülési utat biztosít a kasza elől menekülő állatoknak, azaz nem érintkezik a tábla szélével.*** Az olyan le nem kaszált részt, amely nincs kapcsolatba menekülést biztosító vegetációval zárványterületnek nevezzük. Tehát a zárványterület olyan terület, amely körbe van kaszálva, így nyílt, már levágott terület veszi körbe, így onnan már nem tud kimenekülni a kaszálás elől menekülő állat. A következőkben bemutatásra kerül, hogy mit jelent az előírás a gyakorlatban.

Zárványterületre szorítás – tiltott kaszálási mód

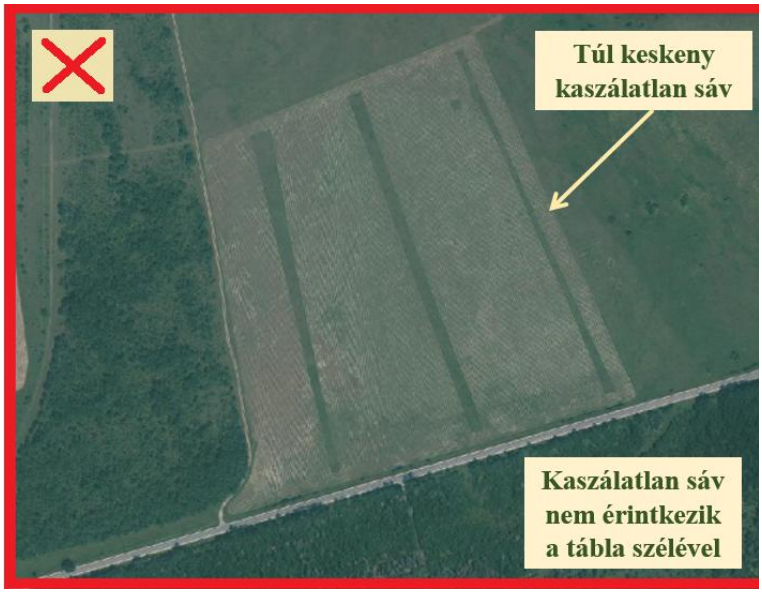
A hagyományos kaszálás során (24. ábra) a gépek általában a tábla szélétől indulva, körkörösen befelé haladnak és ezáltal a vadon élő állatokat a tábla középső része felé szorítják be (zárványterületre), ahonnan az állatok nem tudnak kimenekülni, mert nem menekülnek levágott, nyílt terület felé. A vágatlan rész egyre kisebb lesz, így a menekülő állatok nem tudnak biztonságos távolságba kerülni a géptől, ami az elhullásukhoz vezet. Natura 2000 gyepterületen tilos spirálisan, a tábla széléről befelé haladva kaszálni.

24. ábra. Tiltott kaszálási módszer

Ugyan ez a megszokott módja a kaszálásnak az élővilág védelme érdekében érdemes a Natura 2000 gyepeken kívül is kiszorító kaszálást alkalmazni.

Gyakran elkövetett hiba, hogy a kaszálás kezdetekor körbe kaszálásra kerül a teljes tábla. Ezáltal a létrehozott kaszálatlan sávok nem fognak érintkezni a tábla szélével, azaz a kaszálás elől elrejtőző élőlényeknek menekülési lehetőséget biztosító vegetációval, így zárványterületek alakulnak ki (25. ábra). ***Ne kezdjük a munkát a tábla vagy a fogás körbekaszálásával!***

25. ábra. Kaszálás kezdetekor körbe kaszált tábla, túl keskeny kaszálatlan sávval

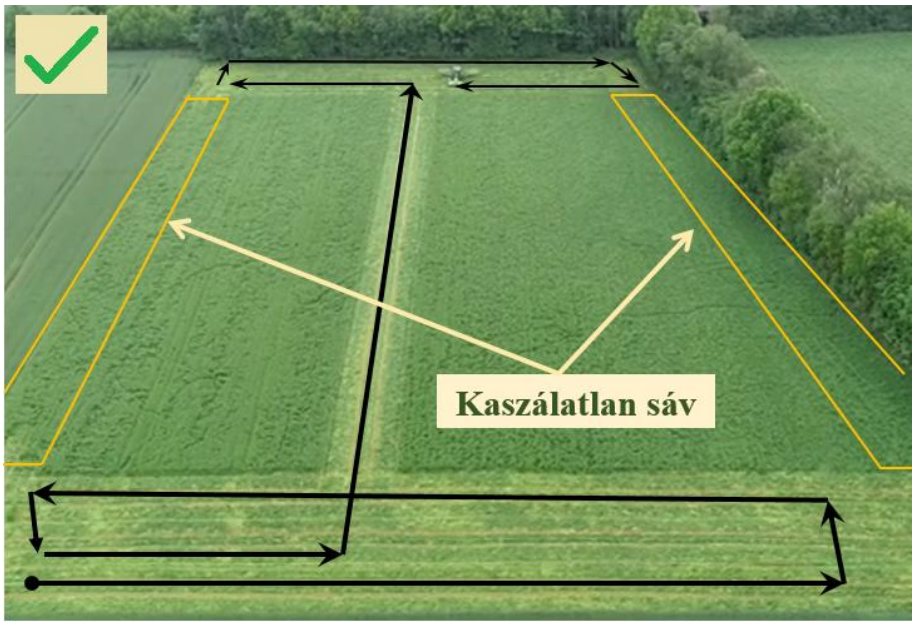
Helyes kaszálási módok – fogások szélessége

A korábban ismertetettek alapján a kaszálatlan területek között a legnagyobb távolság 100 méter lehet. Ennek megfelelően nagyobb tábla esetén a táblát fogásokra kell osztani úgy, hogy 1-1 fogás szélessége 60 és 100 méter között legyen.

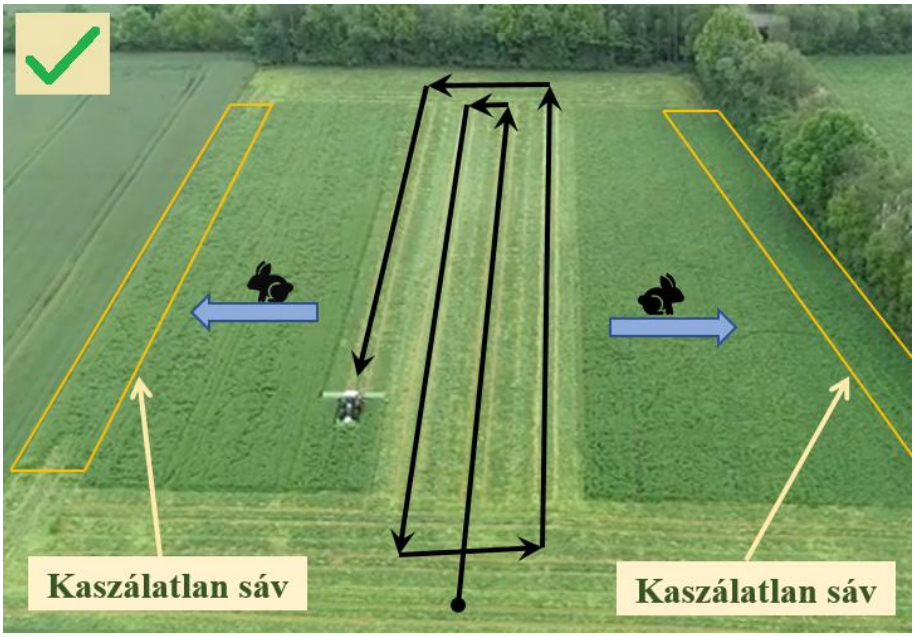
Helyes kaszálási módok – kiszorító kaszálás a tábla hosszában

A kiszorító kaszálás egy olyan kaszálási mód, ami lehetővé teszi, hogy az állatok mindig kaszálatlan területen keresztül menekülhessenek a munkagép elől. A kiszorító kaszálás menete 2 szakaszra osztható. Az első szakaszban a tábla két rövidebb oldalán kerül levágásra a forgó. (26. ábra). Ezt követően a kaszálást a fogás közepén folytatódik és onnan halad kifelé a fogások széle felé. 100 méternél keskenyebb tábla esetén a tábla széle felé halad. A gépek zaja így a tábla vagy a fogások szélén lévő biztonságos kaszálatlan sávok felé tereli az állatokat (27. ábra).

Kiszorító kaszáláskor a kaszálatlan sávot vagy sávokat a tábla szélén szükséges kialakítani.

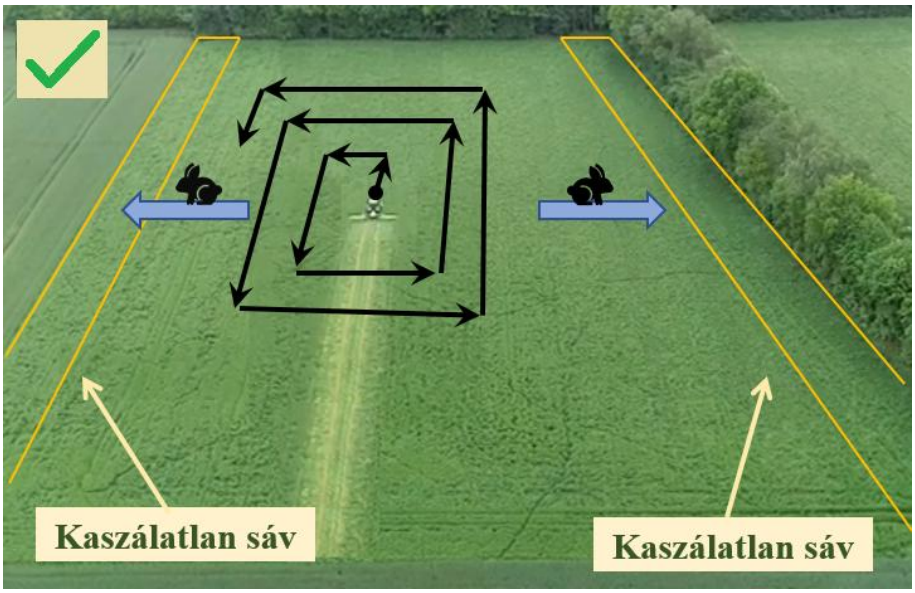
26. ábra. Kiszorító kaszálás a tábla hosszában 1. szakasz – a forgó kaszálása

27. ábra. Kiszorító kaszálás a tábla hosszában 2. szakasz – a tábla kaszálása belülről kifelé

Helyes kaszálási módok – kiszorító kaszálás a tábla középpontjából kifelé

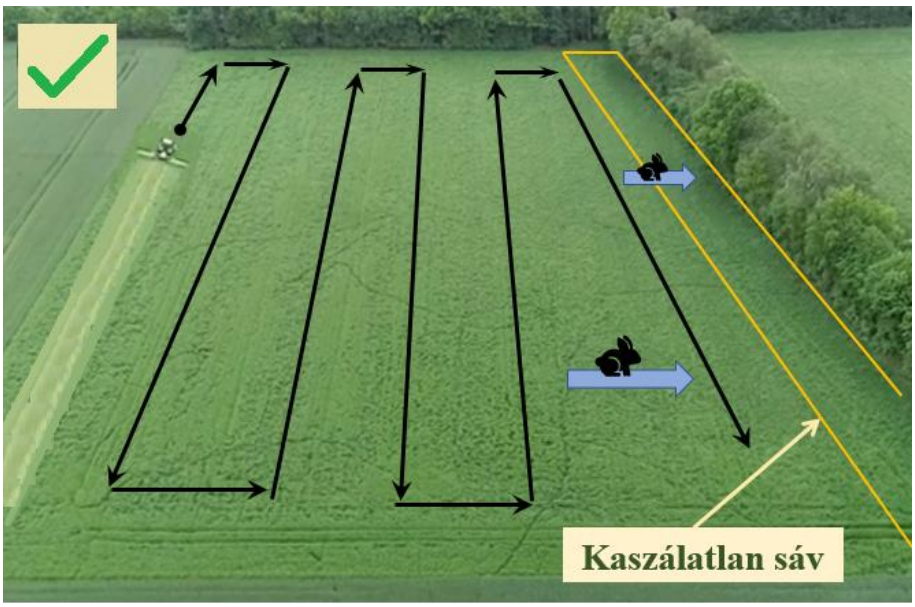
A kiszorító kaszálás végezhető olyan módon is, hogy a tábla (vagy fogás) középpontjából körkörösen kifelé haladva történik a kaszálás (28. ábra). Ez esetben is mindig lesz lehetősége a kasza elől menekülő állatoknak magas növényzetű, biztonságos helyre menekülni. Ez esetben is a tábla szélén kerül kialakításra a kaszálatlan sáv.

28. ábra. Kiszorító kaszálás a tábla középpontjából – a tábla kaszálása belülről kifelé

Helyes kaszálási módok – egy irányba történő kaszálás

Ebben az esetben a tábla egyik végétől halad a kaszálás a tábla átellenes oldala felé. Ilyenkor a haladási irány végén lévő oldalon kell létrehozni a kaszálatlan sávot (29. ábra***). Ha a tábla szélesebb mint 100 méter, akkor maximum 100 méteres fogásokra kell osztani a táblát*** és a fogások között kell haladni a fogás egyik oldaláról a másik felé, amelynél kialakításra kerül a kaszálatlan sáv.

29. ábra. Egy irányba haladó kaszálás

3.6.3. Madárbarát kaszálás – vadriasztó lánc

Előírás: A kaszálás során vadriasztó lánc használata kötelező.

Natura 2000 gyepterületek mellett vadriasztó lánc használata a kötelező még:

- országos jelentőségű védett természeti területeken
- vadászterületeken (vadriasztó lánc vagy egyéb, hanghatáson alapuló vadriasztó eszköz használata)
- Az Agrár-környezetgazdálkodási Program (AKG) gyepes tematikus előíráscsoportjaiban (TECS) támogatott területeken alapvállalás (kötelező vállalás) a madárbarát kaszálás végzése, amely egyik eleme a vadriasztó lánc használata.

30. ábra. Magas növényzetben megbúvó túzokcsibe (Fotó: KNP)

A kaszálás egy igen drasztikus beavatkozás a gyepeken élő állatvilág számára, amelyre ösztönösen reagálnak. A legtöbb állatfaj a munkagépek okozta hanghatás miatt elmenekül. Ugyanakkor vannak olyan állatfajok is, amelyek ha veszélyben érzik magukat, akkor menekülés helyett meglapulnak a magas fűben, mert a védekezési stratégiájukat az észrevétlenségükre (rejtőzködő színükre) alapozzák, így könnyen válnak a kasza áldozatává. Nem csak a védett (túzok) és vadászható fajok (fácán, fogoly, mezei nyúl, őz), hanem a korlátozott menekülő képességgel kétéltű- hüllő- és rovarfajok is érzékenyek ilyen szempontból.

Vadriasztó lánc: olyan hatékony vadriasztó eszköz, amely alkalmas arra, hogy a kaszálás során a magas növényzetben megbúvó állatokat elriassza, menekülésre késztesse.

A vadriasztó lánc a kasza előtt minimum 3 méterrel, annak teljes szélességében felfüggesztett láncfüggöny. A láncfüggöny egymástól 13-17 cm távolságban, a tartószerkezethez rögzített, a talajfelszínt legalább 10 cm-re megközelítő, a növényzet hatékony átfésülésére alkalmas súlyú láncok összessége. (A lánc önsúlyának meg kell akadályozni a lánc tartórúdra történő gyakori felcsavarodását.)

A meglapuló állatok kasza általi elhullását megakadályozhatja a traktor, pontosabban a kasza elé felszerelt, a magas füvet átfésülő láncfüggöny, az úgynevezett vadriasztó lánc. A láncfüggöny mechanikai zavarással („érintéssel”, zörgéssel, a növények mozgatásával) felriasztja és menekülésre készteti a növényzetben megbúvó állatokat.

A vadriasztó láncfüggöny az apróvad és a madarak riasztása mellett leveri a rovarokat a fűszálakról, így azok is nagyobb eséllyel élik túl a kaszálást.

Nagymértékben csökkenti a takarmány minőségét a kaszálás során elhullott állati tetem és az azzal szennyezett széna, ezért a ***vadriasztó lánc használata a takarmány minősége szempontjából is igen fontos***.

Vadriasztó lánc paraméterei

Az AKG pályázati felhívás 1. melléklete rögzíti, hogy a vadriasztó láncnak milyen paraméterekkel kell rendelkeznie. A vadriasztó láncok a következő paraméter mellett működnek megfelelően és képesek ellátni feladatukat:

- ***Szélessége***: a láncot tartó szerkezet legalább olyan széles legyen, mint a kasza szélessége. A kasza teljes munkaszélességét le kell, hogy fedje a láncfüggöny.
- ***Láncok sűrűsége***: a tartószerkezeten a láncok legfeljebb 13-17 cm távolságra lehetnek egymástól.
- ***Láncok hossza***: a láncoknak olyan hosszúságúnak kell lenniük, hogy azok legalább 10 cm-re megközelítsék a talajfelszínt.
- ***Láncok súlya***: fontos, hogy kellő súlya legyen a láncnak ahhoz, hogy az képes legyen a gyepet a talajfelszíntől legfeljebb 10 cm-es távolságban átfésülni. A túl könnyű lánc gyakran feltekeredik a tartószerkezetre. Amennyiben a lánc túl nehéz, és eléri a talajfelszínt, úgy előfordulhat, hogy kárt tesz a fészekaljban.
- ***Lánc felszerelésének helye***: a láncot a kasza elé kell felszerelni úgy, hogy a láncfüggöny és a kasza közötti távolság legalább 3 méter legyen. Ez a távolság biztosít kellő időt ahhoz, hogy a vegetációban megbúvó, megriadt állat el tudjon menekülni a kasza elől, így adva esélyt a túlélésre, illetve ez a távolság biztosít kellő időt a kaszálást végző gazdálkodónak ahhoz, hogy szükség esetén meg tudja állítani a munkagépet. Frontkasza esetén nem megoldható az, hogy legalább 3 méterre legyen a vadriasztó lánc a kaszától, így a frontkasza használata nem támogatott.

A föld használója a vadkárok, valamint a vadban okozott károk megelőzése érdekében köteles vadászterületen 79/2004. (V. 4.) FVM rendeletben meghatározott táblák kaszálása során vadriasztó láncot vagy egyéb, hanghatáson alapuló vadriasztó eszközt használni.

Kereskedelmi forgalomban vadriasztó lánc egyelőre nem kapható. A gazdálkodó feladata ennek helyes kivitelezése és felszerelése. A nem megfelelően felszerelt láncok nem töltik be funkciójukat és a legtöbb esetben balesetveszélyesek is, ezért különösen ***fontos, hogy a***

kivitelezéskor és felszereléskor figyelembe vegyük a bemutatott paramétereket és megfelelő minőségű, a feladatát ellátni képes eszközt használjunk kaszáláskor.

33. ábra. A vadriasztó lánc paraméterei

Vadriasztó lánc használatakor felbukkanó állatok

A vadriasztó láncnak abban is fontos szerepe van, hogy a kaszálást végző gazdálkodó is észlelje a menekülő állatokat, valamint az esetlegesen felrepülő madarakat és szükség esetén le tudja állítani a gépet.

Ha kaszálás során fokozottan védett, földön fészkelő madár repül fel a vadriasztó lánc hatására a traktor előtt, akkor – természetkárosítás elkerülése érdekében – célszerű megállítani a munkagépet és a ***felrepülő madár helyét átvizsgálni*** a fészekaljak felderítése és megóvása érdekében.

32. ábra. Magas növényzetben megbúvó őzgida

Fontos, hogy ha őzgidát találunk gyepterületen vagy más területen, akkor azt **ne fogjuk meg, ne simogassuk**, mert az emberi szag miatt a suta nem fogadja vissza a gidát, amely így elpusztul. Őzgiga megtalálása esetén hívjunk szakembert, aki a kaszálás idejére biztonságba helyezi az állatot.

3.6.4. Kaszálás bejelentése

Előírás: A kaszálás tervezett időpontját a tevékenység megkezdése előtt legalább öt munkanappal be kell jelenteni a Magyar Államkincstár által biztosított elektronikus felületen.

Ha az inváziós és termőhely-idegen növényfajok elleni védekezés során a földhasználó nem tudja betartani a kaszálatlan terület nagyságának vonatkozásában előírt 5%-os határértéket, akkor ezt a bejelentésben előzetesen jeleznie kell.

Törvény szintű előírás: Tilos a védett állatfajok egyedének zavarása, károsítása, kínzása, elpusztítása, szaporodásának és más élettevékenységének veszélyeztetése, lakó-, élő-, táplálkozó-, költő-, pihenő- vagy búvóhelyeinek lerombolása, károsítása.
(*A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény 43. § (1) bekezdése*)

Kaszálás tervezett időpontjának és helyének bejelentése

A földhasználónak be kell jelentenie a kaszálás tervezett időpontját és helyét a tevékenység megkezdése előtt legalább 5 munkanappal a Magyar Államkincstár (továbbiakban: Kincstár) által biztosított elektronikus felületen, elektronikus azonosítási szolgáltatással történő azonosítást követően.

A szárzúzás is bejelentési kötelezettséggel járó tevékenység, így annak tervezett idejét és helyét be kell jelenteni a kaszálási bejelentő felületen.

Fontos kiemelni, hogy ***munkanappal*** kell számolni a határidőt és nem naptári nappal, így ha a kaszálás tervezett időpontja előtt közvetlenül hétvége vagy ünnepnap/pihenőnap is van, akkor az naptári napokban több mint 5 napot jelent.

A Kincstár elektronikus felületén benyújtott kaszálási bejelentések átadásra kerülnek a működési terület szerint illetékes nemzeti park igazgatóság részére.

Bejelentés szükségessége

Egy rosszul elvégzett kaszálással könnyen keletkezhetnek természeti károk Natura 2000 gyepterületen, mivel ezeken a területeken számos védett és fokozottan védett, illetve közösségi jelentőségű faj található (ezért is lett a terület a Natura 2000 hálózat része). A legnagyobb természeti kárt a földön fészkelő madárfajok fészkeinek elkaszálása okozza.

A kaszálás kellő időben történő bejelentésére azért van szükség, mert a kaszálási bejelentés indítja el azt a folyamatot, amely során a gazdálkodó és a nemzeti park igazgatóság munkatársai közösen kialakítják azt a kaszálási módszert, amely biztosítja a gyep megfelelő hasznosítását gazdálkodói szempontból, ugyanakkor nem okoz természetkárosítást.

A kaszálás tervezett időpontjának és helyének bejelentése azért kiemelt jelentőségű, mert a bejelentés alapján megelőzhetők a nem megfelelően végzett kaszálásból adódó természeti károkozások.

Bejelentés megtétele

A kaszálás bejelentését a Kincstár elektronikus ügyintézői felületén lehet benyújtani a „***Kaszálás bejelentés 202..***” ***formanyomtatvány*** (bizonylat) kitöltésével és beküldésével. A bizonylatban a táblaadatot a tárgyévi EK Kérelemben megjelölt táblák alapján kerülnek megszemélyesítésre. Ez azt jelenti, hogy ***kaszálás bejelentést akkor tudunk tenni, ha van benyújtva EK kérelem az adott év vonatkozásában***. Ha nem kívánunk területalapú támogatást igénybe venni, akkor is be lehet nyújtani EK kérelmet úgy, hogy a kérelemben rögzítésre kerülnek a Natura 2000 gyep hasznosítású táblák, úgy, mint támogatást nem igénylő táblák. Ezt követően be lehet majd nyújtani kaszálási bejelentést.

Ha a gazdálkodó a két EK kérelem benyújtása közötti időszakban lett egy adott tábla vonatkozásában földhasználó, akkor lehetőség van a kaszálási bejelentőn új tábla felvitelére, így nem okozhat gondot, hogy az új tábla még nem szerepelt a tárgyévre vonatkozó EK kérelemben.

Értesítési kötelesség

Fontos, hogy ha kaszálás vagy legeltetés során fokozottan védett, földön fészkelő madár fészekalját észleljük, akkor haladéktalanul ***értesítsük*** a működési terület szerint érintett nemzeti park igazgatóság szakemberét (természetvédelmi őr, MTÉT koordinátor) vagy a természetvédelmi hatóságot, még akkor is, ha ott korábban nem lett védőzóna kijelölve. Ez a természetvédelmi ***törvényből eredő kötelesség***.

Természetkárosítás elkerülése érdekében a megtalált fészek körül a ***kaszálást vagy legeltetést fel kell függeszten***i szakemberrel való egyeztetésig és a megfelelő intézkedés meghatározásáig.

A fokozottan védett, földön fészkelő madarak és azok fészekaljainak meghatározásához segítséget nyújt a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület gazdálkodók számára készített madárhatározója (***Terepi madárhatározó gazdálkodóknak***) vagy az okostelefonnal is használható Madárhatározó Applikáció , amelyek ingyen letölthetők.

Teendők a bejelentést követően

A kaszálás bejelentő beérkezését követően, ha megfelelő benne minden adat a kaszálás körülményeire vonatkozóan, akkor nem küld az igazgatóság az elfogadásról külön értesítést. Azonban, ha a kaszálás időpontját valamilyen okból módosítani szükséges, vagy a kaszálás területét korlátozni kell, akkor az igazgatóság munkatársai felveszik a kapcsolatot a gazdálkodóval.[28]

Inváziós és termőhely-idegen növényfajok elleni védekezés miatti meg nem felelés jelzése

Ha a kaszálás tervezett időpontjának és helyének bejelentésekor egy adott tábla vonatkozásában úgy kerül bejelentésre a kaszálás, hogy a kaszálás tervezett területnagysága a tábla területének több mint 95%-a, akkor az azt jelenti, hogy a gazdálkodó nem tartja be a kaszálatlan terület nagyságára vonatkozó minimum 5%-os arányt. Ez csak abban az esetben fordulhat elő, ha az inváziós és termőhely-idegen növényfajok elleni védekezés feltétlenül szükségessé teszi, hogy a tábla több mint 95%-a lekaszálásra kerüljön. Ilyenkor a kaszálási bejelentőben jelezni kell, hogy inváziós és termőhely-idegen növényfajok elleni védekezés miatt kerül a tábla területének több mint 95%-a kaszálásra.

Vis maior bejelentés

A jelenlegi szabályzás szerint az inváziós fajok jelenlétének jelzése mellett szükség lesz vis maior bejelentést is tenni, mivel a gazdálkodó egy rajta kívülálló ok miatt nem tudja teljesíteni az egyik előírást. A kaszálási bejelentéskor meg kell adni a vis maior bejelentés iratazonosítóját, így célszerű először a vis maior bejelentést megtenni.

A vis maior bejelentésben le kell írni, hogy milyen külső körülmény vezetett ahhoz, hogy az inváziós fajok miatt a tábla több mint 95%-át le kell kaszálni. Ezzel kapcsolatban legyünk kellően körültekintők, mivel tudni kell igazolni, hogy a gazdálkodáson kívül álló ok miatt található a tábla több mint 95%-án inváziós növény. Ilyen esetben javasolt a bejelentés megtétele előtt egyeztetni a működési terület szerint illetékes nemzeti park igazgatóság munkatársaival.

Várható, hogy a jövőben a nemzeti park igazgatóság hozzájáruló nyilatkozatára lesz szükség ahhoz, hogy a tábla területének több mint 95%-a lekaszálásra kerüljön.

[28] Gál Renáta (2022): Miért van szükség a kaszálás bejelentésére?

3.6.5. Gépi munkavégzés időszaka

Előírás: Napnyugtától napkeltéig a gépi munkavégzés tilos.

Az éjszakai mozgás tiltása az állatvilág védelme érdekében került bevezetésre. Az állatok jelentős része éjjel nem aktív, így éjszaka nehezen érzékeli a munkagépeket, valamint éjjel menekülés helyett a megbújást választják túlélési stratégiának, így nagymértékben lecsökkennek a menekülési esélyeik[29].

33. ábra. Napnyugta előtti munkavégzés

A kicsapódó pára minőségjavító hatásának érvényesítése érdekében érdemes közvetlenül napkelte után elvégezni a gép munkákat.

3.6.6. Lekaszált takarmány lehordása

Előírás: Gyepterületen a szálas takarmány tárolása a kaszálást követő 30 napon túl tilos.

A gyepökoszisztémák fenntartásában a kaszálás és az azt követő szálas takarmány lehordása (biomassza-eltávolítása) fontos kezelési elemnek tekinthető.

Lekaszált takarmány helyben hagyása

A lekaszált szálas takarmány területen hagyása rövid időn belül jelentős ökológiai és agronómiai hatásokat idéz elő, amelyek hosszabb távon a vegetáció szerkezetének és fajösszetételének átalakulásához vezethetnek.

34. ábra. Lekaszált takarmány

A kaszálék helyben hagyása csökkenti a fény bejutását az alsóbb növényi szintekbe, ami ***csökkenti a gyep sarjadási képességét***, mivel a fizikai fedés és a fénykorlátozás gátolja az új hajtások fejlődését. Emellett ***növeli a gyomosodás kockázatát*** és könnyen elindítja a gyep cserjésedését. A kaszálék árnyékoló hatása hátrányosan

[29] Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság (2021): Kaszálás Natura 2000 területen

érinti a kisebb termetű, fényigényes fajokat. Ennek következtében a ***fajgazdagság csökken***. Már rövidtávon is kimutatható a fajösszetétel eltolódása, ha a kaszálást nem követi a kaszálék eltávolítása. Ha a levágott fű sokáig a területen marad, **akkor az befülled, rothadni kezd**, ami szintén károsítja az alatta lévő élő gyepet.

Bála lehordása

A bálák helyben hagyása is káros hatással lehet a gyepre. A széna bála alatt a gyep pusztulása gyakori jelenség, amelyet több tényező együttes hatása okoz.

35. ábra. Széna bála gyepterületen

A folyamat fő okai a következők:

- Fényhiány: a bálák elzárják a napfényt a fűtől, ami elengedhetetlen a fotoszintézishez. Fény nélkül a gyep nem tud energiát termelni, sárgulni kezd, majd elpusztul.
- Oxigénhiány és fulladás: a bála súlya tömöríti a talajt, és megakadályozza a légcserét. A fűszálak és a talajban lévő gyökerek "megfulladnak", mivel nem jutnak elég oxigénhez.
- Túlmelegedés és fülledés: a bála alatt megreked a nedvesség, és a lebomlási folyamatok hőt termelnek, ami megégeti a gyepet.
- Tápanyag-felhalmozódás: a bálából kioldódó szerves anyagok magas koncentrációja is károsíthatja a fű gyökérzetét.
- A gyepen hagyott bálák alatt nagyobb valószínűséggel jelennek meg a rágcsálók, melyek nagy számú jelenléte gazdálkodási szempontból nem kedvező.

A tavaszi vagy őszi esős időszak megakadályozhatja a levágott fű bebálázását, vagy a bálák lehordását, mivel ezen művelet végrehajtása a talajfelszín károsodása nélkül nem végezhető el, ezért fontos a tervezés és a megfelelő időzítés.

A biomassza időben történő eltávolítása ezzel szemben elősegíti az egyenletes újranövekedést és a gyep termőképességének fenntartását. Ennek megfelelően a gyepgazdálkodási gyakorlatban általánosan elfogadott, hogy a kaszálékot jellemzően 30 napon belül el kell távolítani. Összességében megállapítható, hogy a kaszálék eltávolítása nem csupán technikai művelet, hanem a gyepökoszisztémák működését alapvetően befolyásoló kezelési elem.

3.7. Kaszálással kapcsolatos AKG vállalások és AÖP gyakorlatok

Az előző fejezetben bemutatott, a Natura 2000 gyepterületeken kaszálás során kötelezően alkalmazandó előírásokon túl az Agrár-környezetgazdálkodási (AKG) és az Agro-ökológiai Program (AÖP) támogatásban részt vevő gazdálkodóknak további eszközök és módszerek vannak előírva a kaszálások vonatkozásában. Ebben a fejezetben ezen AKG előírások és AÖP gyakorlatok kerülnek ismertetésre.

Amennyiben egy Natura 2000 gyep nem érintett a következőkben bemutatásra kerülő gyakorlatokkal abban az esetben is ajánlott az alkalmazásuk, mivel ezek használata javítja a gyepek állapotát és tovább csökkentik a kaszálás okozta állati elhullásokat, ami hozzájárul a természeti értékek védelméhez és a takarmány minőségének a javulásához. Ezek az eszközök a következők.

3.7.1. Madárbarát kaszálás – kaszáláskori haladási sebesség (AKG kötelező előírás)

AKG előírás: A kaszálás során a munkagép haladási sebessége legfeljebb 8 km/h.

A kasza által okozott elhullások csökkentésének szempontjából egy igen fontos eszköz a kaszálást végző munkagép megfelelő haladási sebességének megválasztása a kaszálás során.

Számos vizsgálat alátámasztja, hogy a vadriasztó lánc ***legfeljebb 8 km/h sebességig*** tud megfelelő módon működni. Ennél nagyobb haladási sebességnél már nem csökken érdemben az elhullások száma. Ha a vadriasztó lánc a kasza előtt legalább 3 méterre van elhelyezve, akkor a 8 km/h sebesség biztosít kellő időt a megriadt állatoknak a kasza előli menekülésre. Gyorsabb sebességénél annak ellenére, hogy a vadriasztó lánc menekülésre készteti a gubbasztó állatokat, azok a kasza áldozatává válnak, még megfelelő paraméterekkel rendelkező vadriasztó lánc alkalmazása mellett is.

A legfeljebb 8 km/h sebesség a munkagépet vezető gazdálkodónak is kellő időt biztosít az esetleges veszélyek elhárításához, a munkagép leállításához.

3.7.2. Madárbarát kaszálás – kaszálás szélessége (AKG kötelező előírás)

AKG előírás: A kaszálás során a vágási szélesség maximum 4 méter lehet.

Az AKG előírás alapján a ***vágási szélesség nem lehet több, mint 4 méter***. A kasza előli menekülésre rendelkezésre álló időt – ami döntően befolyásolja az elhullások számát – a vadriasztó lánc és a kasza közötti távolság, valamint a haladási sebesség mellett a kasza szélessége is meghatározza. Nem mindegy, hogy a rendelkezésre álló időn belül mekkora utat kell megtennie a menekülő állatnak ahhoz, hogy kitérjen a kasza útjából és ne váljon annak áldozatává.

Ha a vadriasztó lánc a kasza előtt legalább 3 méterre van elhelyezve és a haladási sebesség legfeljebb 8 km/h, akkor kb. 4 métert tud megtenni a menekülő állat, így, ha a kasza szélessége nagyobb, mint 4 méter, akkor drasztikusan lecsökken a menekülő állat túlélési esélye.

3.7.3. Kaszálás időpontja (AKG kötelező- és választható vállalás)

AKG előírás:
Horizontális gyep:
- Kaszálás legkorábbi időpontja ***június 15.*** (Sz)

MTÉT élőhely-védelmi gyep / ***Alföldi madárvédelmi területeken***:
- A kaszálás ***legkorábbi időpontja június 15***. Ettől eltérni kizárólag a működése szerint érintett nemzeti park igazgatóság előzetes írásbeli hozzájárulásával lehet. (K)
- A kaszálás ***legkorábbi időpontja július 1.*** (Sz)
- A kaszálás ***legkorábbi időpontja július 15.*** (Sz)

MTÉT élőhely-védelmi gyep / ***Tűzokvédelmi területeken***:
- A kaszálás ***legkorábbi időpontja július 1.*** Ettől eltérni kizárólag a működése szerint érintett nemzeti park igazgatóság előzetes írásbeli hozzájárulásával lehet. (K)
- A kaszálás ***legkorábbi időpontja július 15.*** (Sz)

MTÉT élőhely-védelmi gyep / ***Hegy- és dombvidéki madárvédelmi területeken***:
- A vállalással érintett teljes területnek legfeljebb 50%-án a működése szerinti nemzeti park igazgatóság eseti írásos nyilatkozata alapján kíméleti területet jelölhet ki, ahol csak ***július 31. után folytatható*** legeltetés, illetve kaszálás. (K)

Szabadon választható vállalás = Sz Kötelező vállalás = K

AKG előírás:
MTÉT élőhely-védelmi gyep / ***Nappali lepke védelmi területeken***:

- Kaszálás ***június 15. és augusztus 15. között nem végezhető***. Ettől eltérni kizárólag a működése szerint érintett nemzeti park igazgatóság előzetes írásbeli hozzájárulásával lehet. (K)

MTÉT élőhely-védelmi gyep / ***Gyeprezervátum területeken***:

- A vállalással érintett teljes területnek legfeljebb 70%-án a működése szerinti nemzeti park igazgatóság eseti írásos nyilatkozata alapján kíméleti területet jelölhet ki, ahol csak ***szeptember 30. után folytatható*** legeltetés, illetve kaszálás. (K)

Szabadon választható vállalás = Sz Kötelező vállalás = K

Terület típusa	*Vonatkozási terület*	*Vállalás típusa*	Június	Július	Augusztus	Szepteber	Október
Horizontális gyep	valamennyi	Szabadon választott	x	Első kaszálás - június 15.			
MTÉT - Alföldi madárvédelmi	valamennyi*	Kötelező	x	Első kaszálás - június 15.			
	valamennyi	Szabadon választott	x	x	Első kaszálás - július 1.		
	valamennyi	Szabadon választott	x	x	x	Első kaszálás - július 15.	
MTÉT - Túzokvédelmi	valamennyi*	Kötelező	x	x	Első kaszálás - július 1.		
	valamennyi	Szabadon választott	x	x	x	Első kaszálás - július 15.	
MTÉT - Hegy- és dombvidéki mv.	kíméleti területen	Kötelező	x	x	x	x	Első kaszálás - július 30.
MTÉT - Nappali lepke védelmi	valamennyi*	Kötelező		x	x	x	x
MTÉT - Gyeprezervátum	kíméleti területen	Kötelező	x	x	x	x	x	x	x	x	Első kaszálás szept 30.

* Nemzeti Park Igazgatóság előzetes írásbeli hozzájárulásával eltérhet

x **Tilos kaszálni** **Kaszálási időszak**

36. ábra. Kaszálási idő meghatározása AKG támogatott gyepterületeken

Az első kaszálás időpontja alapvetően befolyásolja a növény- és állatvilág fennmaradását, fajgazdagságát, ezért az AKG támogatással érintett területeken az egyik legfontosabb szabályzási eszköz a kaszálás kezdő időpontjának meghatározása.

Az időpontra vonatkozó korlátozás teszi lehetővé, hogy a földön fészkelő madarak biztonságosan kikölthessék tojásaikat, illetve felnevelhessék fiókáikat. Ha korán történik a kaszálás, akkor a később virágzó fajok nem tudnak magot hozni és szaporodni, így a gyep fajgazdagsága csökken. A legtöbb gyepalkotó és védett növényfaj esetén kulcsfontosságú, hogy

eljussanak virágzásig, illetve magérlelésig[30], azaz, hogy az első kaszálásra a fő virágzási időszak után kerüljön sor.

Az AKG vállalások mellett a kaszálás időpontjára vonatkozó előírást tartalmazhat Natura 2000 fenntartási terv, illetve egy esetleges hatósági korlátozás is.

Ha a gyepterület nem érintett kaszálás időpontjára vonatkozó korlátozással, akkor a kaszálás időzítése a gazdálkodó felelőssége. Természetvédelmi szempontból ***az első kaszálás optimális időpontja általában a fő költési és virágzási időszak (június közepe és július közepe/vége) után van.***

Az optimális időpont meghatározásánál vegyük figyelembe:

- fő költési és virágzási időszakot (június közepe és július közepe),
- védett faj jelenlétét a területen,
- a gyep típusát és az élőhely sajátosságait,
- az időjárási viszonyokat.

3.7.4. 10 cm-es tarlómagasság (AKG kötelező- és választható vállalás / AÖP gyakorlat)

AKG előírás / AÖP gyakorlat: Kaszálás során legalább 10 cm-es tarlómagasság meghagyása

AKG támogatásban szabadon választható (Horizontális gyep TECS esetén), valamint kötelező elemként (MTÉT élőhely-védelmi TECS) is megjelenik a ***legalább 10 centiméteres tarlómagasságra*** vonatkozó vállalás. AÖP esetén pedig az egyik választható gyakorlat a kaszálással hasznosított Natura 2000 gyep területen.

A gyepek kezelése során alkalmazott kaszálási magasság kulcsfontosságú tényező, amely jelentős hatással van a növényállomány regenerációjára, a talajfolyamatokra, valamint az adott élőhely biodiverzitására.

Annak érdekében, hogy azokon a területeken is, ahol nincs a vágási magasságra vonatkozó előírás, ott is tudatos és megfontolt döntés eredménye legyen az alkalmazott tarlómagasság

[30] Kiskunsági Nemzeti Park: Kaszálás

megválasztása, ismernünk kell a kaszálási magasság hatásmechanizmusait, ezért azt röviden áttekintjük.

A tápanyagellátásért felelős fotoszintézist a növények levelei végzik. A kaszálás során a gyepalkotó növények leveleinek jelentős része eltávolításra kerül, így drasztikusan csökken a levélfelület nagysága. Ennek eredményeként számottevő mértékben csökken a fotoszintézis is, így az előállított tápanyag mennyisége is.

Túl alacsony vágási magasság

Ha túl alacsony vágási magasság miatt a fotoszintézis fenntartásához szükséges levélfelület nagyság egy bizonyos szint alá csökken, akkor a növény a gyökerében tárolt szénhidrát-tartalékokat mobilizálja. Ezek a tartalékok kulcsszerepet játszanak az újrahajtásban, azonban túl alacsony kaszálás esetén gyorsan kimerülnek és a gyökérzet visszafejlődéséhez vezet, mivel a növény az erőforrásokat a hajtás regenerációjára csoportosítja át.

A gyökérzet visszafejlődése csökkenti a víz- és tápanyagfelvétel hatékonyságát, különösen száraz periódusokban. A vízfelvétel csökkenése negatívan hat a gyep szárazságtűrésére, ezáltal sokkal érzékenyebb lesz az aszályra. Az aszály hatásait tovább növeli az is, hogy a túl alacsonyra vágott gyep nem árnyékolja a talajfelszínt, így növekszik a párolgás, ezáltal a talaj nedvességtartalma is. A túl alacsony tarlómagasság miatt bekövetkezett vízfelvétel csökkenés és a megnövekedett párolgás együttes hatása könnyen a gyep kiszáradásához vezethet.

A gyökérzet visszafejlődésének további negatív hatása, hogy az jelentősen csökkenti a gyep regenerálódási képességét és azzal együtt a betakarítható takarmány mennyiségét is. Ez a jövedelmezőség csökkenéséhez vezet.

Tehát ha túl alacsony tarlót hagyunk, akkor a növény leépíti a gyökérzetét, ami csökkenti a gyep szárazságtűrését és a regenerálódási képességét és ezzel együtt a következő kaszálások során betakarítható takarmány mennyiségét.

A pázsitfüvek növekedési sajátossága, hogy a merisztémák (osztódó szövetek) a talajfelszín közelében helyezkednek el. Ez a legeléshez és kaszáláshoz való alkalmazkodás eredménye. Azonban, ha a kaszálás túl alacsony, ezek a növekedési pontok károsodhatnak, ami jelentősen lassítja vagy akár meg is akadályozza a regenerációt.

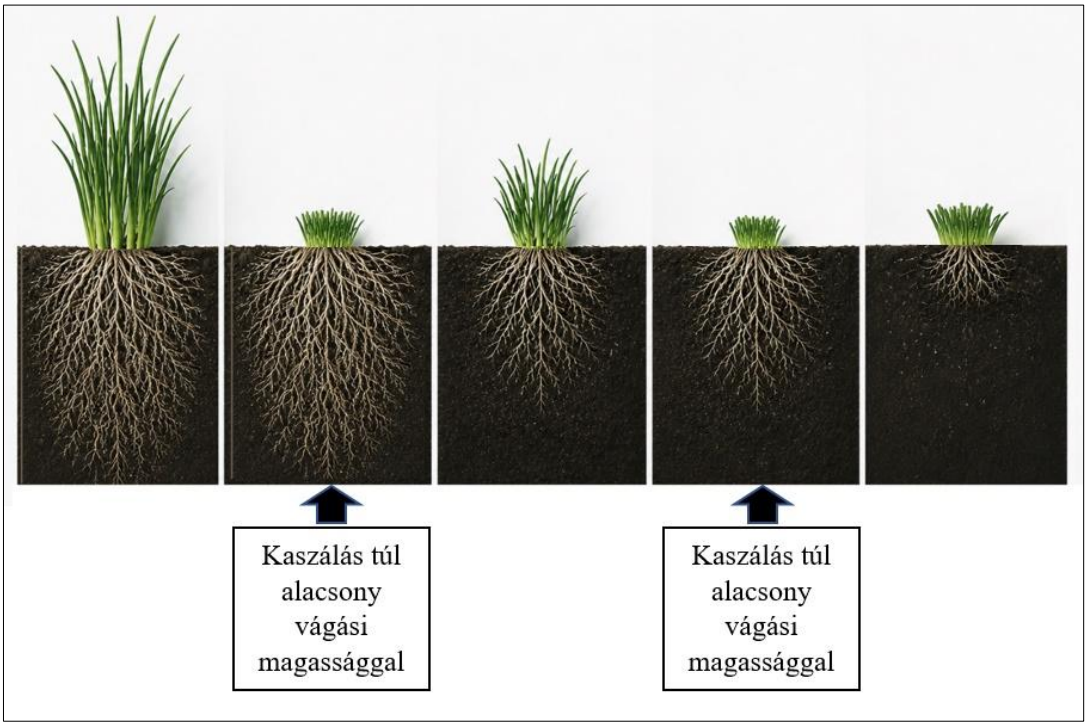
Mint azt korábban említettük a túl alacsony tarlómagasság nem biztosít megfelelő talajtakarást, ami növeli a talaj kiszáradásának kockázatát. Ez negatívan befolyásolja a mikrobiális aktivitást

és hosszabb távon a talaj termékenységet. Az ilyen hatások különösen jelentősek lehetnek sekély termőrétegű vagy száraz élőhelyeken.

A kaszálási módszer – beleértve a magasságot is – alapvetően meghatározza a gyep fajösszetételét. A túl alacsony tarlómagasság az alacsony növekedésű fajok dominanciáját eredményezheti és jelentősen csökkenti a gyepek gyomelnyomási képességét.

A kaszálási magasság jelentős hatással van a gyepen élő rovarfajokra is. A túl alacsony kaszálás csökkenti az ízeltlábú populáció nagyságát, részben a kasza által okozott közvetlen elhullás, részben az élőhelyek megszűnése miatt.

A helytelenül beállított, túl mélyen járó kasza – a túllegeltetés hatásaihoz hasonlóan (37. ábra) – a gyep gyökérzetének elsilányulásához, és megfelelő csapadék nélkül annak hozamcsökkenéséhez, később kisüléséhez vezet.

37. ábra. Gyökérzet visszafejlődése túl alacsony vágási magasság miatt

Megfelelő tarlómagasság

A gyepgazdálkodásban mind gyakrabban alkalmazott 10 cm-es tarlómagasság nem véletlenszerű gyakorlat, hanem a növényélettani és ökológiai folyamatok optimalizálásán alapul. A 10 cm körüli kaszálási magasság lehetővé teszi, hogy elegendő fotoszintetikusan aktív levélfelület maradjon, ezáltal csökkentve a tartalékok felhasználásának szükségességét. Ez fenntartja a gyökérzet épségét (gyökértömeg megfelelő mennyiségét), ezáltal javul a növény ellenálló képessége a stressz hatásokkal, például aszállyal szemben. A stabil gyökérzet

biztosítja a megfelelő regenerálódási képességet és produktivitást is. Összességében a stabil gyökérzet a hosszú távú fenntarthatóságának alapfeltétele.

A magasabb tarló árnyékolja a talajt, csökkenti a párolgást és mérsékli a talaj kiszáradásának veszélyét. Ez kedvező feltételeket teremt a talajban élő baktériumoknak és gombáknak, amelyek kulcsszerepet játszanak a szervesanyag-lebontásban és a tápanyagkörforgásban. Tehát a kellően magas tarló a talajélet szempontjából is meghatározó.

A biodiverzitás szempontjából is különösen fontos a megfelelő tarlómagasság meghagyása. A 10 cm-es vágási magasság a kaszálás során jelentősen növeli a gyepterületen élő állatok túlélési esélyeit. A kaszálás után megmaradt 10 cm magas tarló menedéket biztosít a talajlakó és alacsony vegetációhoz kötődő fajok számára. A gyepalkotó növények szempontjából a magasabb tarló kedvez a kétszikű, virágzó fajok fennmaradásának, így az pozitív hatással van a gyepalkotó fajösszetételére.

Kaszálási magasság

Alacsony (< 5 cm) — Optimális (~ 10 cm)

Élettani hatások

Kisebb levélfelület	Kellő mennyiségű levélfelület
Csökkenő fotoszintézis	Megfelelő fotoszintézis
Fokozott tartalék-felhasználás	Csökkenő tartalék-felhasználás
Mérsékel gyökérnövekedsés / gyökérzet visszafejlődés	Stabil gyökérzet / kellő mennyiségű gyökértömeg
Lassuló regenerálódás / regenerálódási képesség elvesztése	Gyors regenráció / regenerálódás után megfelelő fűhozam
Stressztűrő (aszálytűrő) képesség csökkenése	Jobb stressztűrő képesség

Talajra gyakorolt hatások

Tarló mérsékelt árnyékoló hatása	Megfelelő talajtakarás, árnyékolás
Növekvő talajhőmérséklet	Kiegyensúlyozottabb talajhőmérséklet
Csökkenő talajnedvesség	Fokozottabb nedvességmegőrzés
Csökkenő talajaktivitás	Aktív talajélet

Biodiverzitásra gyakorolt hatás

Rovarok túlélési esélyei drasztikusan lecsökkennek	Rovarok túlélési esélye növekszik
Élőhelyek mennyisége csökken	Mikroélőhelyek nagyobb arányban maradnak meg
Gyomosodásra való hajlam növekedése	Magasabb gyomelnyomó képesség
Növényi fajösszetétel csökkenése	Nagyobb fajgazdaság

38. ábra. Kaszálási magasság hatásai

A 10 cm-es tarlómagasság optimális kompromisszumot jelent a mezőgazdasági hasznosítás és az ökológiai stabilitás között. Biztosítja a növények gyors regenerációját, fenntartja a gyökérzet működését, kedvező mikroklímát teremt, és támogatja a biodiverzitás megőrzését. Ennek megfelelően a fenntartható gyepgazdálkodásban ***a kaszálási***

magasság tudatos megválasztása elengedhetetlen mind termelési, mind természetvédelmi szempontból.

3.7.5. Kasza típusa (AÖP gyakorlat)

AÖP gyakorlat: Kizárólag alternáló kasza vagy hátsó felfüggesztésű, illetve vontatott, szársértő nélküli kasza használata.

A korábban ismertetett technológiai elemek mellett nagyon fontos tényező a kaszálás során alkalmazott kaszatípus is, mivel a különböző kaszák eltérő mechanikai hatást gyakorolnak a gyepek élővilágára. Ez meghatározza természetvédelmi értéküket. A gyakorlatban alkalmazott kaszatípusok: Alternáló kasza / Tárcsás kasza / Dobkasza

Dobkaszák hatása

Vizsgálatok támasztják alá, hogy a dobkaszák (Kemper kaszák) jóval nagyobb természeti kárt okoznak, mint a tárcsás vagy az alternáló kaszák[31]. Ennek okai:

- A dobkaszák a földfelszínhez nagyon közel vágják el a növényt, ami így nehezebben sarjad. A túl alacsony vágási magasság negatív hatásai már ismertetésre kerültek a 3.7.3. fejezetben.
- A dobkaszák nagyon alacsony vágási magassággal dolgoznak, ezáltal ledarálják a gyepek mikro-domborzatát és megszüntetik a gyep zsombékos szerkezetét. A zsombékok (fűcsomók, kiemelkedő gyökérzetű növények) számos rovarnak nyújtanak menedéket, így fontos mikroélőhelynek számítanak, valamint szerepet játszanak a talajfelszín védelmében is. Ha a dobkasza teljesen ledarálja őket, ezek az élőhelyek megszűnnek és a megsértett talajfelszín elősegítheti az eróziót.
- A dobkaszák egy erős szívó- és zúzó hatással rendelkeznek, így nagyon sok rovar kerül a kések közé. Ez megnöveli az elhullást, ami rontja a takarmány minőségét.

Tárcsás kaszák

A tárcsás kaszák a dobkaszákhoz képest kisebb mértékben károsítják a talajfelszínt, ugyanakkor a rotációs mozgás miatt még mindig jelentős mértékű zavarást okoznak. Mérsékeltebb szívó- és zúzó hatással bírnak, így az állati elhullások mértéke is alacsonyabb. Ennek köszönhetően természetvédelmi szempontból a tárcsás kasza alkalmazása kedvezőbb a dobkaszánál, ugyanakkor a gyepekre gyakorolt hatása rosszabb az alternáló kaszához képest.

[31] Kiskunsági Nemzeti Park: Kaszálás

A szársértővel ellátott kasza a belekerült élőlényeket a levágott növényzettel együtt összeroppantja, így drasztikusan nő az elhullások száma.

Alternáló kaszák

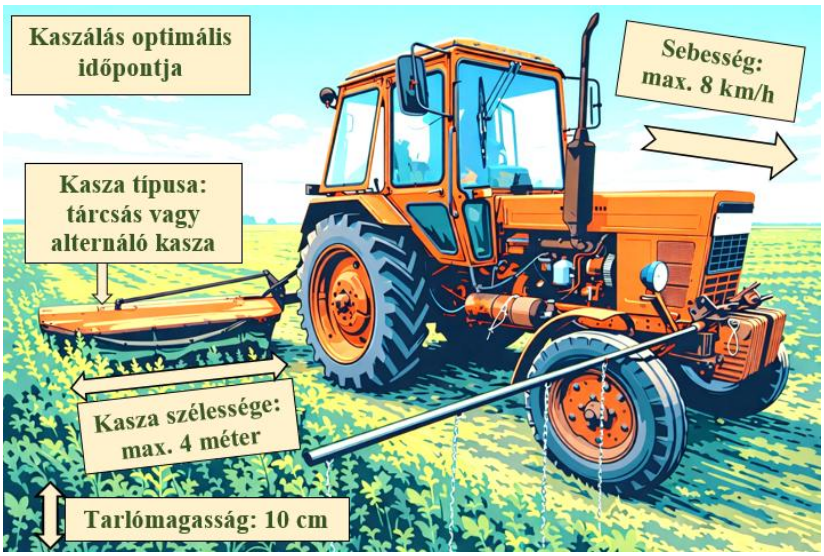
A gyepek ökológiai állapota és a takarmány minősége szempontjából a legkedvezőbb az alternáló kaszák használata. Az alternáló kaszák pontosabb vágási magasság beállítást tesznek lehetővé, ezáltal magasabb tarlót hagynak maguk után.

Ennek számos pozitív hatása van (lásd 3.7.3. fejezet). A füvet két éles kés vágja le, ebből adódóan a vágási felület sima. A kasza a növényzetet nem mozgatja meg, csak elkúszik alatta elvágva azt, és így az hátrafelé ledől. Ezáltal itt nem jelentkezik a rotációs technológiánál előzőkben ismertetett szívó hatás[32]. Az alternáló kaszák a talajjal és a vágás után visszamaradt takarmánnyal is kíméletesebben bánnak.

Ha a kasza dőlésszöge állítható, akkor érdemes kissé ***hátrafelé billentve*** (hátra buktatva) ***beállítani a kaszát***, mert így a kicsit felfelé álló kasza könnyebben felfekszik a zsombékokra, buckákra és nem vágja át azokat, valamint könnyedén felcsúszik a kövekre, így megkímélhető a kasza a károsodástól.

A 3.7. fejezet röviden összefoglalva:

A kaszálások hatékonysága és minősége tovább fokozható és az elhullások jelentős mértékben csökkenthetők a maximum 8 km/h haladási sebességgel, a maximum 4 méter széles kasza alkalmazásával, a kaszálás optimális időpontban (időszakban) történő végzésével, 10 cm tarló meghagyásával és alternáló kasza alkalmazásával.

39. ábra. AKG és AÖP kaszálással kapcsolatos előírásai

[32] Viszló Levente (2007): A természetkímélő kaszálás gyakorlata

4. Támogatások igénybevételéhez kapcsolódó alapelőírások

Közvetlen területalapú támogatás igénylése – így a Natura 2000 kompenzációs kifizetés esetén is – be kell tartani az alábbi alapelírásokat.

- Növénytermesztésre vagy legeltetésre alkalmas állapot fenntartása (Minimumtevékenységek) (4.2. fejezet)
- Földhasználati kategóriára vonatkozó külön szabályok (4.3. fejezet)
- Feltételesség szabályai (4.4. Fejezet)
    - *Helyes Mezőgazdasági és környezeti Állapot (HMKÁ)*
    - *Jogszabályban Foglalt Gazdálkodási Követelmények (JFGK)*
    - *Szociális feltételesség*

Ezen előírásokat a gazdaság teljes területére vonatkoznak. Azok be nem tartásából adódó jogkövetkezmény (támogatás csökkentés, elutasítás) érinti a legtöbb KAP ST közvetlen támogatást.

Ebben a fejezetben ***a gyepterületekre vonatkozó alapelőírások*** kerülnek ismertetésre.

A támogatásokkal kapcsolatos szabályok értelmezéséhez fontos ismerni az azokhoz tartozó fogalmakat. Ezek a következőkben kerülnek ismertetésre.

4.1. Fontosabb fogalmak

4.1.1. Gyepalkotó és egyéb takarmánynövények (gyep) / Gyepterület

Gyepalkotó és egyéb takarmánynövények (gyep): gyepalkotó és egyéb takarmánynövények közé a pázsitfűfajok (Graminaceae), a pillangósok (Fabales rend), és egyéb családbéli növények tartoznak. [33]

Gyepalkotó és egyéb takarmánynövény fajok listája

1. Angol perje (*Lolium perenne*)
2. Réti perje (*Poa pratensis*)
3. Vörös csenkesz (*Festuca rubra*)
4. Olaszperje (*Lolium multiflorum*)
5. Magyar rozsnok (*Bromus inermis*)
6. Nádképű csenkesz (*Festuca arundinacea*)
7. Zöld pántlikafű (*Phalaris arundinacea*)
8. Bíborhere (*Trifolium incarnatum* L.)
9. Vöröshere (*Trifolium pratense* L.)
10. Fehérhere (*Trifolium repens* L.)
11. Perzsahere (*Trifolium resupinatum* L.)
12. Alexandriai here (*Trifolium alexandrinum*)
13. Korcshere (*Trifolium hybridum*)
14. Lódi lóhere (*Trifoliumrepens* L. var. Giganteum)
15. Fonák lóhere (*Trifolium resupinatum*)
16. Lucerna (*Medicago sativa* L.)
17. Komlós lucerna (*Medicago lupulina*)
18. Sárkerep lucerna (*Medicago falcata*)
19. Tarkavirágú vagy homoki lucerna (*Medicago* x. varia)
20. Takarmánylucerna (*Medicago sativa*)

[33] KAP Stratégiai Terv 4.1.2.4.1.fejezet (A gyep és az egyéb egynyári takarmánynövények meghatározása)

Gyepterület: gyepalkotó és egyéb takarmánynövény fajokkal, illetve kizárólag gyepalkotó és egyéb takarmánynövény fajokat tartalmazó keverékkel hasznosított területet. A herefélék (Trifolium) és a lucernafélék (Medicago) nemzetségébe tartozó fajok önálló állományai, illetve az ezek kizárólagos keverékei alkotta növényállományok nem minősülnek gyepterületnek.[34]

4.1.2. Ideiglenes gyepterület / Állandó gyepterület / Környezeti szempontból érzékeny állandó gyepterület

A támogatáspolitika különbséget tesz a gyep hasznosítású táblák között a gyepként való hasznosítás tartóssága (a tábla vetésforgóban betöltött szerepe) alapján. Így egy gyep lehet állandó gyep vagy ideiglenes gyep.

Ideiglenes gyepterület: olyan, vetés nélkül vagy vetéssel kialakított *gyepterület*, amely a telepítéstől számítva öt évnél fiatalabb, és nem az állandó gyepterület visszaállítási kötelezettség okán került telepítésre.[35]

Állandó gyepterület: olyan, vetés nélkül vagy vetéssel kialakított *gyepterület*, amely a mezőgazdasági üzem vetésforgójában legalább öt éve nem szerepel.[36] Az állandó gyepterület a MePAR-ban fedvényként lehatárolásra kerül.

Támogatáspolitika az állandó gyepek közül megkülönbözteti azokat, amelyek Natura 2000 területen fekszenek. ezek az ún. ***Környezeti szempontból érzékeny állandó gyepek*** (a továbbiakban: érzékeny állandó gyepek)[37]. Az érzékeny állandó gyepek szintén lehatárolásra kerültek a MePAR-ban.

4.1.3. Bejelentett tábla

A közvetlen területalapú támogatásokat az Egységes Kérelem keretein (a továbbiakban: EK kérelem) belül lehet igényelni. A támogatás igénylésének alapja az EK kérelemben bejelentett tábla.

Bejelentett tábla: a mezőgazdasági termelő által az egységes kérelemben bejelentett, legkisebb azonos hasznosítású, összefüggő földterület és a hozzá kapcsolódó tájképi elemek, amelyet nem metsz kötelezettségvállalással érintett egybefüggő terület.[38]

[34] A fogalom a 15/2024. AM rendelet ideiglenes gyep fogalom meghatározásából vezethető le.
[35] Az ideiglenes gyep fogalmát a 15/2024. AM rendelet 1.§ 29. pontja határozza meg.
[36] 2021/2115 európai parlamenti és tanácsi rendelet 4. cikk (3) bekezdés c) pont.
[37] 16/2024. AM rendelet 1.§ 9. pont
[38] 15/2024. AM rendelet 1.§ 9. pont

4.1.4. Tájképi elemek

Tájképi elemek: ökológiai határsáv, vízvédelmi sáv, kis vizes élőhely, erózióvédelmi sáv, nem termelő beruházás keretében létrehozott erózióvédelmi létesítmény, fás-bokros gyepterület, védett tájképi elem.[39]

Tájképi elem támogatások szempontjából akkor vehető figyelembe, ha az a MePAR-ban lehatárolásra került.

Szántón vagy ideiglenes gyepen elhelyezkedő tájképi elemeket ***nem termelő tájképi elemnek***, míg az állandó gyepen vagy állandó kultúrával hasznosított táblán fekvőket ***egyéb tájképi elemnek*** nevezzük.

Fás-bokros gyepterület: jellemzően mezőgazdasági művelés alatt álló speciális gyepterület, amelynek a művelése a fás szárú növényzet jelenléte miatt eltér a szokványos gyepműveléstől, hasznosítása többnyire legeltetéssel történik, és amelyen a becsült fás szárú növényzettel fedett terület aránya legfeljebb 30%; Fás-bokros gyepterület kizárólag egyéb tájképi elem lehet.

Védett tájképi elem: magányosan álló fa, fa- és bokorcsoport, gémeskút, kunhalom, terasz és kis kiterjedésű tó. [40]

4.1.5. Natura 2000 gyep tábla / Egyéb gyep tábla

Natura 2000 gyep tábla: olyan tábla, amely területének legalább 50%-a a MePAR-ban lehatárolt Natura 2000 fedvényre esik.[41]

A MePAR-ban lehatárolt Natura 2000 fedvény az 1.5. fejezetben került ismertetésre.

Egyéb gyep tábla: olyan tábla, ami nem minősül Natura 2000 gyep táblának.

4. táblázat: **Gyeptípusok a gyep tartóssága és Natura területtel való érintkezés alapján**

Kategóriák		Tartósság	
		Ideiglenes gyep	***Állandó gyep***
Natura 2000 területtel való érintettség	*Natura 2000 gyep tábla*	Ideiglenes Natura 2000 gyep	**Környezeti szempontból érzékeny állandó gyepterület**
	Egyéb gyep tábla	Ideiglenes egyéb gyep	Állandó egyéb gyep

[39] 15/2024. AM rendelet 1.§ 14. pont és 5. § (2) bekezdés
[40] 15/2024. AM rendelet 1.§ 67. pont
[41] 17/2024. AM rendelet 1.§ 14. pont

4.1.6. Gyomnövény / Veszélyes gyomnövény / Gyomosodás mértéke

Gyomnövény: az adott terület rendeltetésével, hasznosítási céljával ellentétesen előforduló, tömeges jelenlétével gazdasági kárt okozó, ember vagy állat egészségét veszélyeztető vagy egyéb veszélyhelyzetet okozó növény, vagy növényállomány.

Veszélyes gyomnövény: Aranka fajok (*Cuscuta* spp.), Parlagfű (*Ambrosia artemisiifolia*), Selyemkóró (*Asclepias syriaca*).

Nagymértékű, súlyos, lágyszárú gyomosodás*:* a lágyszárú gyomnövény bármely szomszédos földterületre történő átterjedése, vagy ha a vizsgált táblán virágzó veszélyes gyom vagy a földterület 50%-át meghaladó mértékű lágyszárú gyomnövény található.

Nagymértékű, súlyos, fás szárú gyomosodás*:* a fás szárú gyomnövény bármely szomszédos földterületre történő átterjedése, vagy ha a vizsgált tábla esetében a földterületen 100 db/hektárt meghaladó mértékben található olyan fás szárú gyomnövény, amelynek lombkorona alatti területe nem tartalmaz legeltethető vegetációt, vagy a fás szárú gyomnövény eltávolítása az alapkultúra károsodása nélkül nem hajtható végre, és a terület a vegetációs idő alatt mezőgazdasági művelésre alkalmassá tehető.

Nagymértékű, súlyos, maradandó fás szárú gyomosodás*:* a fás szárú gyomnövény bármely szomszédos földterületre történő átterjedése, vagy ha a vizsgált tábla esetében a földterületen 100 db/hektárt meghaladó mértékben található olyan fás szárú gyomnövény, amelynek lombkorona alatti területe nem tartalmaz legeltethető vegetációt, vagy a fás szárú gyomnövény eltávolítása az alapkultúra károsodása nélkül nem hajtható végre, és a terület a vegetációs idő alatt mezőgazdasági művelésre alkalmassá nem tehető.

4.2. Növénytermesztésre vagy legeltetésre alkalmas állapot fenntartása

Egy Natura 2000 gyepterület akkor jogosult közvetlen területalapú támogatásokra, ha az növénytermesztésre vagy legeltetésre alkalmas állapotban van. Ez az állapot akkor áll fenn, ha az érintett terület eleget tesz az alábbi 4 kritériumnak[42].

1. Túllegeltetés

Előírás: A gyepterület túllegeltetése tilos. A talajfelszín legfeljebb 50%-ban válhat fedetlenné.

Nem áll fenn olyan helytelen legeltetési módból eredő károsodás (túllegeltetés), amelynek során az állományalkotó fűfélék rövidre rágása és taposása következtében a gyep foltokban kiritkul, és a ***talajfelszín legalább 50%-ban fedetlenné válik.***

A túllegeltetésre vonatkozó tiltás szerepel a 269/2007. Korm. rendelet földhasználati szabályai között is (lásd: 3.5.2. fejezet), így ez nem jelent újabb előírást.

AKG esetén a túllegeltetésre szigorúbb szabályok vonatkoznak. AKG támogatott területen a talajfelszín legfeljebb 40 %-ban válhat fedetlenné.

2. Gyepalkotó és egyéb takarmánynövények aránya

Előírás: A gyepalkotó fűfajok – a nád kivételével – és takarmánynövények túlsúlyban vannak.

A gyepalkotó fajokról és egyéb takarmánynövényekről részletes információk a 4.1.1. fejezetben. A ***gyepalkotó fajok és egyéb takarmánynövények túlsúlya*** azért fontos, mert ebben az esetben minősül gyepnek a terület.

3. Gyomosodás

Előírás: Nem állhat fenn a terület súlyos lágyszárú- vagy fás szárú gyomosodása vagy nagymértékű, súlyos, maradandó fás szárú gyomosodása.

A gyomok – ideértve a veszélyes gyomnövényeket valamint a nádat – és a hasznosítás szempontjából nemkívánatos fás szárú növények legfeljebb olyan mértékben lehetnek jelen, hogy még ***ne álljon fenn a terület súlyos lágyszárú- vagy fás szárú gyomosodása vagy nagymértékű, súlyos, maradandó fás szárú gyomosodása***.

Az a terület, amelyen nagymértékű, súlyos lágyszárú- vagy fás szárú gyomosodás, vagy nagymértékű, súlyos, maradandó fás szárú gyomosodás észlelhető, a vizsgált támogatási évben nem támogatható. A nagymértékű, súlyos, maradandó fás szárú gyomosodás esetén a területet

[42] Ültetvények esetén tőszámbeállottságra és kivágási időszakra vonatkozó kritériumnak is meg kell felelni.

a MePAR rendelet értelmében nem támogatható területté kell átsorolni.

A gyomnövényekkel kapcsolatban fontos szabály, hogy a területen nem lehet a tárgyévet megelőző vegetációs időszakból maradt olyan növedék, amelynek szaporító képletei is elnyíltak.

A veszélyes gyomnövények meghatározása és a gyomosodással kapcsolatos definíciók a 4.1.6. fejezetben találhatók.

4. Tájképi elemek gyommentesen tartása

Előírás: A tájképi elemek területén meg kell akadályozni a veszélyes gyomnövények és az inváziós növények megtelepedését.

A tájképi elemek területén a mezőgazdasági termelőnek meg kell akadályoznia a veszélyes gyomnövények és a 15/2024. AM rendelet 3. melléklete szerinti inváziós növények megtelepedését.

Ha a nem termelő tájképi elem vagy egyéb tájképi elem vonatkozásában az inváziós növények jelenléte meghaladja az adott tájképi elem területének a 10%-át, az adott tájképi elem területe a támogatás szempontjából nem vehető figyelembe.

A 3. és 4. kritérium szorosan kapcsolódik a 269/2007. Korm. rendelet inváziós gyomok elleni védekezésével kapcsolatos földhasználati előírásához. Erről részletek a 3.4.6. fejezetben találhatók.

1 – 4. előírások alól mentesülő területek

Az ökológiai célú vízpótlásra használt területen, a kis vizes élőhely területén, valamint a vizenyős területen a növénytermesztésre vagy legeltetésre alkalmas állapot fenntartására vonatkozó előírások nem alkalmazandók az alábbi esetekben:

- a nád mezőgazdasági tevékenységet jelentősen nem akadályozó mértékű jelenléte vagy
- a vízborítás, illetve a talaj gépi munkavégzést akadályozó mértékű vízzel való telítettségének időszaka alatt a veszélyes gyomnövények vagy a 15/2024. AM rendelet 3. melléklet szerinti inváziós növények jelenléte.

4.3. Földhasználati kategóriákra vonatkozó különös szabályok

Előírás: Az EK kérelemben bejelentett tábla hasznosítása akkor tekinthető gyepnek, ha

- a gyep ***telepítése*** megtörténik legkésőbb tárgyév ***március 31***. napjáig,
- ***felszámolására*** tárgyév ***november 1.*** napja után kerül sor.

Közvetlen területalapú támogatások szempontjából tárgyév tekintetében akkor minősül egy tábla gyepnek (akkor támogatható), ha a gyepalkotó növények megtalálhatók a területen tárgyév március 31. napja és november 1. napja között. Tehát tárgyévben meg kell történnie a ***telepítésnek március 31***. ***napjáig***. Felszámolás esetén a ***felszámolásra*** leghamarabb tárgyév ***november 1. után*** kerülhet sor.

4.4. Feltételesség

A feltételesség rendszere környezetvédelmi, élelmiszerbiztonsági, állat- és növényegészségügyi, valamint állatjóléti szabályokat foglal magába. Ezen szabályokat a 16/2024. AM rendelet tartalmazza. A feltételesség három fő eleme:

- *Helyes Mezőgazdasági és környezeti Állapot (HMKÁ)*
- *Jogszabályban Foglalt Gazdálkodási Követelmények (JFGK)*
- *Szociális feltételesség*

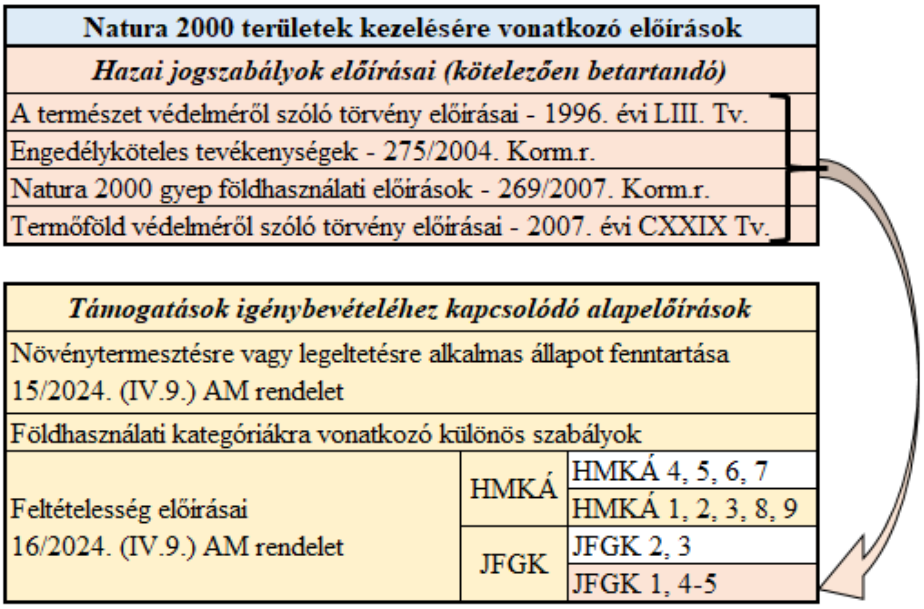
A feltételesség előírásai a gazdaság teljes területére vonatkoznak. Azok be nem tartása a KAP ST valamennyi közvetlen támogatását érinti, valamennyi támogatási jogcím szankcionálásra kerül. A folytatásban a Feltételesség azon szabályai kerülnek bemutatásra, amelyek Natura 2000 gyepterületeket is érintenek.

A ***HMKÁ*** olyan alapvető szabályok és előírások rendszere, amelyek fő célja a talaj- és a vízkészlet minőségének megőrzése, a biológiai sokféleség fenntartása és a környezet károsítás megakadályozása.

Natura 2000 gyepterületekre vonatkozó HMKÁ előírások:

- Állandó gyepterületek fenntartása (HMKÁ 1.)
- Vizes élőhelyek és tőzeglápok megőrzése (HMKÁ 2.)
- Tarló, nád, valamint növényi maradvány égetésének tilalma (HMKÁ 3.)
- Védett tájképi elemek megőrzése (HMKÁ 8.)
- Metszési, kivágási időszak (HMKÁ 8.)
- Környezeti szempontból érzékeny állandó gyepterület átalakításának vagy felszántásának tilalma (HMKÁ 9.)

A ***JFGK*** olyan előírások halmaza, amelyek hazai jogszabályokban szerepelnek, így azokat nem a közös agrárpolitika írja elő, ugyanakkor a közös agrárpolitika a támogatásokkal ösztönözni kívánja azok betartását. A hazai jogszabályok egyes előírásai beépültek a támogatások igénybevételéhez szükséges alapelőírások közé, így azok a közvetlen támogatások kifizetésének feltételei lettek.

40. ábra. Hazai jogszabályok a támogatások feltételrendszerében

Natura 2000 gyepterületekre vonatkozó JFGK-k:

- Erózió elleni védelem (JFGK 1.)
    - Termőföld védelméről szóló 2007. évi CXXIX törvény 36.§ (1) c)
- A vadon élő madarak védelme / A vadon élő állatok és növények védelme (JFGK 3-4.)
    - 275/2004. Korm. rendelet 8-13. § – engedélyköteles tevékenységek
    - 269/2007. Korm- rendelet 1-7. § – Natura 2000 gyep földhasználati előírások
    - A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény 43. § (1)

4.4.1. Állandó gyepterületek fenntartása (HMKÁ 1.)

Előírás: Az ***állandó gyepterületeket fenn kell tartani országos szinten*** a 2018-as referenciaévnek megfelelő mértékben és arányban.

Állandó gyepterület definíciót lásd 4.1.2. fejezetben.

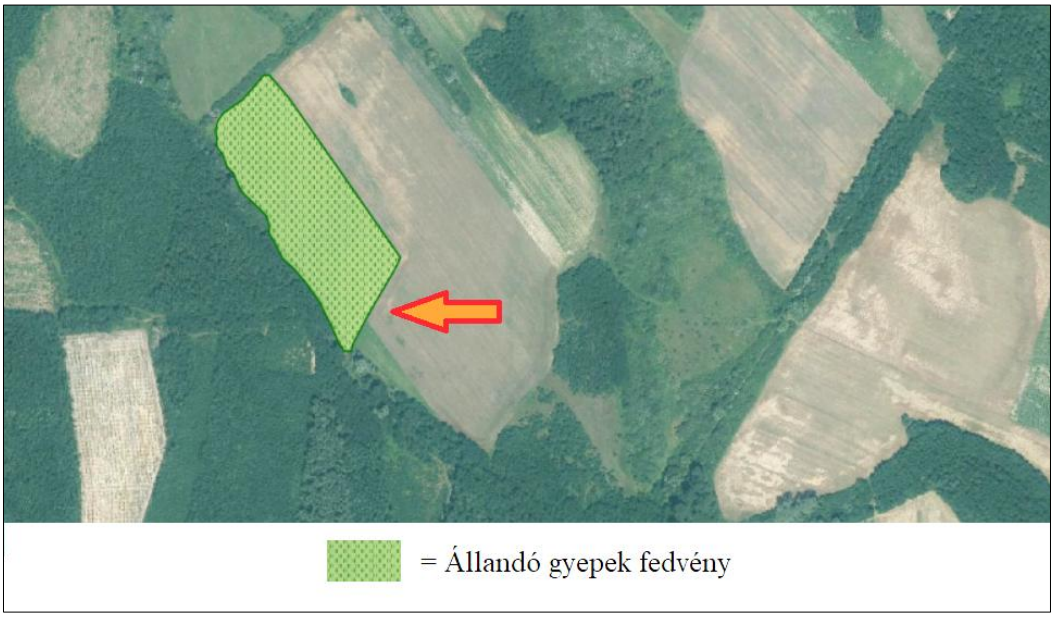
Az ***állandó gyepterületeket fenn kell tartani*** országos szinten a 2018-as referenciaévnek megfelelő

- ***mértékben*** (területnagyságban) és
- a mezőgazdasági területhez viszonyított ***arányában*** is.

Az állandó gyepterületek mértékét és a mezőgazdasági területhez viszonyított arányát, valamint a feltörésének tényét minden évben ***a Kincstár állapítja meg*** helyszíni vizsgálat és a tárgyévi EK kérelem adatai, valamint a MePAR-ban rendelkezésre álló adatok alapján.

A MePAR-ban fedvényként lehatárolásra kerültek az állandó gyepterületek (41. ábra). Ezen fedvény adatait is felhasználja a Kincstár az arány, illetve területnagyság vizsgálata során.

Ha tárgyévben a 2018. évhez képest az állandó gyepterületek mezőgazdasági területekhez viszonyított ***aránya 5%-kal és az összterülete*** (területnagysága) ***0,5%-kal csökken***, akkor a gazdálkodókat állandó gyepterület létrehozására (a korábbi arány visszaállítására) kötelezik, amit olyan területen kell végrehajtani, amely a tárgyévben nem minősül állandó gyepterületnek.

41. ábra. Állandó gyepek fedvény a MePAR-ban

Visszaállítási kötelezettség

Állandó gyepterület visszaállítására azt a gazdálkodót kötelezik, aki a tárgyévet megelőző két évben feltört állandó gyepet. A visszaállítási kötelezettségének mértékét a tárgyévet megelőző két évben feltört állandó gyep területének nagyságával arányosan állapítják meg.

A visszaállítási kötelezettség megállapítása során az utólagos erdőtelepítéssel érintett állandó gyepterületet – a karácsonyfa-ültetvények és energetikai faültetvények kivételével –, valamint a mezőgazdasági hasznosítás alól véglegesen kikerülő gyepterületet figyelmen kívül kell hagyni.

A mezőgazdasági termelő a visszaállítási kötelezettségének

- a feltört vagy átalakított állandó gyepterület állandó gyepterületté történő visszaállításával,
- a feltört vagy átalakított állandó gyepterület helyett – az erdőterület kivételével – más terület állandó gyepterületté alakításával vagy
- a meglévő ideiglenes gyepterület állandó gyepterületté alakításával

tehet eleget.

A visszaállítás során létrehozott állandó gyep tábla területének nagysága minimum 0,25 ha. Több tábla esetén mindegyik táblának el kell érnie a 0,25 ha-t. A visszaállítási kötelezettség alól mentesül az a mezőgazdasági termelő, akinek terhére legfeljebb 0,25 hektár nagyságú területet érintő visszaállítási kötelezettség lenne megállapítható.

Az állandó gyepterületté visszaállított vagy állandó gyepterületként létrehozott területet a visszaállítás vagy létrehozás időpontjától számított öt évig fenn kell tartani.

4.4.2. Vizes élőhelyek és tőzeglápok megőrzése (HMKÁ 2.)

Előírás: A MePAR-ban vizes élőhelyként és tőzeglápos területként lehatárolt elem (a továbbiakban együtt: vizenyős terület) fenntartása kötelező.

A HMKÁ 2. terület fenntartása az alábbi előírások betartását jelenti.

1. Vizenyős területként lehatárolt elem területén ***tilos*** az ott található ***vizet és talajnedvességet levezetni***.

Natura 2000 gyepterületeken, valamint AKG támogatott szántó és gyepterületeken a vízlevezetés tilalma – a vizenyős területen túl – a teljes területre vonatkozik!

2. Vizenyős területként lehatárolt elem területén ***tilos szántani***, valamint szántóterületen elhelyezkedő vizenyős területen ***25 cm-nél mélyebb talajművelést végezni***.

3. A vizenyős területként lehatárolt elem területén mezőgazdasági termelő tevékenységet végezni kizárólag akkor lehet, ha onnan a víz természetes úton elszivárgott, és a talaj vízzel való telítettsége olyan mértékűre csökkent, hogy ott ***a gépi munkavégzés nem okoz károsodást a felső talajrétegben***.

A 269/2007. Korm. rendelet Natura 2000 területekre vonatkozó földhasználati előírásai között szerepel, hogy a gazdálkodási tevékenység során tilos a gyepfelszín maradandó károsítása.

4. A 3. pontban foglalt feltételek teljesítésének sérelme nélkül meg kell akadályozni a vizenyős területként lehatárolt elem területén a veszélyes gyomnövények és az inváziós növények megtelepedését.

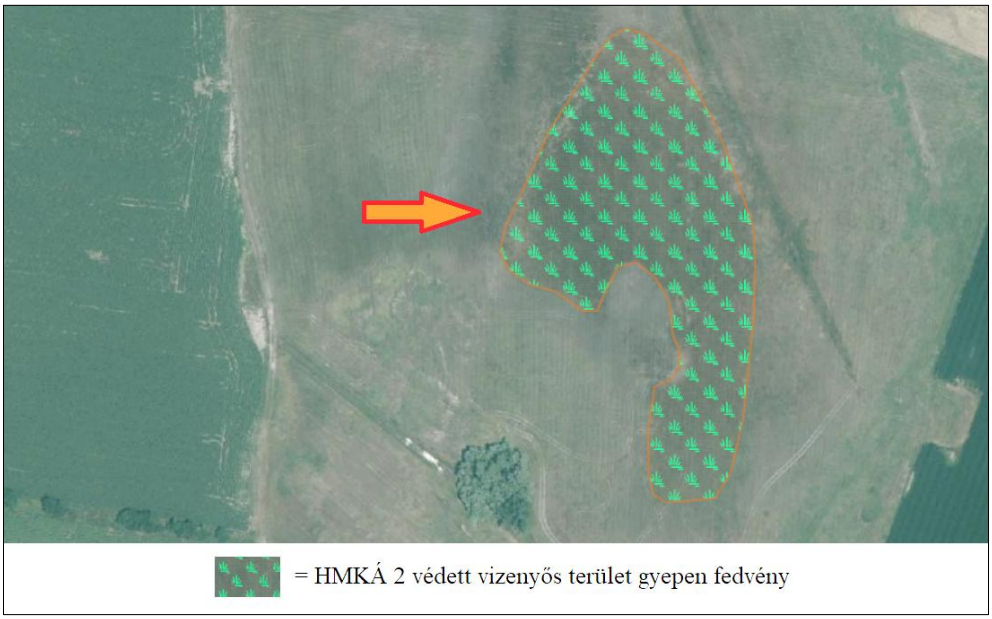
5. Állandó gyepterületen található, vizenyős területként lehatárolt elem szántóterületté történő átalakítása tilos.

A vizenyős területek lehatárolásra kerülnek a MePAR-ban. Külön fedvényt kapott a gyepen (42. ábra) és a szántón elhelyezkedő vizenyős terület.

Ez a lehatárolás minden évben felülvizsgálatra kerül, így minden évben létrejöhet újonnan lehatárolt vizenyős terület. Az újonnan létrehozott vizenyős terület fedvényekkel kapcsolatban fontos szabály, hogy ha a mezőgazdasági termelő a tárgyévi MePAR fedvénybe vizenyős területként az előző évhez képest újonnan lehatárolásra került területen a tárgyévi egységes kérelem benyújtására nyitva álló időszak kezdetéig olyan mezőgazdasági tevékenységet végez, amellyel a HMKÁ 2. előírás megsértésre kerül, akkor nem kerül megállapításra meg nem

felelés. Hasonló módon kell eljárni a Közös Agrárpolitika Stratégiai Tervből finanszírozott, alább felsorolt beruházási támogatásokra vonatkozó támogatási döntés véglegessé válása és a beruházás megvalósítása között a MePAR-ban vizenyős területként lehatárolt terület változása esetén is:

- KAP–RD21-RD22–2–25 – Természetközeli és vizes élőhelyek kialakítását elősegítő beruházások és azok fenntartása,
- KAP–RD21-RD22–1–25 – Agrár-erdészeti rendszerek telepítése, ápolása és fenntartása,
- KAP–RD01a-RD12–1–24 – Kertészet – ültetvénytelepítés és gyógynövénytermesztés támogatása,
- KAP–RD01a-RD12–2–25 – Fagykárt szenvedett ültetvények cseréjének támogatása,
- KAP–RD05-RD01b–1–25 – Fiatal mezőgazdasági termelők elindulásának és beruházásainak támogatása,
- KAP–RD09a–1–24 – Mezőgazdasági kisüzemek beruházási támogatása,
- KAP–RD09a–2–26 – Mezőgazdasági kisüzemek beruházási támogatása, valamint
- KAP–RD21-RD22–1–26 – Agrár-erdészeti rendszerek telepítése, ápolása és fenntartása.

42. ábra. HMKÁ 2 védett vizenyős terület gyepen fedvény a MePAR-ban

4.4.3. Tarló, nád, valamint növényi maradvány égetésének tilalma (HMKÁ 3.)

Előírás: Tarló, nád, valamint növényi maradvány égetése tilos.

Tarló, nád, valamint növényi maradvány égetése tilos, kivéve zárlati károsító megjelenése esetén, az erre vonatkozó hatósági határozat alapján.

43. ábra. Mezőtűz

Az égetés nemcsak a növényi maradványokat pusztítja el, hanem rengeteg állatot (talajon fészkelő madarakat, kisemlősöket, hüllőket, rovarokat) is, amelyek nem tudnak elmenekülni a gyorsan terjedő tűz elől.

Égetés során elpusztulnak a talajban élő hasznos mikroorganizmusok, amelyek kulcsszerepet játszanak a tápanyag-körforgásban, így az égetés kifejezetten káros a talaj termékenységére. Az égetés előnybe részesít néhány gyorsan visszatelepedő fajt, így kiszorulnak érzékenyebb, védett fajok. Az égetés negatív hatással van az ökoszisztémára.

4.4.4. Védett tájképi elemek megőrzése (HMKÁ 8.)

Előírás: A MePAR-ban rögzített védett tájképi elemek megőrzése kötelező.

A védett tájképi elemek a természetes és kulturális örökség részei. Egy adott táj karakterét adják. Egyes elemek jelentős történelmi múltra tekintenek vissza. Ha eltűnnek a táj egyedisége és történeti értéke is elveszik. Egyes védett tájképi elem (magányosan álló fa, fa- és bokorcsoport) jelentős ökológiai szerepet is betölt. Élőhelyet biztosítanak számos állatfajnak, így hozzájárulnak a biológiai sokféleség megőrzéséhez. Nem utolsó sorban egyes tájképi elemek esztétikai élményt is nyújtanak és erősítik a helyi identitást. A tájképi elemek megőrzése nemcsak természetvédelmi kérdés, hanem kulturális és társadalmi érték is.

Védett tájképi elem:
- magányosan álló fa,
- fa- és bokorcsoport,
- gémeskút,
- kunhalom,
- terasz
- kis kiterjedésű tó.

4.4.5. Metszési, kivágási időszak (HMKÁ 8.)

Előírás: Mezőgazdasági hasznosítású táblán található, nem mezőgazdasági termelési célú fát, bokrot és sövényt március 1. és augusztus 31. között tilos kivágni, metszeni vagy egyéb módon csonkítani.

A vágás időpontja nemcsak a gyepek kaszálásánál fontos, hanem a gyepeken található fák, bokrok, illetve a gyepek szélére telepített sövények vágása esetén is. Oly annyira, hogy ez esetben már a jogszabály (16/2024 AM rendelet 36.§) korlátozza a fák, bokrok és sövények vágási, metszési időszakát. A vonatkozó rendelet szerint ***március 1. és augusztus 31. között tilos a fák, bokrok és sövények metszése*, kivágása**. Ez az időszak ugyanis a legtöbb madárfaj számára a költési időszak, amikor a növényzet eltávolítása közvetlen veszélyt jelentene a fészkekre és fiókákra.

44. ábra. Galagonya gyepterületen

4.4.6. Környezeti szempontból érzékeny állandó gyepterület átalakításának vagy felszántásának tilalma (HMKÁ 9.)

Előírás: A környezeti szempontból érzékeny Natura 2000 állandó gyepterületek más hasznosítású területté történő átalakítása és felszántása, a gyepnemez megbontása tilos.

Az elsőírásnak való meg nem felelés bármely ellenőrzés eredményeként vagy az illetékes ellenőrző hatóság, vagy kifizető ügynökség bármely más jelzése alapján megállapítható.

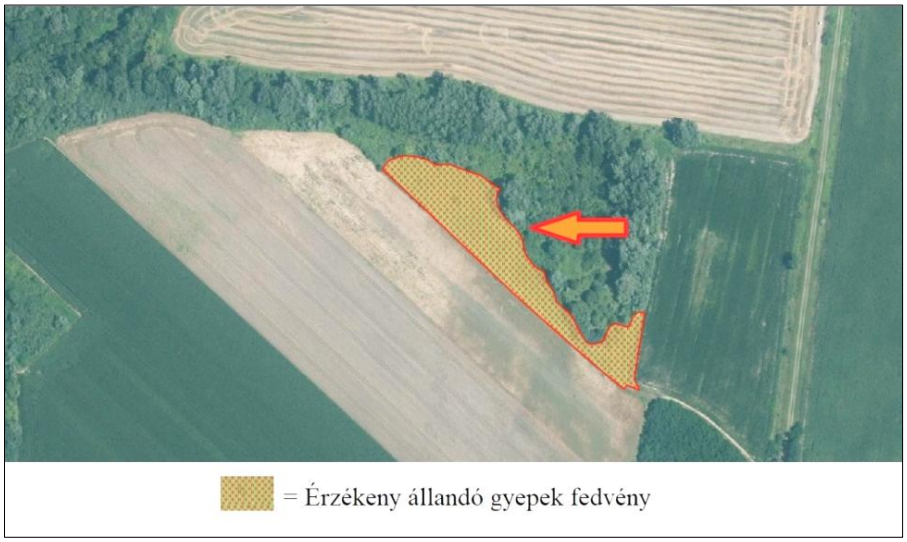
A feltörést megállapítottnak kell tekinteni, ha a környezeti szempontból érzékeny állandó Natura 2000 gyepterület változásvezetési toleranciát meghaladó mértékben feltörésre vagy átalakításra kerül.

Nem minősül a környezeti szempontból érzékeny Natura 2000 állandó gyepterület mezőgazdasági hasznosítása átalakításának, ha a természetvédelmi hatóság engedélye mellett véglegesen megszűnik annak mezőgazdasági hasznosítása és az adott terület elveszíti a *Közös Agrárpolitika Stratégiai Tervből finanszírozott fenntarthatóságot elősegítő alapszintű-jövedelemtámogatás, az ahhoz kapcsolódó átmeneti nemzeti támogatás, valamint a fenntarthatóságot elősegítő, átcsoportosítással nyújtható kiegészítő jövedelemtámogatás igénybevételével kapcsolatos egyes kérdésekről* szóló 18/2024. (IV. 9.) AM rendelet szerinti alaptámogatás szempontjából történő támogathatóságát.

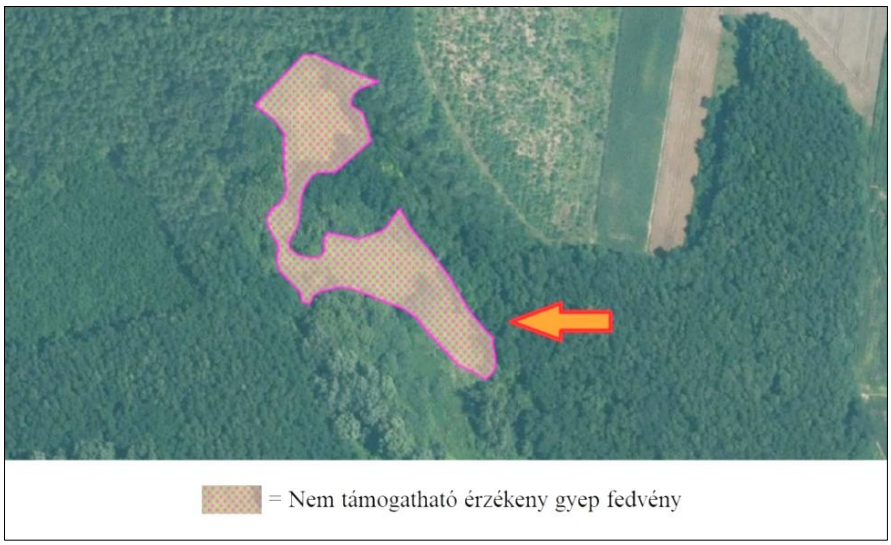
Nem minősül a gyepnemez megbontásának a természetvédelmi hatóság engedélyével történő, a gyepterület átalakításával nem járó, KAP ST-ből finanszírozott agrárerdészeti rendszer létrehozása.

A környezeti szempontból érzékeny Natura 2000 állandó gyepterület feltöréséből eredő meg nem felelés ismétlődése a környezeti szempontból érzékeny gyep visszaállításával kerülhető el. A visszaállítási kötelezettség teljesítését a mezőgazdasági termelőnek a tárgyévet követő egységes kérelemben kell bejelentenie, megjelölve a környezeti szempontból érzékeny Natura 2000 állandó gyepterületet, amelyre teljesítette a visszaállítást.

A környezeti szempontból érzékeny Natura 2000 állandó gyepek szintén lehatárolásra kerültek a MePAR-ban. Külön fedvényt kaptak a támogatható területen lévő (45. ábra), illetve a nem támogatható területen fekvő érzékeny állandó gyepek (46. ábra).

45. ábra. Érzékeny állandó gyepek fedvény a MePAR-ban

46. ábra. Nem támogatható érzékeny gyepek fedvény a MePAR-ban

4.4.7. Erózió elleni védelem (JFGK 1.)

Előírás: A földhasználó erózió veszélyeztetett területen az erózió megakadályozása érdekében köteles gyepterületen fokozott gondot fordítani a talajt kímélő legeltetésre, valamint ahol a gyeptakaró a talajvédelem követelményeinek nem felel meg, azt felújítással helyreállítani. (Termőföld védelméről szóló 2007. évi CXXIX. Törvény 36.§ 1 c) pont)

A Termőföld védelméről szóló törvény talajvédő termőföldhasználatot ír elő, ami gyepek esetén talaj kímélő legeltetést jelent, valamint azt, hogy ha a gyeptakaró olyan állapotban van, hogy az nem képes megvédeni a talajt az eróziótól (nem látja el talajvédelmi szerepét) akkor helyre kell állítani. Ha a talajon kimosódás jelei látszanak, akkor a megfelelő engedélyek birtokában gondoskodni kell a gyeptakaró helyreállításáról. Ez esetben érdemes átgondolni, hogy milyen egyéb módszerekkel lehet az érintett területen csökkenteni az eróziót, lassítani a víz lefolyását.

47. ábra. Talajerózió gyepterületen

Az erózió elleni védelem egyik kulcseleme a gyepek gyökérzetének megfelelő állapota. Ennek megtartása miatt fontos elkerülni a túl alacsony kaszálási magasságot és a túllegeltetést, mivel ezek a gyökérállomány visszafejlődését eredményezik.

4.4.8. A vadon élő madarak védelme (JFGK 3.) és A vadon élő állatok és növények védelme (JFGK 4.)

Előírás: Tilos a védett állatfajok egyedének zavarása, károsítása, kínzása, elpusztítása, szaporodásának és más élettevékenységének veszélyeztetése, lakó-, élő-, táplálkozó-, költő-, pihenő- vagy búvóhelyeinek lerombolása, károsítása. (A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény 43. § (1) bekezdés)

valamint az alábbi előírások:

275/2004. Korm. rendelet 8-13. § – engedélyköteles tevékenységek
269/2007. Korm. rendelet 1-7. § – Natura 2000 gyep földhasználati előírások

A természet védelméről szóló törvény többek között tiltja a védett állatok költő- vagy búvóhelyeinek károsítását. Ez azt jelenti, hogy a kaszálás természetkímélő módon történő végzése nemcsak a 269/2007. Korm. rendelet földhasználati szabályainak való megfelelés miatt fontos, hanem a természet védelméről szóló törvény megsértésének elkerülése miatt is.

A JFGK 3-4. magába foglalja a 275/2004. Korm. rendelet és a 269/2007. Korm. rendelet Natura 2000 területekre vonatkozó valamennyi, korábban ismertetett előírását is.

5. Natura 2000 gyepek kompenzációs támogatása, igénybevételének feltételei

A 269/2007 Korm. rendelet által előírt gyephasznosításra vonatkozó földhasználati szabályok betartása után a felmerülő többletköltségek és a bevételkiesés ellentételezésére kompenzációs támogatás vehető igénybe gyepterületekre.

Natura 2000 gyepterületen a ***269/2007 Korm. rendelet földhasználati előírásait a kompenzációs támogatás igénybevételétől függetlenül be kell tartani***. Az előírások be nem tartása hatósági szankciót vonhat maga után. Mivel a 269/2007. Korm. rendelet előírásai beépültek a Feltételesség előírásai közé (lásd. 4.4.1. fejezet), így azok be nem tartása egyes KAP ST keretében meghirdetett közvetlen támogatás kifizetésének csökkentésével vagy elutasításával járhat.

A támogatás a KAP-RD23-1-24 kódszámú „*Natura 2000 mezőgazdasági területeknek nyújtott kompenzációs kifizetések*” elnevezésű pályázati felhívás (a továbbiakban: Natura 2000 kompenzációs támogatás) alapján igényelhető.

A pályázati felhívás elérhető a kap.gov.hu holnapon a Támogatások / Agrár- és vidékfejlesztési támogatások / Zöld jövő menüpont alatt (itt).

A következőkben a támogatás igénylésének részletei kerülnek ismertetésre.

5.1. Támogatás formája, támogatási időszak

Támogatás formája

A támogatás egységköltség alapú átalány formájában nyújtott ***vissza nem térítendő támogatásnak*** minősül.

A támogatás intenzitása 100%, ***a támogatási összegek a jogosult terület után hektáronként kerülnek kiszámításra***.

Az igényelhető vissza nem térítendő támogatás összege: ***115 eurónak megfelelő forint összeg/hektár/év.***

A támogatás összegét a Nemzeti Kifizető Ügynökség ***euróban állapítja meg és forintban folyósítja*** függetlenül attól, hogy
a) a költség forintban vagy devizában keletkezett, valamint
b) a támogatás folyósítását a kedvezményezett milyen pénznemben kéri.

Az euró/forint átváltási aránya a támogatói döntés meghozatalának évnek január 1-jén fennálló Európai Központi Bank középárfolyama szerint kerül meghatározásra.

Támogatási időszak

A kompenzációs támogatás évente kerül odaítélésre.

A ***támogatási időszak*** a támogatási ***kérelem benyújtásának teljes naptári éve*** (január 1. napjától december 31. napjáig).

5.2. Jogosultsági feltételek

Natura 2000 tábla

A kompenzációs támogatást az EK kérelemben bejelentett, gyep hasznosítású Natura 2000 táblákra lehet igényelni.

Egy tábla akkor minősül Natura 2000 táblának, ha a tábla legalább 50%-ban ráfed a MePAR-ban lehatárolt Natura 2000 terület fedvényre. A fedvény az 1.5. fejezetben került bemutatásra.

A tábla Natura 2000 fedvényre való ráfedése kapcsán fontos megjegyezni, hogy ha a tábla Natura 2000 gyep táblának minősül és ***támogatást igényel rá a gazdálkodó, akkor a tábla teljes területén be kell tartani a 269/2007. Korm. rendelet földhasználati előírásait***, így a tábla azon részén is, amelyre nem fed rá a Natura 2000 terület fedvényre.

A 269/2007. Korm. rendelet ***Natura 2000 gyepekre vonatkozó földhasználati előírásait be kell tartani:*** - ***a tábla teljes területén*** - a Natura 2000 fedvénnyel nem érintett részén is -, ***ha a táblára Natura 2000 kompenzációs támogatás lett igényelve***, mivel a teljes táblára jár a kifizetés. - ***a tábla Natura 2000 fedvénnyel érintett részén***, ***ha nem történt Natura 2000 kompenzációs támogatás igénylés a táblára***, mivel a földhasználati előírásokat a támogatás igénylésétől függetlenül be kell tartani Natura 2000 területeken.

Tábla- és támogatott terület nagysága

A legkisebb támogatható tábla méret 0,25 ha. A táblák összterületének el kell érnie az 1 ha-t.

A tábla tartalmazhat tájképi elemet is, amely a tábla támogatott része. Gyepterületen elhelyezkedő tájképi elem többek között a kis vizes élőhely, a fás-bokros gyepterület és a védett tájképi elem.

A tábla támogatott része a MePAR-ban lehatárolt vizenyős terület is (lásd: 4.4.2. fejezet)

Támogatott hasznosítások

Natura 2000 kompenzációs támogatás kizárólag gyep hasznosítású táblára igényelhető, ideértve az ***állandó-, valamint az ideiglenes gyepeket***. Mindkét esetben a gyepterület hasznosítási iránya lehet ***kaszáló vagy legelő***.

A gyep típusát és a hasznosítási irányát meg kell jelölni az EK kérelemben hasznosítási kódok segítségével. A támogatott hasznosítási kódokat az 5. táblázat foglalja össze.

5. táblázat. **Kompenzációs támogatásra jogosult hasznosítási kódok**

Gyep típusa	***Hasznosítási kód***	***Hasznosítás megnevezés***
Állandó gyep	ALL01	Állandó gyep (legeltetett)
	ALL02	Állandó gyep (kaszált)
Ideiglenes gyep	GYE01	Ideiglenes gyep (legeltetett)
	GYE02	Ideiglenes gyep (kaszált)

Nem támogatott területek

Mivel a 269/2007. Korm. rendelet földhasználati előírásai nem vonatkoznak a honvédelmi és vízügyi igazgatási szervek vagyonkezelésében lévő állami tulajdonú, gyep hasznosítású Natura 2000 területekre, így azokra nem igényelhető kompenzációs támogatás. Továbbá nem igényelhető támogatás a MePAR-ban nem támogatott területként lehatárolt területre.

Jogszerű földhasználat

A kedvezményezett kizárólag olyan terület után igényelhet támogatást, amely tekintetében ***jogszerű földhasználónak minősül*** a támogatási időszak minden napján (a támogatási kérelem benyújtásának teljes évében).

Ki minősül jogszerű földhasználónak?

A Közös Agrárpolitikából és a nemzeti költségvetésből biztosított agrártámogatások felhasználásának rendjéről szóló ***54/2023. (IX. 13.) AM rendelet 61. § (4) bekezdése*** szerinti feltételeknek megfelelő kedvezményezett.

Milyen dokumentummal lehet igazolni a jogszerű földhasználatot? Jogszerű földhasználat igazolására felhasználható többek között:

- földhasználati lap
- szerződés (haszonbérleti-, felesbérleti-, részesművelési-, szívességi földhasználati szerződés)
- tulajdoni lap
- jegyző által kiállított és az adott terület használatának tényét igazoló hatósági bizonyítvány.

A felsorolás nem teljes körű!

Az agrárgazdaságok átadásáról szóló 2021. évi CXLIII. törvény szerinti gazdaságátadás esetén a jogszerű földhasználatra vonatkozó előírásnak, a gazdaságátadási szerződésben a gazdaság átruházására meghatározott naptári napig az átadónak, valamint a gazdaságátadási szerződésben a gazdaság átruházására meghatározott naptári napot követő legkésőbb 30. naptól a támogatási időszak végéig az átvevőnek kell eleget tenni.

5.3. Támogatás előírásai

Általános elvárások

A kedvezményezettnek a teljes támogatási időszak alatt be kell tartania

- a támogatásba vont Natura 2000 gyepterületein
  - a 269/2007. Korm. rendelet földhasználati szabályait,
- a gazdasága teljes területén
  - a növénytermesztésre vagy legeltetésre alkalmas állapot fenntartására vonatkozó előírásokat (4.2. fejezet)
  - a gyepekre vonatkozó különös szabályokat (4.3. fejezet)
  - a Feltételesség előírásait (4.4. fejezet)

Gazdálkodási napló vezetési kötelezettség

A kedvezményezett a kötelezettségek teljesítésének ellenőrzése érdekében köteles

- a gazdasága valamennyi Natura 2000 területének vonatkozásában (azokra is, amelyekre nem igényelt támogatást),
- a teljes támogatási időszakban (igénylés évének valamennyi napja),
- az elvégzett tevékenységekről,
- a pályázati felhívás 2. mellékletében meghatározott adattartalommal,
- papír alapon vagy elektronikus formában,
- a 15/2024. AM rendeletben meghatározott előírásoknak megfelelően

gazdálkodási naplót vezetni.

A gazdálkodási napló vezetését a Kincstár helyszíni vizsgálat keretében vizsgálja.

A gazdálkodási napló adattartalmát a Kincstár és a végrehajtásban közreműködő szerv a támogatási feltételek ellenőrzésére használhatja fel, ezért ***különösen fontos, hogy eleget tegyünk a gazdálkodási napló vezetési kötelezettségünknek***!

A naplóvezetési kötelezettségnek való meg nem felelés megállapítása ***pénzügyi szankció*** (*támogatási összeg 20%-a*) mellett ***további ellenőrzéseket*** vonhat maga után.

A Gazdálkodási Napló és annak kitöltési útmutatója pdf formátumban ingyenesen letölthető a NÉBIH honlapjáról a Növény / Nyomtatványok menüpont alatt (itt).

Kitöltendő munkalapok: 1. Gazdálkodó adatok / 2. Termőhely adatok / 5. Hasznosítás-gyep / 6. Agrotechnikai műveletek / 10. Legeltetés / 11. Szervestrágya / 12. Állatállomány változás

Képzési kötelezettség

A kedvezményezett köteles a támogatási okirat véglegessé válását követően képzésen részt venni.

A képzésen a kedvezményezettnek kell részt vennie. Amennyiben a kedvezményezett nem természetes személy, a képzésen a vezető tisztségviselőnek, a képzésre kijelölt alkalmazottnak vagy tagnak kell részt vennie. A képzés elvégzését a képzést szervező igazolja a Nemzeti Kifizető Ügynökség felé.

A kedvezményezettnek a képzési kötelezettséget a programozási időszakban egyszer kell teljesítenie, legkésőbb 2027. december 31. napjáig. Kivételt képeznek azok a kedvezményezettek, akik a 2027. évben nyújtanak be első alkalommal Natura 2000 gyep intézkedés keretében támogatási kérelmet, mert esetükben legkésőbb 2028.december 31. napjáig kell a képzési kötelezettséget teljesíteni.

Nem kell képzésen részt vennie azon kedvezményezettnek, aki a Vidékfejlesztési Program (a továbbiakban: VP) keretében meghirdetett Natura 2000 gyepterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatáshoz kapcsolódóan képzési kötelezettségét teljesítette. A nem természetes személy, mint kedvezményezett abban az esetben is mentesül a képzési kötelezettség alól, amennyiben jogelődje a VP időszakban a fenti kötelező képzést teljesítette, feltéve, hogy a jogutódlás átalakulással vagy egyesüléssel történt.

Monitoring

A támogatási célok megvalósulásának nyomon követése érdekében kedvezményezettnek a támogatási időszakot követő évben a monitoring adatszolgáltatási időszakban eleget kell tennie a monitoring adatszolgáltatási kötelezettségének.

A kedvezményezett köteles eleget tenni a Környezeti Hatásmonitoring Rendszer keretében történő adatszolgáltatási kötelezettségének, valamint a támogatási időszakot követő évben az adott monitoring rendszer működése érdekében meghatározott vizsgálatokban közreműködni. Az IH az adatszolgáltatás keretében tájékoztatást nyújt a Nemzeti Kifizető Ügynökség részére, amennyiben a kedvezményezett a kötelezettségének nem tesz eleget.

A kedvezményezett köteles tűrni a Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer keretében történő biodiverzitás hatásmonitorozással kapcsolatos tevékenységet. Az Agrárminisztérium értesíti a Nemzeti Kifizető Ügynökséget, amennyiben a kedvezményezett a kötelezettségének nem tesz eleget.

5.4. Kérelem benyújtása

Támogatást a tárgyévi EK kérelem keretein belül igényelhető. A kérelem támogatási- és kifizetési kérelem is egyben. Ez azt jelenti, hogy támogatás esetén Támogatói Okiratot (TO) és kifizetési döntést is kap a kedvezményezett.

5.5. Jogkövetkezmények

6. táblázat. **Általános előírásoknak való meg nem felelés jogkövetkezményei**

Meg nem felelés	***Szankció mértéke***	***Szankció alapja***
Adott terület vonatkozásában nem igazolt a jogszerű földhasználat	Elutasítás	Az érintett terület támogatása
A kedvezményezett nem tesz eleget a monitoringadat-nyilvántartáshoz szükséges adatszolgáltatási kötelezettségének	1%	Igénybe vett támogatási összeg
A kedvezményezett akadályozza a biodiverzitás hatásmonitorozással kapcsolatos tevékenységet	5%	Tárgyévi támogatás
A kedvezményezett nem tesz eleget a Környezeti Hatásmonitoring Rendszer keretében felmerülő monitoring adatszolgáltatási kötelezettségének	5%	Tárgyévi támogatás
A kedvezményezett nem tesz eleget a gazdálkodási napló vezetési kötelezettségének	20%	Tárgyévi támogatás
A kedvezményezett a gazdálkodási naplót hiányosan vagy nem valós adattartalommal vagy nem a megfelelő naplóban vezeti	5%	Tárgyévi támogatás
A kedvezményezett képzési kötelezettségének nem tesz eleget	20%	Érintett évre vonatkozó támogatás

7. táblázat. **A 269/2007. Korm. rendelet földhasználati előírásainak való meg nem felelés jogkövetkezményei**

Meg nem felelés	*Szankció mértéke*	*Szankció alapja*
A gyepterület nem került hasznosításra legeltetéssel vagy kaszálással	Elutasítás	Az érintett terület támogatása
Nem csak szarvasmarha, juh, kecske, szamár, ló és bivaly legeltetése történt a területen	60%	Az érintett terület támogatása
Túllegeltetés következményeként a talajfelszín 50%-ot meg nem haladó mértékben válik fedetlenné	60%	Az érintett terület támogatása
Túllegeltetés következményeként a talajfelszín 50%-nál nagyobb mértékben válik fedetlenné	Elutasítás	Az érintett terület támogatása
A kedvezményezett a gazdálkodási tevékenysége során a Natura 2000 gyepterületei 3 % vagy annál nagyobb arányban károsodtak	60%	Az érintett terület támogatása
A kedvezményezett a gazdálkodási tevékenysége során a Natura 2000 gyepterületei 3 %-nál kisebb arányban károsodtak	20%	Az érintett terület támogatása
Tápanyag-utánpótlás nem csak a legelő állatok által elhullajtott ürülékből származott	60%	Az érintett terület támogatása
A kaszálatlanul hagyott terület mérete kisebb, mint 5 % vagy nagyobb, mint 15 %	60%	Az érintett terület támogatása
Belvíz elvezetése vagy öntözés történt a területen	40%	Az érintett terület támogatása
Gépi munkavégzés történt napnyugtától napkeltéig tartó időszakban	40%	Az érintett terület támogatása
Engedély nélkül történt nád írtása vagy téli (október 31. és április 23. közötti) legeltetés	40%	Az érintett terület támogatása
Engedély nélkül történt vadgazdálkodási létesítmények, berendezések kialakítása	10%	Az érintett terület támogatása
Nem kiszorító módon történt a ksazálás	20%	Az érintett terület támogatása
Vadriasztó lánc nélkül vagy nem megfelelő vadriasztó lánccal történt a kaszálás	20%	Az érintett terület támogatása
Inváziós és termőhely-idegen növényfajok megtelepedése és terjedése nem került megakadályozásra	20%	Az érintett terület támogatása
Kaszálási bejelentés elmulasztása	20%	Az érintett terület támogatása

Ha a kedvezményezett a 269/2007. (X. 18.) Korm. rendeletben foglalt földhasználati előírások közül egynél több előírást nem teljesít, akkor a jogkövetkezmények összeadódnak, azonban együttes mértékük nem haladhatja meg a támogatási összeg 100%-át.

Irodalomjegyzék

Rezneki Rita (2019): **Természetközeli gazdálkodási gyakorlatok útmutatója**. Gazdálkodás Natura 2000 gyepterületeken. Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület, Budapest.

Christina L. Marley at. al. (2024): Grasslands and flood mitigation – Contrasting forages improve surface water infiltration rates. Science of The Total Environment 951. szám, 15 November 2024 https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0048969724057541

Cservenka J. — Kemencei Z. (szerk.) (2025): **Hívatlan növények gyepeinken** - Herman Ottó Intézet Nonprofit Kft. Budapest, 84 pp. ISBN 978-963-309-149-4 https://www.grasslandlifeip.hu/sites/default/files/2026-04/grassland_hivatlan_novenyek_gyepeinken_teljes.pdf

Csiszár Ágnes és Korda Márton (szerk.) (2015): **Özönnövények visszaszorításának gyakorlati tapasztalatai**. Rosalia kézikönyvek 3. – Duna–Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság, Budapest, 239 pp. ISBN 978 963 86466 8 2 https://termeszetvedelem.hu/_user/browser/File/IAS/20160202200712-rosalia-kezikony3-teljes-sqtzy9px.pdf

Gál Renáta (2022): **Legeltetés Szent Mihály-napja után – mire kell figyelni téli legeltetés esetén** https://www.bnpi.hu/hu/hir/legeltetes-szent-mihaly-napja-utan-mire-kell-figyelni-teli-legeltetes-eseten

Gál Renáta (2022): **Miért van szükség a kaszálás bejelentésére?** https://www.bnpi.hu/hu/hir/miert-van-szukseg-a-kaszalas-bejelentesere

Haraszthy László (2013): **Értékőrző gazdálkodás Natura 2000 területeken**. Pro Vértes Természetvédelmi Közalapítvány, Csákvár.

Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság (2024): **Mikor és hogyan kell kaszálni?** https://www.hnp.hu/hu/szervezeti-egyseg/termeszetvedelem/1920/mikor-es-hogyan-kell-kaszalni

Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság (2021): **Idegenhonos inváziós fajok** https://www.grasslandlifeip.hu/sites/default/files/2024-05/03_01_idegenhonos_invazios_fajok.pdf

Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság (2021): **Kaszálás Natura 2000 területen** https://www.grasslandlifeip.hu/sites/default/files/2024-05/03_05_kaszalas_natura_2000_teruleten.pdf

Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság: **Kaszálás** https://www.knp.hu/hu/kaszalas

Ócsai Péter (2023): **Legyen meg a 6 méter!** https://orszagkozepe.blog.hu/2023/06/13/legyen_meg_a_6_meter?utm_medium=doboz&utm_campaign=bloghu_cimlap&utm_source=kult

Viszló Levente (2007): **A természetkímélő kaszálás gyakorlata**. Pro Vértes Természetvédelmi Közalapítvány, Csákvár.
https://mek.oszk.hu/13800/13815/13815.pdf

Agrárminisztérium: **Természetvédelmi adatok** (2024. december 31-i állapot szerint)
https://termeszetvedelem.hu/wp-content/uploads/2025/03/Termeszetvedelmi_adatok-20241231.pdf

Európai Bizottság (2009): **Natura 2000 – Együtt a természet védelméért**. Az Európai Közösségek Hivatalos Kiadványainak Hivatala, Luxemburg. ISBN 978-92-79-11549-3

A biológiai sokféleség megőrzésének 2030-ig szóló nemzeti stratégiája
(https://www.biodiv.hu/hu/biologiai-sokfeleseg-egyezmeny/hazai-vegrehajtas/nemzeti-biodiverzitas-strategia)

Natura 2000 - Általános tudnivalók
(https://termeszetvedelem.hu/natura-2000-altalanos-tudnivalok/)

Táblázatok jegyzéke

1. táblázat. Betartandó előírások jogforrásai

2. táblázat. Natura 2000 gyepterületeken betartandó előírások

3. táblázat. Natura 2000 gyepterületeken előforduló lágy- és fásszárú inváziós növények Forrás: 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet

4. táblázat. Gyeptípusok a gyep tartóssága és Natura területtel való érintkezés alapján

5. táblázat. Kompenzációs támogatásra jogosult hasznosítási kódok

6. táblázat. Általános előírásoknak való meg nem felelés jogkövetkezményei

7. táblázat. A 269/2007. Korm. rendelet földhasználati előírásainak való meg nem felelés jogkövetkezményei

Ábrajegyzék

Borítókép. Túzok (Fotó: Motkó Béla)
https://mme.hu/tuzok_otis_tarda

1. ábra. Homoki legelő (Fotó: Nagy Tibor)
Forrás: https://www.bokortanya.hu/index.php/elohelyek-szaraz-gyepek

2. ábra. Natura 2000 területek Magyarországon.
Forrás: KSH - Fenntartható fejlődés indikátorai. https://ksh.hu/s/kiadvanyok/fenntarthato-fejlodes-indikatorai-2022/3-7

3. ábra. Natura 2000 fedvények a TIR-ben
Forrás: https://web.okir.hu/map/?config=TIR&lang=hu

4. ábra. „Natura 2000 terület" jogi jelleg bejegyzés tulajdoni lapon.
(Saját szerkesztés)

5. ábra. A MePAR-ban lehatárolt Natura 2000 területek fedvény
Forrás: https://mepar.mvh.allamkincstar.gov.hu/

6. ábra. Natura 2000 kijelölés alapjául szolgáló gyeptípusok.
Forrás: Rezneki Rita - Természetközeli gazdálkodási gyakorlatok útmutatója. Gazdálkodás Natura 2000 gyepterületeken

7. ábra. Kék vércse (Fotó: Lóki Csaba)
Forrás: https://mme.hu/kek-vercse

8. ábra. Nedves területen végzett gépi munka által okozott gyepkárosítás
Forrás: Pixabay

9. ábra. Magasles
Forrás: https://csecsy.hu/boobaa_blogja/kisujbanya

10. ábra. Belvíz gyepterületen.
Forrás: Shutterstock

11. ábra. Nádirigó és fészke tojásokkal
Forrás: https://hu.wikipedia.org/wiki/Nádirigó

12. ábra. Gyalogakác
Forrás: Shutterstock

13. ábra. Téli legeltetés
Forrás: https://www.ourcoop.com/news/rural-lifestyle/the-benefits-of-winter-pasture-care-and-rotational

14. ábra. Juh ürülék
Forrás: https://depositphotos.com/

15. ábra. Kaszálatlan gyepterület előnyei
(Saját szerkesztés)

16. ábra. Haris fészek
(Saját szerkesztés)

17. ábra. A kaszálatlan sávok és területek jól látszanak ortofotón és űrfelvételeken
Forrás: https://mepar.mvh.allamkincstar.gov.hu/ (szerkesztett)

18. ábra. Folt-szerűen kialakított kaszálatlan terület
Forrás: https://mepar.mvh.allamkincstar.gov.hu/ (szerkesztett)

19. ábra. A tábla szélével érintkezően kialakított kaszálatlan sáv
(Saját szerkesztés)

20. ábra. Nagyobb táblaméretnél a táblán belül kialakított kaszálatlan sávok és foltok
(Saját szerkesztés)

21. ábra. A kaszálatlan sáv szélessége legalább 6 méter
(Saját szerkesztés)

22. ábra. Nem megfelelő szélességű kaszálatlan sáv
Forrás: Ócsai Péter (2023): Legyen meg a 6 méter! (https://orszagkozepe.blog.hu)

23. ábra. A kaszálatlan sáv taposása
Forrás: Ócsai Péter (2023): Legyen meg a 6 méter! (https://orszagkozepe.blog.hu)

24. ábra. Tiltott kaszálási módszer
(Saját szerkesztés)

25. ábra. Kaszálás kezdetekor körbe kaszált tábla, túl keskeny kaszálatlan sávval
Forrás: https://mepar.mvh.allamkincstar.gov.hu/ (szerkesztett)

26. ábra. Kiszorító kaszálás a tábla hosszában 1. szakasz – a forgó kaszálása
(Saját szerkesztés)

27. ábra. Kiszorító kaszálás a tábla hosszában 2. szakasz – a tábla kaszálása belülről kifelé
(Saját szerkesztés)

28. ábra. Kiszorító kaszálás a tábla középpontjából – a tábla kaszálása belülről kifelé
(Saját szerkesztés)

29. ábra. Egy irányba haladó kaszálás
(Saját szerkesztés)

30. ábra. Magas növényzetben megbúvó túzokcsibe (Fotó: Kiskunsági Nemzeti Park)
Forrás: https://kecsup.hu/2021/06/meglapulo-tuzokcsibek-osszhangra-van-szukseg-a-mezogazdasag-es-a-fajvedelem-kozott/

31. ábra. A vadriasztó lánc paraméterei
(Saját szerkesztés)

32. ábra. Magas növényzetben megbúvó őzgida
Forrás: Getty Images

33. ábra. Napnyugta előtti munkavégzés
Forrás: Getty Images

34. ábra. Lekaszált takarmány

35. ábra. Széna bála gyepterületen (Fotó: K. Kalns)
Forrás: https://lifemarshmeadows.eu/en/wetland-management/

36. ábra. Kaszálási idő meghatározása AKG támogatott gyepterületeken
(Saját szerkesztés)

37. ábra. Gyökérzet visszafejlődése túl alacsony vágási magasság miatt
(Saját szerkesztés)

38. ábra. Kaszálási magasság hatásai
(Saját szerkesztés)

39. ábra. Kaszálással kapcsolatos előírások AKG és AÖP támogatások vonatkozásában
(Saját szerkesztés)

40. ábra. Hazai jogszabályok a támogatások feltételrendszerében
(Saját szerkesztés)

41. ábra. Állandó gyepek fedvény a MePAR-ban
Forrás: https://mepar.mvh.allamkincstar.gov.hu/ (szerkesztett)

42. ábra. HMKÁ 2 védett vizenyős terület gyepen fedvény a MePAR-ban
Forrás: https://mepar.mvh.allamkincstar.gov.hu/ (szerkesztett)

43. ábra. Mezőtűz

34. ábra. Galagonya gyepterületen
https://batorliget-hu.webnode.hu/fotogaleria/

45. ábra. Érzékeny állandó gyepek fedvény a MePAR-ban
Forrás: https://mepar.mvh.allamkincstar.gov.hu/ (szerkesztett)

46. ábra. Nem támogatható érzékeny gyepek fedvény a MePAR-ban
Forrás: https://mepar.mvh.allamkincstar.gov.hu/ (szerkesztett)

47. ábra. Talajerózió gyepterületen
https://www.performancefooting.com/blog/erosion-control-in-pastures/

Tartalomjegyzék

Bevezető 2
1. Natura 2000 hálózat kialakítása 3
1. 1. Natura 2000 hálózat létrehozása az Európai Unióban 3
1.2. Natura 2000 területek kijelölése Magyarországon 5
1.3. A Natura 2000 hálózat részeként kijelölt területek beazonosítása 7
1.4. Natura 2000 területek ingatlan-nyilvántartási vonatkozásai 9
1.5. Natura 2000 területek a Mezőgazdasági Parcella Azonosító Rendszerben 10
1.6. Natura 2000 területek kezelésére vonatkozó előírások és vállalások rendszere 11
1.7. Fenntartási terv 15
1.8. Monitoring 15
2. Natura 2000 területekkel kapcsolatos általános szabályok (valamennyi művelési ágra vonatkozó szabályok) a 275/2004. (X. 8.) Kormányrendelet alapján 16
2.1. Engedélyköteles tevékenységek 16
2.2. Engedélyezési eljárások 17
2.3. Natura 2000 hatásbecslés 18
2.4. Ellenőrzések tűrése 19
2.5. A 275/2004. (X. 8.) Kormányrendelet előírásainak való meg nem felelés 20
3. Natura2000 gyepterületekre vonatkozó földhasználati szabályok a 269/2007. (X. 18.) kormányrendelet alapján 21
3.4. Általános földhasználati szabályok 24
3.4.1. Hasznosítási kötelezettség 24
3.4.2. Gyepfelszín maradandó károsítása 25
3.4.3. Vadgazdálkodási létesítmények kialakítása 26
3.4.4. Belvízlevezetés, öntözés 27
3.4.5. Nád irtása 29
3.4.6. Inváziós növényfajok 30
3.5. Legeltetésre vonatkozó szabályok 33
3.5.1. Legeltethető állatfajok 33
3.5.2. Túllegeltetés 34
3.5.3. Téli legeltetés 35
3.5.4. Tápanyag-utánpótlás 36
3.6. Kaszálással kapcsolatos előírások 37
3.6.1. Kaszálatlan terület 38
3.6.2. Madárbarát kaszálás – kiszorító kaszálás 49

3.6.3. Madárbarát kaszálás – vadriasztó lánc 53
3.6.4. Kaszálás bejelentése 56
3.6.5. Gépi munkavégzés időszaka 59
3.6.6. Lekaszált takarmány lehordása 59
3.7. Kaszálással kapcsolatos AKG vállalások és AÖP gyakorlatok 61
3.7.1. Madárbarát kaszálás – kaszáláskori haladási sebesség (AKG kötelező előírás) 61
3.7.2. Madárbarát kaszálás – kaszálás szélessége (AKG kötelező előírás) 62
3.7.3. Kaszálás időpontja (AKG kötelező- és választható vállalás) 62
3.7.4. 10 cm-es tarlómagasság (AKG kötelező- és választható vállalás / AÖP gyakorlat) 64
3.7.5. Kasza típusa (AÖP gyakorlat) 68
4. Támogatások igénybevételéhez kapcsolódó alapelőírások 70
4.1. Fontosabb fogalmak 70
4.1.1. Gyepalkotó és egyéb takarmánynövények (gyep) / Gyepterület 70
4.1.2. Ideiglenes gyepterület / Állandó gyepterület / Környezeti szempontból érzékeny állandó gyepterület 71
4.1.3. Bejelentett tábla 71
4.1.4. Tájképi elemek 72
4.1.5. Natura 2000 gyep tábla / Egyéb gyep tábla 72
4.1.6. Gyomnövény / Veszélyes gyomnövény / Gyomosodás mértéke 73
4.2. Növénytermesztésre vagy legeltetésre alkalmas állapot fenntartása 74
4.3. Földhasználati kategóriákra vonatkozó különös szabályok 76
4.4. Feltételesség 76
4.4.1. Állandó gyepterületek fenntartása (HMKÁ 1.) 78
4.4.2. Vizes élőhelyek és tőzeglápok megőrzése (HMKÁ 2.) 80
4.4.3. Tarló, nád, valamint növényi maradvány égetésének tilalma (HMKÁ 3.) 82
4.4.4. Védett tájképi elemek megőrzése (HMKÁ 8.) 82
4.4.5. Metszési, kivágási időszak (HMKÁ 8.) 83
4.4.6. Környezeti szempontból érzékeny állandó gyepterület átalakításának vagy felszántásának tilalma (HMKÁ 9.) 83
4.4.7. Erózió elleni védelem (JFGK 1.) 85
4.4.8. A vadon élő madarak védelme (JFGK 3.) és A vadon élő állatok és növények védelme (JFGK 4.) 86
5. Natura 2000 gyepek kompenzációs támogatása, igénybevételének feltételei 87
5.1. Támogatás formája, támogatási időszak 87
5.2. Jogosultsági feltételek 88

5.3. Támogatás előírásai 90
5.4. Kérelem benyújtása 92
5.5. Jogkövetkezmények 92
Irodalomjegyzék 94
Táblázatok jegyzéke 95
Ábrajegyzék 96